

چند گولیک له گولزارى ئىسلام

مستدى اقرأ الشفاني

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

پیشکەشە بە گەنجی نه ونه مام

دانانی
عبداللہ عبدالعزیز ھەرتەلی

چەند باسیکی تیدا زیاد کراوە

چاپی چوارەم

چەند گۆلۈك لە
﴿ گۆلزارى ئىسلام ﴾

پېشكەش بە
گەنجى نەونەمام

دانانى
عبدالله عبدالعزيز هەرتەلى

چاپى چوارەم
نى القعدة-۱۴۳۱ى كۆچى
گەلارىزان-۲۷۱۰ى كوردى
تشرىن الثانى-۲۰۱۰ى زايىنى

ژمارەى سپاردن (۹۳۵) سالى (۲۰۰۷) لە بەرپۆە بەرايەتى گشتى كىتەبخانەكان پى دراود

ناوی پەرتووک: چەند گولیک لە ﴿گولزاری ئیسلام﴾.

دانەر: عبدالله عبدالعزیز ھەرتەلی.

نۆبەتی چاپ: چوارەم.

بەرەواری چاپ: (١٤٣١) کۆچی - (٢٧١٠) کوردی - (٢٠١٠) زایینی.

تیراژ: (٣٠٠٠) دانە.

ژمارەى مۇبایلى بلاوکار: 07503471193

چاپخانه: رۆژھەلات - ھەولێر

چاپى يەكەم: (٢٠٠٠) دانە، لە چاپخانەى كرێستال، ھەولێر.

چاپى دووھەم: (١٠٠٠) دانە، لە چاپخانەى وەزارەتى پۆشەنبىرى، ھەولێر.

چاپى سێيەم: (٢٠٠٠) دانە، لە چاپخانەى حاجى ھاشم، ھەولێر.

دانراوەکانى ترى دانەر:

١- ھۆنراوەى ئيمان و ئىسلام.

٢- پوونکردنەوہى (الأربعين النواوية).

٣- پوونکردنەوہى (العقيدة الطحاوية).

٤- پوونکردنەوہى (متن فتح القريب).

٥- پوونکردنەوہى (قطر العارض فى علم الفرائض).

٦- پووناکى (رب العالمين) پوونکردنەوہى (منهاج الطالبين).

٧- ھەقىدەى ئىسلامى لە سەر پارەوہى (أهل السنة والجماعة).

٨- چۆنیەتى ھەج و ھومرە.

٩- مێرگ و گولزاری بەھار* ژيانى پىغەمبەرى پێزدار ﷺ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشہ کی

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا، يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ. اللَّهُمَّ ارْضَ عَنِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ وَتَابِعِيهِمْ بِإِحْسَانٍ، وَعَنْ جَمِيعِ أُمَّةٍ وَعُلَمَاءِ الدِّينِ مِنْ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

نہی لاوی موسولمانی بہریت: السلام علیک ورحمة اللہ وبرکاتہ،

خوای گہ و رہہ لہ قورٹانی پیرؤڈا نہ فرموی: ﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ نیتوہ - نہی موسولمانان - وہ کو نہو جولہ کہ و گاوارنہ مہ بن: کہ بہر تہ وازہ بوون و لہ ٹاییندا لیک جیابونہ وہ، لہ دوا ی نہو ی بہ لگہ ی ناشکریان لہ لای خودا وہ بؤ ہاتبو: کہ بہر تہ وازہ می خراپہ و یہ کرپی زی باشہ، نہو بہر تہ وازہ چیانہ سزایہ کی گہ و رہہ یان مہ یہ لہ پؤڈی دوا یی دا.

نہی لاوی موسولمان: شتیکی ناشکرایہ: دہردی بہر تہ وازہ و لیکی جیابونہ وہ موسولمانہ کانی کوردستانی پارچہ کراویشی گرتوتہ وہ - بہ تابیہ تی چینی لاوہ خو شہ ویستہ کان - ہوی نہم بہر تہ وازہ یہ ش نہ گہریتہ وہ سہر چہ ند (بانگہ وازکاریک) ی (البدعة والضلالة): کہ سہریان لہ خہ لک شیواندوہ و گہ نجہ کانیان کردونہ تہ دوڑمنی یہ کترو لہ پٹیا زی (أهل السنة والجماعة) لایانداون و بہ ناوی نیسلام بؤ دزایہ تی موسولمانان بہر و ہر دہ یان نہ کہ ن.

(حَدَّثَنَا) لہ م بابہ تہ پرسیار ی لہ پیٹہ مہر ﴿ کردو گوتی: ﴿ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرُ مِنْ شَرِّ؟ قَالَ: نَعَمْ، دُعَاءٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوْهُ فِيهَا... ﴾ الحدیث رواہ البخاری ومسلم، ٹایا لہ دوا ی نہو چاکہ یہ خراپہ یہ کی تر نہ بی؟ پیٹہ مہر ﴿ نہ فرموی: بہ لئ، کؤمہ لہ (بانگہ وازکاریک) لہ سہر دہر گہ ی دوزہ خن، ہہر کہ سیٹک بہ دہم بانگہ وازہ کہ یانہ وہ بچی، فہی تی نہ دہنہ ناو دوزہ خ...

بهائى: ئەى لاوى موسولمان: ئىستا خراپەى ئەم (بانگەوازكارانە) گە يىشتۆتە ئەم پەلەيە: جىنئو بە پىشەوايانى ئايىنى ئەدەن و بە گومرايان دانەنئىن، لەم سنوورەش نەوەستان، بەلكو جىنئو بە دايك و باوكى پىغەمبەرﷺ ئەدەن و دەلئىن: كافىر!!!، منىش ناچار بووم بەرگرى لە پىشەوايانى ئايىنى بكەم- بە تايىبەتى ھەر چوار ئىمامەكانى سەرمەزەب- چونكە پىغەمبەرﷺ ئەفەرموى: ﴿إِذَا لَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَوَّلَهَا، فَمَنْ كَتَمَ حَدِيثًا فَقَدْ كَتَمَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾ أخرجه ابن ماجه وابن عساكر، ھەركاتىك دوايىنى ئۆممەت لەعنەتى كەردە سەرەتای ئۆممەت، ھەركەسىك فەرموودەيەكى من بشارىتەو ھەو بلأوى نەكاتەو، تاوانى وەك ئەو تاوانەيە: كە قورئان بشارىتەو ھەو بلأوى نەكاتەو.

ئەى لاوى موسولمان- إن شاء الله- لەم پەرتوكەدا ئەم (بانگەوازكارانە) و پىشەى ئەم (بانگەوازكارانە) بە بەرئىز ئەناسىنم و راستىت بۆ پوون ئەكەمەو، بەم شىوہەيە: چەند دەردىكى (أهل البدعة) باس ئەكەين و چەند دەرمانىك لە دەرمانخانەى (أهل السنة) پىشكەش بە جەنابت ئەكەين، بەم ئاماژەيە: (ل) واتە: لا پەرە، (ب) واتە: بەرگ، جا- إن شاء الله- كە خویندەو، ھەست ئەكەى: لە گولزارىكدا گولچىن ئەكەى، بۆيى ناوم لىنا: (چەند گوللىك لە گولزارى ئىسلام، پىشكەش بە گەنجى نەو نەمام).

ئەى لاوى موسولمان: كاتىك ئەبىنى پەددى (أهل البدعة) ئەدەمەو، وا تىمەگە: مەبەستم جىئودانە، خوا دەزانى مەبەستم بەرگرى كەردنە لە پىشەوايانى ئايىن، جا ئەگەر باوەر ناكەى و ئەم پەددانەو ھە بە جىئودان تى ئەكەى، ئەو مافەم لە دەست مەدە: كە پىغەمبەرﷺ ئەفەرموى: ﴿الْمُسْتَبَانَ مَا قَالَا فَعَلَى الْآبَادِ مِنْهُمَا مَا لَمْ يَعْدِ الْمَظْلُومُ﴾ رواه مسلم، ھەردوو جىئودەرەكان ھەرچى بلئىن، تاوانەكەى لە سەر دەستپىشخەرەكەيە، بەو مەرجەي سەملىكراو ھە سنوور دەرنەچى. كە وابو: ئەگەر ھەر بەناھەقم تى ئەكەى، بە بەلگەى ئەم ھەدىسە دەلئىم: (الْبَادِئُ هُوَ الْأَظْلَمُ) دەستپىشخەر سەمكارترە.

بەئى ئەو بانگەوازكارانەى (البدعة) ئاژاوەيان دروست كەردو- جگە لە خويان- گشت خەلگيان بە گومرا داناو، چونكە شوپىنگەوتەى ئەم چوار مەزەبەنە.

ئىتر لە خواى گەورە دەپاړىمەو: يارمەتىم بىد، بۆ تەواو كەردنى ئەم پەرتوكەو لە سەر پىگەى راستى (أهل السنة) بمانھىلئەو، (وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم).

عبدالله عبدالعزيز ھەرتەلى

شوال (١٤١٧) كۆچى

ھەولير - كوردستان

﴿ دورد و دهرمان ﴾

نه‌ی لاوی موسولمان: پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویست ﷺ ناموژگاری (صحابه) کانی کردو فه‌مووی: ﴿وَأَنَّهُ مَن يَعْشُ مِنْكُمْ فَسَيَرَىٰ اخْتِلَافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، عَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَّاجِدِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ﴾ رواه ابوداود و الترمذي وقال حسن صحيح، هه‌ریه‌کیک له نئوه بژئ، په‌رت‌ه‌وازه‌و کیش‌ه‌یه‌کی زود نه‌بینئ، له کاتی په‌رت‌ه‌وازه‌دا نئوه ده‌ست به په‌روشتی منو هه‌ر چوار خلیفه‌کانی منه‌وه بگرن-که (أبوبکر) و (عمر) و (عثمان) و (علی) ن، رضی الله عنهم- نه‌و چوارانه له سه‌ر پئنگه‌ی منو و شاره‌زای پئنگه‌ی راستن، ناگاداری خوتان بن: له‌و جوړه شتانه‌ی له ناییندا په‌یدا ده‌کړئ، چونکه گشت په‌یدا کراویکی بئ‌ش‌ه‌ری گومپایی به.

له‌ه‌دیس‌یکې تردا پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌ندازه‌ی نه‌م په‌رت‌ه‌وازه‌مان بؤ پوون ده‌کاته‌وه‌و هه‌مان دهرمانیشی بؤ دانه‌ئو نه‌فه‌رموئ: ﴿تَفْتَرِقُ هَذِهِ الْأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً: وَهِيَ الْجَمَاعَةُ﴾ وَفِي رَوَايَةٍ: ﴿مَا هِيَ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ الْيَوْمَ وَأَصْحَابِي﴾ سند‌ه‌ صحیح رواه ابوداود و الترمذي و الحاکم، نه‌م نوممه‌ته‌ی ئیسلام په‌رت‌ه‌وازه‌ نه‌بئ و نه‌بیته‌ه‌ه‌فتاو سئ گرو، گشتیان گومپانه‌و نه‌چنه‌ دوز‌ه‌خ، ته‌ن‌ها به‌کئکیان نه‌بئ: که کومه‌له، نه‌و کومه‌له‌ی له سه‌ر پټبازی ئیستای منو (صحابه) کانی منه، وات‌ه (أهل السنة والجماعة).

له‌م‌ه‌دیس‌ه‌دا ناشکرا بوو: که‌ه‌فتاو دوو گرو، له‌م‌ه‌فتاو سټیانه‌ گشتیان (أهل البدعة والضلالة) ن، هه‌روه‌ها له‌ ووشه‌ی (هذه الأمة) دهرده‌که‌وئ: که‌ نه‌م‌ه‌فتاو دوو گرو،ه‌ گومپابووانه، گشتی گرو،ی نایینن و نوممه‌تی پیغه‌مبه‌رن ﷺ، نه‌ک گرو،ه‌کانی (علمانی)؟ چونکه (علمانی) دروستکراوی کافره‌کانی پوژئاوایه‌و له‌وانه‌وه‌ه‌اتوته‌ ناو موسولمانان، بؤیئ گرو،ه‌کانی (علمانی) باوه‌ریان به (حکم)ی ئیسلام نیه‌و دژئ پټبازی پیغه‌مبه‌رن ﷺ، هه‌م به‌ ناوی نایین گرو،ه‌که‌ی خویان پئک ناهئتن.

هه‌روه‌ها مه‌به‌ست به‌ پسته‌ی (كُلُّهَا فِي النَّارِ) نه‌مه‌یه: نه‌م‌ه‌فتاو دوو گرو،ه‌ به‌ هو‌ی (ضلالة) = گومپایی نه‌چنه‌ دوز‌ه‌خ، نه‌ک به‌ هو‌ی (کفر)، که‌وابوو: (أهل البدعة) موسولمانن، به‌یه‌کجاری له‌ دوز‌ه‌خدا نامئینه‌وه-والله‌ أعلم-.

﴿ باشترین دهرمانخانه ﴾

نه‌ی لاوی موسولمان: تا‌کو هیچ که‌سئک نه‌توانئ پټبازی پیغه‌مبه‌رو ﷺ هه‌رچوار خلیفه‌کانو (صحابه) کانی تری پیغه‌مبه‌رت ﷺ ئی گوم بکاو نه‌توانئ بتخاته‌ ناو دهردی گومپایی، نه‌وه پیغه‌مبه‌ر ﷺ باشترین دهرمانخانه‌ی بؤ دانوی و نه‌فه‌رموئ:

﴿ خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ﴾ رواه البخارى ومسلم،
باشترينى نۆممەتم ئەم سەدەى خۆمە، ئىنجا سەدەى دواى ئەوان، ئىنجا سەدەى دواى
ئەوان. بېوانە (شرح مسلم) ل (٤١٩) ب (٩).

لەم ھەدىسەدا دەرکەوت: كە زانايانى ئەم سەدەى-واتە: تا كۆتايى سالى سەدەى
كۆچى- جىگەى متمانەو باوەپن بۆ پوونکردنەو ھى پىيازى پىغەمبەر ﷺ ھەر چوار
خەلىفەكان، چونكە پىغەمبەر ﷺ بە ووشەى (خَيْرُ أُمَّتِي) شاھىدى بۆ داون، كەوابوو: ئەو
زانا بە پىزانەى ئەم سەدەى سالا- كە ھەلگىرى بېوانامەى پىغەمبەر ﷺ - ئەوان ھەر
ئەوان شىاوى ئەو: ئىمە شوپىنكەوتەيان بىن، نەك ھەرىكە خويندەوارىكى ئەم
سەدەى ئىستامان، چونكە پىغەمبەر ھى خۆشەويست ﷺ ئەفەرموى: ﴿إِنَّ أَوَّلَ هَذِهِ
الْأُمَّةِ خِيَارُهُمْ وَآخِرُهَا شَرُّهُمْ مُخْتَلِفِينَ مُتَّفَقِينَ﴾ رواه الطبرانى فى الكبير يأسناد
حسن، بە راستى سەدەى ئەم نۆممەتم باشترينەكان، كۆتايىبەكەشى خراپترينەكان،
ناكۆك و پەرتەوازەن. كەوابوو: ئەگەر ئىمەش شوپىيان كەوين، ھەر پەرتەوازەيان لى فېر
دەبىن، نەك يەكپىزى و پىزلىتان.

﴿ السَّلَفُ الصَّالِحُ = پىشپىنە باشەكان ﴾

ھەر بە بەلگەى ئەم دووحەدىسە: بە زانايانى ئەم سەدەى سالا ئەگوتى: (السَّلَفُ الصَّالِحُ)،
واتە: پىشپىنە باشەكان، كەوابوو: ئەگەر تا ئىستا ەودالى راستەقىنە بووى، ئەو- سوپاس
بۆ خوا- راستىت بۆ دەرکەوت، تكات لى دەكەم زۆر وريابە: نەو كە بانگەوازكارانى (البدعة
والضلالة) لە ناو بەرگى (أهل السنة والجماعة) دا، بىنە سەر رىگەت و لە پارپەوى (السَّلَفُ
الصَّالِحُ) دوورت خەنەو و بىنەكە نوژمنى زانايانى ئىسلام، كەوابوو: ووشەى (خَيْرُ أُمَّتِي)
بەردەوام لە بەر چاوت بۆ و لە پىيازى زانايانى ئەو سەدەى سالا لامەدە.

﴿ زنجىرەى زانستى ھە رچوار پىشەوايەكانى سەر مەزھەب رضى الله عنهم ﴾

ئەى لاوى موسولمان: زنجىرەى زانستى ئاين ھەر لە خۆى دا بە شىكە لە ئاين، ھەر ھەك
ئىمام (محمد بن سيرين ﷺ) دەفەرموى: (إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ دَيْنٌ فَانظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ
دِينَكُمْ) رواه مسلم، واتە: ئەم زانستە ئاينى ئىوھە، كەواتە: باش تەماشە بكن: ئاينى
خۆتان لەكى وەردەگرن؟.

جا ئەى لاوى موسولمان: بە (إجماع) = يەكەدەنگى زانايانى ھەرسىك سەدەى (السَّلَفُ
الصَّالِحُ): باوەپو متمانە بە زانست و پىشەوايەتى چوار زاناي (السلف) كراو و ھەر
يەكەشيان بە پىشەواى يەكەك لە چوار مەزھەبەكەى (أهل السنة) داندراو، ئەم چوار
بە پىزانەش: ئىمامى (حنفى = أبوحنيفة) و ئىمام (مالك) و ئىمامى (الشافعى) و ئىمام

(أحمد) = حنبلی رضی اللہ عنہم، جا له بهر نه وهی پیغه مبه رڼه نه فرموي: ﴿الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ﴾ رواه أبو داود، زانایانی ناین میرانگری پیغه مبه رانن. نه وای نیمه ش کورته پیئاسه یه که و زنجیره ی زانستی نه م چوار نیمامه به پړزانه پیشکه ش به جه نابت ده که یی، تا کو بزانی چوڼ نه م زانسته یان به میرات له پیغه مبه رڼه وه رگرتوه:

۱- ﴿زنجیره ی زانستی نیمام (أبو حنیفه)﴾

نیمامی (حنفی) = أبو حنیفه (څه ناوی (نعمان) ی کړی (ثابت) ی (کوفی) یه، به لام له بنچینه دا باپیره ی نیمامی (حنفی) خه لکی شاری (کابل) ه له (افغانستان)، باوک و باپیره ی نیمامی (حنفی) ه ردوکیان به موسولمانی - له (کوفه) - به خزمه ت نیمامی (علی) گه یشتون، بپروانه کتیبی (منازل الأئمة الأربعة) ل (۷۸).

نیمامی (حنفی) له سالی (۸۰) ی کوچی له شاری (کوفه) له دایک بووه، له سالی (۱۵۰) ی کوچی له شاری (بغداد) وه فاتی کړدوه، که واته: نه م به پړزه به زانایه کی (السلف) ده ناسری؟ چونکه له سه ده ی یه که م و دووه می (السلف الصالح) دا ژباوه و ده دیسه که ی ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي...﴾ ده یگریته وه.

جگه له مه ش: نیمامی (حنفی) له چینی (التابعین) ده ژمیردی؟ چونکه گه یشتوته سی - تا - شه ش (صحابه) ی پیغه مبه رڼه که یه کیکیان ه زره تی (أنس بن مالك) بوو. بپروانه (المعلومات النافعة) ل (۲۸) و (نور الابصار) ل (۲۰۵).

زنجیره ی زانستی نیمامی (حنفی) له پڼگه ی ه زره تی (عبدالله بن مسعود) ده گاته وه پیغه مبه رڼه، چونکه نیمامی (حنفی) له لای (حماد) خویندویه تی، نه ویش له لای (إبراهيم النخعي)، نه ویش له لای (علقمة)، نه ویش له لای ه زره تی (عبدالله بن مسعود) که (صحابه) یه کی به پړزی پیغه مبه رڼه. بپروانه (تأريخ التشريعي الإسلامي) ل (۲۰۳).

نیمامی (حنفی) ده رسی داوه ته نیمام (عبدالله بن المبارك) و نیمام (مالك) و نیمام (محمد) و نیمام (أبي يوسف)، واته: نه م به پړزانه و چندانی تریش قوتابی نیمامی (حنفی) بوون. بپروانه (المعلومات النافعة) ل (۱۳۵).

نیمامی (حنفی) پیاوړکی خواناس و ناین په روهر بوو، هه رده م له خواپه رستی دا بوو، به شیوه یه کی وه ها: ماوه ی چل سال به ده ستونوژي عیشاوه نویژي به یانی کړدوه. خوا لی ی پازی بی، آمین. بپروانه (نور الأبصار) ل (۲۰۶).

﴿د ژباړه تی (البانی) له گه ل نیمامی (حنفی)﴾

نه ی لای موسولمان: له م چند دپره ی رابردودا بوت ناشکرا بوو: نیمامی (حنفی) کام زانای به پړزه، گومانم نیه: پړزو حوپمه تی نه م به پړزه له ناو دلای گشت موسولمانی کی

له خواترسدا جی ئی نه بیته وه، به لام نه وهی جیگه ی داخو سه رسورپمانه، نه وهیه: که پیښه وایه کی (خوارچ) ی نه م سه رده مه- بۆ خزمه تی (کفر)- له پله ی نه م نیامه به پرتزه که م نه کاته وه وهول نه دا: گومان بخاته ناو دلی لاوه کانی نیسلام بۆ تیکدانی ریزی موسولمانان، بفرموو به چاوی خۆت ببینه: (ألبانی) به رامبه ر نیامی (حنفی) چی ده لئ؟!

له په راویزی هه دیسی ژماره (۲۰۶۰) ی (مختصر صحیح مسلم) دا، باسی (نزول عیسی) علیه السلام ده لئ: (هذا صریح فی أنّ عیسی علیه السلام- یحکم بشرعنا ویقضی بالکتاب والسنة لا بغيرها من الإنجیل أو الفقه الحنفی ونحوه). بپوانه (مختصر صحیح مسلم) ل (۵۴۸) الطبعة السادسة، واته: نه م هه دیسه ناشکرایه له وه دا: که (عیسی) علیه السلام- (حُکْم) به شه ری نیامه نه کاو بریار به قورپان و هه دیس ده رده کا، جگه له م دووانه به شتیکی تر په فطار ناکا: وه کو (إنجیل) و مه زه بی (حنفی) و مه زه به کانی تری وه ک مه زه بی (حنفی).

نه ی لاوی موسلمان، وا به چاوی خۆت ده ببینی: نه م گوته ترسناکه چه ند بی نه ده به و چه ند خزمه تی کوفر ده کاو پتگه ئاسان ده کا: تا کو دوژمنانی نیسلام گومان بیخنه ناو دلی لاوه کانه و متمانه و باوه رپان نه مینئ به رامبه ر مه زه بی نیامیکی (السلف الصالح): که له چینی (التابعین) ده ژمیردئ، نایا هیه موسولمانیکی له خواترس به وه باوه ر ده کا: که مه زه بی (حنفی) وه کو (إنجیل) دژ به نیسلام بی !!! واته: نه م گوته یه به ناشکرا لی ی ده فامیته وه: که شوینکه وته کانی نیامی (حنفی) وه کو گاوه کانی شوینکه وته ی (إنجیل) گومراین !!!، (سُبْحَانَكَ-اللَّهُم- هذا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ).

نایا نیامی (حنفی) به مه زه بی خۆی- که له قورپان و هه دیس وه ری گرتوه- خزمه تی نیسلامی کردوه، یان -وه کو (ألبانی)- بۆ به رژه وه ندی کوفر ریزی موسولمانانی تیک داوه و موسولمانی خستونه ته گومان له ناینی نیسلام؟.

باشه: نه وه زنجیره ی زانستی نیامی (حنفی) به چوار نه لقه ده گاته وه پیغه مبه ر ﷺ، ناشکراشه: پیویسته زانستی نایینی نیسلام- به زنجیره له پتگه ی پیغه مبه ر وه ﷺ، ئینجا له ریگه ی زانایانی (سلف)، ئینجا له پتگه ی زانایانی (خلف) بگاته نیامه، که واپوو: ده پرسین: نایا (ألبانی) له لای کئ خویندویه تی؟ نایا زانستی (ألبانی) له ئاسمانه وه بۆ هاتوته خواره وه، یان له زه مین بۆی هه لقولاوه؟ به لئ: نه وه هه دیسه که ی ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قُرْنِي...﴾ نیامی (حنفی) ده گرتیه وه، به لام: هه ی (ألبانی)، کام هه دیس جه نابت ده گرتیه وه؟ مه گه ر هه دیسه که ی ﴿شَرَّ أُمَّتِي آخِرُهَا﴾، چونکه جه نابت نیستا وا له سه ده ی پانزه هه می کۆچی دا ده ژئی و تیکد هری ریزی موسولمانانی !!!.

ئەى لاوى موسولمان: جەنابت خۆت بېرىار بدە: ئايا (ألبانى) شىاوى ئەوئە: ئىمە شوئىنكەوتەى بىن و تەنھا پەرتەوازەو تىكدانى پىزى موسولمانانى لى فېرېبىن و واز لە زاناىانى(السلف) بھىنن؟.

كەسئىك ئەم جۆرە تۆمەتەنە بداتە پال زاناى(سلف)، چۆن دروستە باوئەپى پىكەىن كە دەلى: ئەم ەدەيسە (ضعيف)ە؟ ئايا راستە: كە شوئىنكەوتەكانى (ألبانى) بە دەمارگىرئەو دەلئىن: (ألبانى) ەدەيسگىرئەو = (مُحَدَّث)ى ئەم سەردەمەئە؟ ئايا ئەوئە راستە، يان (ألبانى) بە راستى - (مُحَدَّث)ى ئەم سەردەمەئە !!!؟.

ئەى لاوى موسولمان: ئەوئەى جىگەى سەرنجە، ئەبىنى ەەر گەنجىك ەلخەلەتاو بىو شوئىن گۆتەى (ألبانى) كەوتبى، زمانى زۆبى ئەدەبە بەرامبەر زاناىانى ئىسلام، بەردەوام-وئەكو پىشەوايەكەى خۆى- ەەر خەرىكى ئازاوەو تىكدانى پىزى موسولمانانە، خوا بمانپارئىزى، آمىن.

٢- ﴿نِیْمَام (مَالِكٌ)﴾

ئەم بەرپىزە ناوى (مالك) كوپى (أنس) كوپى (مالك) كوپى (أبى عامرالأصبحي)یەﷺ، ئەم (أبو عامر) (صحابۃ)ى پىغەمبەرﷺ، ەروەھا (أنس)ش كە باوكىەتى (تابعین)ە، ئىمام مالك لە سالى (٩٢)ى كۆچى لە (مدینە)ى پىرۆز لە دايك بوو، لە سالى (١٧٩)ى كۆچى ەەر لە (مدینە) وەفاتى كردو، كەواتە: ئەم بەرپىزەش بە زاناىەكى (السلف) دەناسرى، چونكە لە سەدەى یەكەم و دووئەمى (السلف)دا ژیاو و ەدەيسەكەى ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي...﴾ دەىگىرتەو.

زنجىرەى زانستى ئىمامى (مالك): لە لایەك لە پىگەى ەزەرەتى (عبدالله بن مسعودﷺ) دەگاتەو پىغەمبەرﷺ- ەروەك باسماىن كرد: كە لە لای ئىمامى (حنفى)ى خوئندو- لە لایەكى تىرىش: لە پىگەى ەزەرەتى (زيد بن ثابتﷺ)، چونكە ئىمام (مالك) لە لای (الزهرى) خوئندوئەتى، ئەوئەش لە لای (سعيد بن المسيب)، ئەوئەش لە لای ەزەرەتى (زيد بن ثابتﷺ)، ئەوئەش (صحابۃ)ى پىغەمبەرﷺ، مامۆستای دانىشتوانى (مدینە)ى پىرۆزە، بىروانە (نور الابصار) ل (٢٠٨) و (تارىخ التشرىع الإسلامى) ل (٣٠٢) و (٣١٨).

ئىمام (مالك) لە لای نۆسەد مامۆستای خوئندو و بە دەستى خۆى سەد ەزار ەدەيسى نوسىوئەو، لە تەمەنى ەقەدە سالى دا دەستى بە دەرس گوتنەوئە كردو و ەفتا مامۆستا شاھىدى بۆداو: كە شىاوى دەرس گوتنەوئە، كىتبى (الموطأ)ى لە ەدەيسى پىغەمبەرﷺ داناو. بىروانە (المعلومات النافعة) ل (١٢٧).

۳- ﴿نِیَمَامِی (الشافعی)﴾

نِیَمَامِی (شافعی) (ناوی (محمد) کوپری (ابریس) کوپری (العباس) کوپری (عثمان) کوپری (شافعی) کوپری (سائب) کوپری (عبید) کوپری (عبدیزید) کوپری (هاشم) کوپری (المطلب) کوپری (عبدمناف) ی (قریشی) یه، واته: له هۆزه به‌پێژه‌که‌ی پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ و له باپیره‌ی سێ‌یه‌می پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ - که (عبدمناف) ه - نه‌ژادی ده‌گاته‌وه پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ، هه‌روه‌ها دوو باپیره‌ی نِیَمَامِی (شافعی): که (شافعی) و (سائب) ن، هه‌ردووکیان (صحابه‌ی پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ) بوون.

نِیَمَامِی (شافعی) له ساڵی (۱۵۰) ی کۆچی له شاری (غَزَّة) - له (فَلَسْطِین) - له دایک بووه، له ساڵی (۲۰۴) ی کۆچی له (مِصر) وه‌فاتی کردوه، که‌واته: ئه‌م به‌پێژه‌ش به‌ زانایه‌کی (السلف) ده‌ناسرێ، چونکه له سه‌ده‌ی دووه‌م و سێ‌یه‌می (السلف) دا ژیاوه و هه‌دیه‌که‌ی ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قُرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ﴾ ده‌یگرێته‌وه.

ئهم به‌پێژه له ته‌مه‌نی هه‌فت ساڵی دا هه‌موو قورئانی له‌به‌ر کردوه، له ته‌مه‌نی ده‌ساڵی دا (مُوطَا) ی نِیَمَام (مالک) ی له‌به‌ر کردوه، له ته‌مه‌نی پازده ساڵی دا بڕوانامه‌ی شه‌ریعه‌تی ئیسلامی له لای مامۆستای خۆی نِیَمَام (مسلم بن خالد الزنجی) وه‌رگرتوه، ئینجا له هه‌مان ساڵدا بڕوانامه‌شی له لای مامۆستای دووه‌می خۆی نِیَمَام (مالک) وه‌رگرتوه، بڕوانه (نور الابصار) ل (۲۱۲).

زنجیره‌ی زانستی نِیَمَامِی (الشافعی) له پێگه‌ی هه‌زه‌تی (عبدالله بن عباس رضی الله عنه) ده‌گاته‌وه پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ، چونکه نِیَمَامِی (الشافعی) له لای نِیَمَام (مسلم بن خالد الزنجی) ی خوێندوه، ئه‌ویش له لای (عکرمه‌) و (مجاهد)، ئه‌وانه‌ش له لای هه‌زه‌تی (ابن عباس رضی الله عنه) - که هه‌م (صحابه‌) و هه‌م کوپه‌ مامی پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ - بڕوانه (تأریخ التشريع الاسلامی) ل (۳۰۲).

مامۆستا مه‌لا (عبدالکریم المدرس) هه‌رموویه‌تی: نِیَمَامِی (الشافعی) هاتۆته شاری (هه‌ولێر) و ده‌وروبه‌ری، ماوه‌ی دوو ساڵان له‌وه‌رێمه‌دا گه‌راوه‌وه له‌گه‌ڵ زانایانی ئایینی گه‌شت و گۆی زانستی ی کردوه و مه‌زه‌بی خۆی بلۆ کردۆته‌وه، زانایه‌کانیش مه‌زه‌به‌که‌یان قبول کردوه و به‌ پاستیان داناهه‌، بۆی گه‌لی کورد له سه‌ر مه‌زه‌بی نِیَمَامِی (الشافعی) ن. - بڕوانه (جواهر الکلام فی عقاید اهل الإسلام) ل (۱۹۶) - منیش ده‌لێم: الحمد لله، که گه‌لی کوردی موسوڵمان له سه‌ر مه‌زه‌بی ئهم زانا نه‌ژاد پاکه‌ و ئهم خزمه‌ی پێغه‌مبه‌ره‌ﷺ.

۴- ﴿نِیَمَام (أحمد=حنبلی)﴾

ئهم به‌پێژه ناوی (أحمد) کوپری (حنبل) ی (الشیبانی) یه، له ساڵی (۱۶۴) ی کۆچی له (بغداد) له دایک بووه، له ساڵی (۲۴۱) کۆچی هه‌ر له (بغداد) وه‌فاتی کردوه، که‌واته: ئهم به‌پێژه‌ش

به زانابه کی (السلف) ده ناسری، چونکه له سه دهی دوهم و سیمیه می (السلف) دا زیاده و ده یسه که ی ﴿ خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ﴾ ده یگریته وه.

نهم به پریزه ده رسی (فقهی) له لای نیمامی (الشافعی) خویندوه و ده رسیشی به نیمامی (البخاری) و (مسلم) گوته، له هه مان کاتیشتا نیمامی (الشافعی) ده رسی (حدیثی) له لای وی خویندوه. بپوانه (المعلومات النافعة) ل (۱۴۰) و (تاریخ التشريع الاسلامی) ل (۲۲۱).

نیمام (أحمد) هه زار هه زار (حدیثی) له بهر بوو، به ههفت پۆژان ختمیکی قورپانی ده خویندو له شه و و پۆژیکدا سیسه د په کعت نویژی ده کرد، نیمامی (الشافعی) ده فهرموئ: که له (بغداد) پویشتم، هیچ که سیکی له خواترسترو زاناتر له (أحمد بن حنبل) م له دوی خۆم به جی نه ماوه. (نور الابصار) ل (۲۲۵) و (۲۲۷).

نیمام بزانه: زنجیره ی زانستی نیمام (أحمد) وه کو زنجیره ی زانستی نیمامی (الشافعی) له پریگه ی هه زه تی (عبدالله بن عباس) رسته مه ده گاته وه پیغه مبه ر ﷺ، چونکه نیمام (أحمد) له لای نیمامی (الشافعی) خویندویه تی.

جا نه ی لاوی موسولمان: نه و نهم چوار نیمامه به پریزانه ت ناسین، به لام پیم بلئ: پات چۆنه به رامبه ر نه و فهریکه خوینده واره ی ده لئ: واز له م چوار مه زه بانه بینو وه ره شوین من بکه وه؟!.

﴿ پیلانی کافره کان به رامبه ر نهم چوار مه زه به ﴾

پیشه کی نه ی لاوی موسولمان: له و پۆزه وه که خوی گه وه هه زه تی (محمدی) کردو ته پیغه مبه ری نیسلام ﷺ، کافره کان به رده وام له پیلان و ناماده باشی دان: بۆ لیدانی نهم نایینه پیرۆزه، هه روه ک خوی گه وه ده فهرموئ: ﴿ وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ﴾ (البقره: ۲۱۷) واته: کافره کان هه ر به رده وام ده بن جهنگتان له گه ل ده کن تا له نایینی نیسلامتان وه رده گپین نه گه ر بتوانن.

به لئ: خوی گه وه ده فهرموئ: (نه گه ر بتوانن). نهم نه گه ره له بهر نه وه یه: خوی گه وه نیعمه تیکی وه ها گه وه ی داوه ته موسولمانان - که نایینی نیسلامه - موسولمانان نایانه وئ نهم نیعمه ته له ده ست خویان بدن، بۆی نه گه ر شتیکیش ده رباره ی نایینی نیسلام نه زانن، پوو ده که نه لای زانای نایینی تا کو له ده ردی نه زانی پزگار بین، هه روه ک خوی گه وه ده فهرموئ: ﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (النحل: ۴۳) واته: ئیوه پرسیار له زانایانی نایین بکن نه گه ر نازانن.

به لئ: نه وه هه زارو دووسه د ساله موسولمانان نایینی نیسلام نه نجام ده دن به گویره ی تیگه یشتنی نهم چوار مه زه بانه له قورپان و هه دیس، ناشکرایه: کافره کانیش زۆر باش

ده زانن: تا موسولمانان شاره زای نایینی خویان بن، نه وان هه وه کانیان پوچه له ده بیته وه، بویی نه م جاره چهند پیلانیکی تریان به کار هینا بۆ لیدانی نیسلام: نه ویش نه هیشتنی متمانه و باوه ره به زانیانی نیسلام، داریشتنی پیلانه کهش به م شیوه ی خواره وه یه: له سالی (۱۸۹۷)ز، جوله که کان کونگره یه کیان به ست له (سویرا) به سه روکایه تی (تیودور هرتزل) ی جوله که و بریاریان دا: ده وه تیک بۆ جووه کان دابه زینن له سه ر خاکی (فلسطین)، بۆ نه م کارهش (هرتزل) دیاری کرا: که بجیته لای سولتان (عبدالحمید الثاني) ی (خليفة) ی نیسلام و گفتوگری له گه له بکا. بپوانه کتییی (القدس المحتلة) ل (۲۳).

به لام کاتیک وه فده که جووه لای (خليفة) ی نیسلام - که هه مان (عبدالحمید الثاني) بوو - داویان لی کرد: پارچه زه ویه کیان پی بفرۆشی له خاکی (فلسطین). جا سولتان (عبدالحمید) به م فهرمووده توندوتیژه وه لامی جووه کانی دابه وه: (إِنَّ الْأَبْلَادَ الَّتِي أُمْتُلِكْتُ بِالْذِّمَاءِ لَا تُبَاعُ إِلَّا بِنَفْسِ الثَّمَنِ). واته: به راستی نه و شارانه ی به خوین وه رگیاون، نه نها به خوین نه بی نافرۆشین.

ئینجا له سالی (۱۹۰۲)ز، دووباره وه فدیکی تریان بۆ هه مان مه به ست نارد وه، دووباره سولتان (عبدالحمید الثاني) وه لامی دانه وه و فهرمووی: (إِنَّ بَيْتَ الْمَقْدَسِ الشَّرِيفَ قَدْ انْفَتَحَ لِلْإِسْلَامِ سَبِيلًا عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَلَسْتُ مُسْتَعِدًّا لِأَنْ أَتَحَمَلَ فِي التَّارِيخِ وَصْمَةَ بَيْعِهَا لِلْيَهُودِ وَخِيَانَةَ الْأَمَةِ الَّتِي كَلَّفَنِي الْمُسْلِمُونَ بِحِمَايَتِهَا). بپوانه په رتوکی (السلطان عبدالحمید الثاني) ل (۲۳) و (۳۶).

له هه ندیک په رتوکی تر دا هاتوه: (إِنَّ هَذِهِ الْأَرْضَ أَرْضُ الْمُسْلِمِينَ فَتَحُوهَا بِدِمَائِهِمْ، وَلَنْ أَسْلَمَ شَيْراً مِنْهَا إِلَّا عَلَى أَشْلَائِي). واته: نه م خاکه پیروژه ی مالی خوا له (فلسطین)، یه که م جار ئیمامی (عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) بۆ نیسلامی وه رگرتوه، من ناماده نیم له میژوودا پوو ده شی فرشتنی نه م خاکه بۆ جووه کان هه لبگرم، ناماده نیم خیانه ت له م نه مانه ته دا بکه م: که موسولمانان به منیان سپارد وه تا ببپاریم... نه م خاکه خاکی موسولمانانه، به خوینی خویان نازادیان کرد وه، یه ک بستی نه م خاکه ناده مه هیچ که سیك، مه گه ر له سه ر لاشه ی پارچه کراومدا وه ری بگرن.

نه ی لاوی موسولمان: هه ر نه م سولتان (عبدالحمید) ه نایین په روه ره بوو له دژی کافره شه پخوازه کانی پۆژئاوا، دروشمی (يَا مُسْلِمِي الْعَالَمِ اتَّحِدُوا) ی به رز کرده وه، واته: (هۆ موسولمانانی جیهان یه ک گرن). بپوانه (الامام أمجد الزهاوی) ل (۷۷ و ۷۸).

ئینجا هه ر له بهر نه م هه لوێسته نیسلامی یه، جووه کان و حیزبی (الاتحاد والترقی) ی نۆکه ری کافره کان و چهند کومه لیکێ تری دژ به نیسلام، بوونه هاوپه یمان، له سالی

(۱۹۰۹ز، سولتان (عبدالحمید الثاني) له (خلافة) ی ئیسلامیان لادا، ئینجا بهره بهره جوله که ههولیان دا به پالېشتی کافرهکانی ئینگلیزو توکرایه تی (مصطفی کمال أتاتورك) - جزاء الله بسيفاته - له (۲) ی نازاری (۱۹۲۴ز، بهرامبه (۱۳۲۷ک، به یه کجاری (خلافة) ی ئیسلامیان له ناو بردو دهوله تی ئیسلامیان تیکدا، بپوانه (کیف هدمت الخلافة) ل (۴۵) و (۱۸۶) و (عداوة الانگلیز للإسلام) ل (۱۴۱).

﴿نامانجی پیلانه که﴾

ئهی لاوی موسولمان: کاتی که ته ماشای پروتوکولاتی (حکماء صهیون) ده کهین، باش بۆمان ناشکرا ده بی: که نامانجی کافرهکان ته نه دانه زواندن دهوله تی جوله که نه (فلسطین)، به لکو نامانجیان بی هیژکردن و تیکدانی پرتزی موسولمانانه، نه وان چاک ده زانن: به هیژترین پیلان بۆ نه نامانجه گلاوه: دوورخستنه وهی موسولمانانه له زانایانی ئایینی، به تایبه تی هه چوار زانایهکانی سه مهزه به، چونکه گومانیان له وه دا نه: که نه (عبدالحمید الثاني) یه - که خاوه نی نه هه لوسته ئیسلامی یه بوو - له سه ره (فقه) ی مهزه بی ئیمامی (حنفی) و (عقیده) ی مهزه بی ئیمامی (الماتریدی) بوو.

کاتی کهیش بیر ده که نه وه، ده بینن: (صلاح الدین الایوبی) - که پشتی (صلیبی) یهکانی شکاندوه - له سه ره (فقه) ی مهزه بی (شافعی) و (عقیده) ی مهزه بی ئیمامی (الأشعری) بووه - ان شاء الله - له پیناسه ی (الأشعری) دا پوونی ده کهینه وه.

که وایوو: کافرهکان به پیوستی ده زانن: موسولمانان له به ره می زانایانی نه م چوار مهزه بانه به دوور بخه نه وه، فه رموو ته ماشا بکه: به پرستیکی (وزارة الخارجية) ی (فرنسا) به ره می زانایانی نه م چوار مهزه بانه، به هوی یه کگرتن و خوپاگری ی موسولمان دانه و له راپورتیکی دا ده لی: (فهم أي المسلمون - یملکون تراثهم الروحي الخاص بهم، ویتمتعون بحضارة تاریخیة ذات أصالة). واته: موسولمانان خاوه نی به ره م و میراتیکی پوچی ی تایبه ت به خویانن، سود له شارستانیه تیکی میژویی په سه ن وهرده گرن. بپوانه په رتوکی (دَمُرُوا الإسلام) ل (۳۸).

﴿حارب الإسلام بالإسلام﴾

ئهی لاوی موسولمان: نه دروشمه ی (حارب الإسلام بالإسلام)، واته: به ئیسلام جهنگ له گه ل ئیسلام بکه. دروشمیکی کافرهکانی پوژناوایه؟ کاتی که کافرهکان بیرانی ئی کرده وه و زانیان: موسولمانان خاوه نی میرات و به ره می په سه نی زانایانی ئیسلامن، نه و میراته ش هه میراتی پیغه مبه ره ﷺ و زانایانی ئایین به موسلمانانی راده گه ئنن، هه لسان پیلانیان دارپشت بۆ دوورخستنه وی موسولمانان له م به ره مه به سوده: که کتیبهکانی هه چوار مهزه بهکانن:

یه کهم جار به ناوی نه‌وی: ئەم کتێبه پەر زەردو تۆزایانە بونەتە هۆی نه‌وی موسولمانان له کاروانی پیشکەوتن دوا بکەون. بەلام ئەم پیلانە تەنها بە شیۆه‌یه‌کی کاتی سەرکەوتنێکی که‌می وه‌ده‌ست هێنا، الحمدله زوو پوچەل بوۆه.

دووه‌م جار: له‌ پێگه‌ی چه‌ند موسولمانێکی به‌کرێگه‌راوی سەر لێشێواو، که‌ ئەم به‌کرێگه‌راوانه‌ بۆ ته‌فره‌دانی موسولمانان دروشمی (الْقُرْآنُ وَالسُّنَّةُ) به‌رز ده‌که‌نه‌وه‌ و لاوه‌کانمان مه‌لده‌خه‌لتین و ده‌لتین: (ته‌نها ئێمه‌ په‌فتار به‌ قورئان و حه‌دیس ده‌که‌ین و ئەم چوار مه‌زه‌به‌بانه‌ درۆنه‌و دژ به‌ قورئان و حه‌دیس). له‌ کوردستانیشدا به‌ ئاشکرای و به‌ بێ‌په‌رده به‌ ناوی ئیسلام ده‌رس ده‌ده‌نه‌ گه‌نجه‌کانمان و ده‌لتین: (ئهم زانایانه‌ی ئیسلام به‌ کتێبه‌ زه‌رده‌کان فێرکراون و هه‌یج له‌ ئیسلام تینه‌گه‌یشتون). ؟ ﴿قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾ (آل عمران: ۱۱۸)، به‌لێ: پ‌ق و قینه‌یان-به‌رامبه‌ر به‌ زانایانی ئیسلام- له‌ گوشتاریان ده‌رکه‌وت و نه‌وی له‌ ناو دلیاندايه‌ گه‌لێک له‌م پ‌قه‌ گه‌وره‌تره‌.

جا باشترین به‌لگه‌ش: بێ‌ نه‌ده‌بی ی (ألبانی) پێشه‌واکه‌یانه‌-که‌ له‌ پێناسه‌ی ئیمامی (حنفی) دا باس‌مان کرد- ئەم بێ‌نه‌ده‌بانه‌ش هه‌ر له‌ (ألبانی) فرچکیان خواردوه‌، بۆی و هه‌ا قین له‌ د‌لو بێ‌نه‌ده‌بن به‌رامبه‌ر زانایانی ئیسلام، لاوه‌کانیان فریوداوه‌ و له‌ به‌ره‌می ئەم زانا به‌پێزانه‌یان بێ‌به‌ش کردن و به‌ نامیلکۆکه‌ی په‌نگاوپه‌نگی ژه‌هراوی-که‌ له‌ (امریکا) و (بریتانیا) و (فرنسا) وه‌ دێن- په‌روه‌رده‌یان ده‌که‌ن و ناوی ئیسلامیشی لێ‌ده‌نێن !.

﴿رای نوکه‌رانی کوفر به‌رامبه‌ر ئەم چوار مه‌زه‌به‌﴾

ئە‌ی لاوی موسولمان: له‌ راپۆرته‌که‌ی (وزارة الخارجية) ی (فرنسا) دا بۆت ئاشکرا بوو: کافره‌کان چه‌ند دژی به‌ره‌می په‌سه‌نی زانایانی ئەم چوار مه‌زه‌به‌بن، که‌وابوو: به‌ سه‌یری مه‌زانه‌: پێشه‌وايه‌کی (خوارج) ی سه‌رلێشێواوی وه‌کو (الدكتور مروان القيسي) بۆ خزمه‌تی کوفرو بۆ د‌لنیاکردنی (فرنسا)، هێرش بکاته‌ سه‌ر پێشه‌وايانی ئەم چوار مه‌زه‌به‌ و وه‌کو (قه‌شه‌و مال) ی گا‌ورو جووه‌کانیان دا‌بنی و شوێنکه‌وته‌ی ئەم چوارانه‌ش وه‌ک گا‌ورو جووه‌کان دا‌بنی، فه‌رموو به‌ چاوی خۆت ببینه‌: ئەم گو‌م‌پا‌بووه‌، له‌ لاپه‌ره‌ (۱۶۲) و (۱۶۲) ی کتێبه‌که‌ی خۆی دا- (معالم الهدى إلى فهم الاسلام) چاپی سێ‌یه‌م- ده‌لی:

(اخيراً فإن القول ان المذهبية اسلم، وانه لا بد من الالتزام بآراء مذهب ما، هو قول خطير يتضمن ما يتضمن من الشرك، فإن الله تعالى لم يتعبد احدا من خلقه باتباع احد مهما سما قدره في العلم مادام غير معصوم، وهنا فليس من باب التكرار ان اعيد ماورد: ﴿أَنْ عَدِيَ بْنِ حَاتِمٍ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ: (اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ)،

فَقَالَ: إِنَّا لَسْنَا نَعْبُدُهُمْ، قَالَ: أَلَيْسَ يُحَرِّمُونَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَتُحَرِّمُونَهُ، وَيُحِلُّونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتُحِلُّونَهُ؟ فَقُلْتُ: بَلَى، قَالَ: فَتِلْكَ عِبَادَتُهُمْ ﴿ وَاتَه: نَهَم گۆته یه ی نه لئ: مه زه بی باشته و پابه ندبوون به مه زه بی که وه پیویسته، نه مه گۆته یه کی ترسناکه و له ناو خوی ده گری: نه و (شرك) هی له ناوی دایه! چونکه خوی گوره دوا ی نه و په رستنه ی له هیچ کس نه کړده: که شوین که سیك بکه وئ، هرچند پله ی زانستیشی زور به رز بی، مادام پاریزراو نه بی له گونا، لیره دا دو باره نیه نه گهر نه م حدیسه بیتمه وه: که (عدی بن حاتم) گوئ ی له پیغمبر ﷺ بوو، نه م نایه ته ی پابردوی ده خوینده وه، که خوا ده فهرموئ: (جووه کان و دیانه کان قه شه و مال می خویان کړونه ته خوا جگه له خوا). جا (عدی) گوئی: خو ئیمه نه مانپه رستون. پیغمبر ﷺ فهرموئ: نه ی نه گهر له لایکی خواتان بۆ چه پام بکه ن ئیوه ش به چه پامی نازان و نه گهر چه پامی کی خواتان بۆ چه لال بکه ن ئیوه ش به چه لالی نازان؟ گوئی: به لئ. فهرموئ: نه مه په رستنیانه.

به لئ نه ی لاوی موسولمان: نه م دکتوره گومر ابووه، موسولمانانی هه زارو دوسه د سال به (مشرک) دانه ئی، چونکه پابه ندبوونیا ن به یه کیك له چوار مه زه بانه پی باشه، (خوا سزای نه م گۆته یه ی بداته وه). ئینجا جه نابی (د. مروان) شهرمیش له درو یه که ی خوی ناکا که ده لئ: (خوا داوا ی نه و په رستنه ی له هیچ کس نه کړده: که شوین که سیك بکه وئ). زور سهیره: نه وه نایه ته ی ﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (الانبیاء: ۷۵)، فرمانی خوی گوره یه: که واجبه پرسیار له زانایانی ناین بکه ن نه گهر نه مانزانی! . باشه نه دی نه م پرسیار کړنه نایسته شوینکه وتنی زانایانی ناین؟!، جا نه گهر (د. مروان) راست نه کاو درو ناکا، با چه پامی کی خوا، یان چه لایکی خوا بلئ، که به (إجماع) چه پام، یان چه لال بی و نه م چوار ئیمامانه - له درو خوا - چه پام، یان چه لالیان کړد بی، (دهك پووی دروذن رهش بی).

نه ی لاوی موسولمان: ناشکرایه: نه م چوار ئیمامانه ی (د. مروان) به (قه شه و مال) ی داناون، هر چواریان قوتابی قوتابخانه ی پیغمبر ﷺ به (منهج) ی (السلف الصالح) په روه رده کراون و زنجیره ی زانستیان به چوار نه لقه ده گاته وه پیغمبر ﷺ، به لام ناخو دکتوری گومر ابوو، له کام قوتابخانه ده رچوبئ؟.

هر له لاپه ره (۱۸) ی کتیبه که ی ناوبراوی دا، نوسراوه: (شاء الله له أن یرتحل إلى بريطانيا لنیل شهادة الدكتوراه من إحدى جامعاتها). به م پرسته یه بۆمان ناشکرا بوو: که دانه ری گومر ابوو، قوتابی قوتابخانه ی (دارالکفر) ی (بریطانیا) یه و به (منهج) ی ئینگلیزی (کافر) په روه رده کراوه و شه هاده ی (دکتوره) ی دراوه تی: بۆ لیدان ی ئیسلام و تیكدانی ریزی موسولمانان. ئینجا منیش ده لئیم: (تا کوفر توکهری نه وه ای هه بی، بۆ چی چه کی کوکوژ له درو موسولمانان به کار بیتئ؟).

﴿ ابن تیمیة ﴾

هەر (مروان القیسی)ی گومرأبوو، له په لاره (۱۲۸) کتیبه که ی ناوبراوی دا ده لئ: (حرمت الأمة الافادة من اقوال صحيحة خالف الأئمة الأربعة فيها مجتمعين الحديث الصحيح: كطلاق الثلاث...) ئینجا ده لئ: (وهذه المسئلة افتي بها ابن تيمية رحمه الله تعالى وكانت السبب في اتهامه بالكفر والردة...)، واته: ئەم ئۆممەتە بئەش کراوه له سود وەرگرتن له چەند فەرمووده یکی پاست، که هەر چوار ئیمامەکان به یه کدهنگی دژایه تی ه دیسی پاستیان کردوه: وهکو ته لاقى سئ به سئ، (واته: هەر چوار مه زه به کان به یه کدهنگی فەرموویانه: ته لاقى سئ به سئ به یه ک جار ده کوئ)... ئینجا ده لئ: له م مه سه له دا (ابن تیمیة) فتواى داوه، (واته: ده لئ: ته لاقى سئ به سئ به یه ک جار ناکه کوئ)، ئەمەش بووه هوی ئۆمەت پئ کردنی به کوفرو وەرگه رانه وه له ئاین.

جا ئیمەش ده لئین: (خوا پوی درۆزن رهش بکا)؟ چونکه ده یه وئ به هوی هه له ی زانایه ک موسولمانان توشی زینا بکا!، خو مه سه له ی ته لاقى سئ به سئ- که ده که ون- بریاری ئیمامی (عمر)ی خه لیفه ی پیغه مبه ر، له کاتی ئەم بریاره شدا هه ردوو خه لیفه که ی تری پیغه مبه ر- ئیمامی (عثمان) و ئیمامی (علی) و کۆمه لئکی تری (صحابه)ی پیغه مبه ر زیندوو بون و ئاگاداری ئەم بریاره بون و په خنه یان نه گرت، که وابوو: ئەم بریاره به (إجماع) = یه کدهنگی ئەم سئ خه لیفه یه بوو- رضی الله عنهم- هەر چوار ئیمامه کانی سهر مه زه بیش شوین ئەم سئ خه لیفه یه که وتون، چونکه پیغه مبه ر ده فەرموئ: ﴿ عَلَيْكُمْ بِسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ ﴾ رواه الترمذي وقال: حسن صحيح، واته: شوین سوننه تی من و خه لیفه کانی من بکه ون.

جگه له مه ش: ده رباره ی ئیمامی (عمر) پیغه مبه ر ده فەرموئ: ﴿ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبَهُ ﴾ رواه الترمذي بسند حسن، واته: خوی گه وره پاستی ی داناوه ته سهر زوبان و دلی (عمر). جا نه ی جه نابی ناتیکه یشتووی پینه گه یشتوو، به سه به سه: هیچی تر لاوه کانمان ته فره مه ده و له پئبازی خه لیفه کانی پیغه مبه ر لایانه ده و پاستیه که ی سهر زوبان و دلی ئیمامی (عمر) مه شاره وه و مه یشتوینه، کهس نه وه باروهر ناکا: که ته نها نه تو به ه دیس په فتار بکه ی و ئەم سئ خه لیفه و ئەم چوار ئیمامه ش به پیچه وانه ی ه دیس په فتاریان کردبئ و له پئبازی پیغه مبه ر لایاندابئ.

دووباره: نه وه ش هه ر درۆیه، که ده لئ ی: (ابن تیمیة) به هوی مه سه له ی ته لاقى سئ به سئ ئۆمەتی کوفری پئ کرا. به لکو پاستیه که ی نه مه یه: (ابن تیمیة) زماندریژی ی کرده سهر هه ردوو خه لیفه ی پیغه مبه ر: ئیمامی (عمر) و ئیمامی (علی) و گوئی: (عمر) زۆر به هه له دا چوووه (علی)ش سیسه د جار هه له ی کردوه.

ئینجا لەم سنورهش نه وهستاو له كۆتایی وتارهكهی ههینی دا گوئی: (ان الله ينزل من السماء كتزولی هكذا) خوای گهوره له ئاسمان دیته خوارهوه، وهكو هاتنه خوارهوی من. ئیتر به هۆی ئه م گۆته ناشیرنانه به هۆی چه ند (فتوا)یهکی هه لـ كه بوونه هۆی ئازاوه له نێوان موسو لماناندا- زانایانی هه ر چوار مه زه ب له درۆی هه لسان و لیژنه یهکی (فتوا)یان پێك هێناو بریاراندا: به ند بگه ی، هه ر له به ندیخانه شدا مرد، بپوانه (روضة المحتاجین) ل(٢٨٢ و ٢٩١) چاپی (٢) و (المعلومات النافعة) ل(٢٦٨ کو ٢٦٩ و ٢٧٣).

ئه ی لاوی موسو لمان: هه ر واجبه: پێزی زانستی (ابن تیمیة) له ناو دلماندا هه بی، چونكه زانایهکی (مجاهد) بووه، به لام ناگاته پله ی ئیمامی (عمرؓ) و ئه و مافه ی نیه په خنه له ئیمامی (عمرؓ) بگه ی، چونكه ئیمامی (عمر) قوتابی و په روه رده کراوی به رده سستی پێغه مبه ره ﷺ، هه روه ها نابێ ئه و زانسته ش به شارینه وه: كه (ابن تیمیة) له نێوان سالی (٦٦١ و ٧٢٨) ی كۆچی دا ژیاوه، واته: له چینی زانایانی (خلف) ده ژمێدری.

جا به داخه وه: له حه قده مه سه له دا به پێچه وانه ی (إجماع) ی (أهل السنة والجماعة) فتوای داوه- كه مه سه له ی ته لاقی سی به سی یه كێكه له م حه قده مه سه لانه- ئاشكرایه: هه ر (فتوا)یهکی (خلف) به پێچه وانه ی (إجماع) ی (سلف) ی (أهل السنة) بی، په فتاری پێ ناكه ی و هه ر ناگه ی- هه روه كه له باسی (إجماع) دا پوونی ده كه ی نه وه، إن شاء الله تعالی- ئینجا بۆ زانیانی ئه م حه قده مه سه له یه بپوانه (الفتاوى الحديثية لابن حجر الهيتمي) ل(١١٦).

﴿(إجماع) = یه كدهنگی زانایانی ئیسلام﴾

(إجماع) واته: یه كدهنگی چینیکی زانایانی ئایینی: له سه ر بریارێکی شه ریه ته ی ئیسلام، كه له قورئان و هه دیس و هه ریانگرتوه.

له (عقیده) ی (أهل السنة) دا واجبه: گوێپایه لی (إجماع) ی زانایانی ئیسلام بین، هه ر (فتوا)یه كیش دژ به (إجماع) بی، په فتاری پێ ناكه ی و په د ده كه رته وه، هه روه كه ئیمامی (الطحاوی) ده فه رموی: (وَلَا تُصَدِّقُ كَاهِنًا وَلَا عَرَّافًا وَلَا مَنْ يَدَّعِي شَيْئًا يُخَالِفُ الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ وَاجْتِمَاعَ الْأُمَّةِ، وَتَرَى الْجَمَاعَةَ حَقًّا وَصَوَابًا وَالْفِرْقَةَ زَيْغًا وَعَذَابًا) واته: ئیمه ی (أهل السنة) باوه پ به فالچی و په نهانخوینه كان ناكه ی، هه روه ها باوه پش به و كه سه ناكه ی كه داوایه ك بكا: داوایه كه ی به پێچه وانه ی قورئان و هه دیس و (إجماع) = یه كدهنگی زانایانی ئوممه ته ی ئیسلام بی، باوه پمان وایه: یه ككۆمه لی موسو لمانان راسته و واجبه، په رته وازه و تاكه ره ی لادانه له پاستی و هۆی سزای قیامه ته. بپوانه (العقيدة الطحاوية).

به لگه ی (أهل السنة) كه ده لێن: واجبه په فتار به (إجماع) بگه ی، ئه م ئایه ته یه: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ

وَسَاءَتْ مَصْرًا (النساء: ۱۱۵)، واته: هر که سیک دژ به پښای پښه مېرغې بڼ، پاش
 نه وې پښه پاستی بڼ پوون بڼو، جگه له پښه موسولمانان شوین پښایکی تر بکه وې،
 دهیدهینه دهست پښازه که ی خوی و دهیینه دوزخ که خراپترین شویتنه. نیمامی (الشافعی)
 بهم نایته به لگې هیئاو ته وه: له سر (إجماع)، بپوانه (تفسیر روح المعانی) ل (۱۶۶) ب (۵).
 هر ودها پښه مېرغې ده فرموی: ﴿عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ
 الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بِخُجْرَةِ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ﴾ رواه الترمذي
 بسند صحیح، واته: واجبه نیو له گه ل کومه لدا بن و پهرته وازه و تاکړه وې نه که ن، چونکه
 شہیتان له گه ل یه که سدایه و له دوو که سان دوور تره، هر که س ناوہندی به هشتی
 نه وې، با هر له گه ل کومه لدا بڼ.

مه به ست نه وېه: شہیتان به ناسانی مړوی تاکړه و به هله دا دها، به لام که بونه دوو،
 یان زیاتر، له هله دوو ده که ونه وه، چونکه شہیتان به ناسانی به روه ستیان ناکا،
 هر وده پښه مېرغې ده فرموی: ﴿...فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذَّنْبُ مِنَ الْقَسَمِ
 الْقَاصِيَةِ﴾ رواه النسائي بسند حسن، نیو هر له گه ل کومه لدا بن، چونکه گورگ مه پي
 دوو له میگل ده خوا.

که واته: خاوه نی (فتوا) ی تاکړه و، وه کو مه پي دوو له شوان و میگل له و به ناسانی
 شہیتان ده یگاتو و توشی هله ی ده کا، که و ابوو: واجبه په فتار به یه کده نگی کومه له
 گوره که ی (أهل السنة) بکړی، نینجا بزانه: (شیعة) و چینکی (خوارج) باوہریان
 به (إجماع) ی (أهل السنة) نیه، بپوانه (حاشية البهشتی) ل (۱۰۴).

﴿(إجماع) و حه دیسی پیغه مېرغې﴾

نهی لاوی موسولمان: نه م زانسته ی نیسلام له (قرآن) و (حدیث) ی (صحیح)، یان
 (حسن) و درده گیري، به لام (حدیث) ی (ضعیف) = بی هیز، بهم شیوه یه:
 نیمامی (الشافعی) ده فرموی: نه گهر خه لک-واته: زانایانی نایین به ټی کړای-
 به حه دیسیکی (ضعیف) پازی بون و قوبولیان کرد، نه وه ده بیته به لگه و بڼ پریاره کانی
 شریعت و شتی تر به کار دی. واته: چونکه ده بیته (إجماع).

نیمامی (أحمد) ده فرموی: به و مرجه حه دیسی (ضعیف) به کار دی: نه گهر حه دیسیکی
 تر نه بڼ و دژایه تیشی نه بڼ، واته: له گه ل (قرآن) و حه دیسیکی تری (صحیح). بپوانه
 (حاشية المدابغی) ل (۳۲).

نیمام (النواوی) ده فرموی: زانایانی حه دیس و شرع ده فرموون: دروسته و سوننه ته:
 حه دیسی (ضعیف) به کار بڼ: بڼ کاروباری چاکه و ترساندن و هاندانی خه لک، به و مرجه ی
 (مَوْضُوع) نه بڼ. بپوانه (الانکار) ل (۵).

نیمام (ابن حجر الهيتمي) ده فهرموئ: نه گهر مروؤ نهینه زانی هه دیس لیک جیا بکاته وه ویدی نیمامیک هه دیسیکی به (صحیح)، یان به (حسن) داناهه، نه بی شوینی بکه وی، واته: بوی هه به مه زه بی نه نیمامه رازی بی. بپروانه (فتح المبین شرح الأربعین) ل(۱۹۴) و (تحفة المحتاج) ل(۱۰۸) ب(۱۰).

که واته: نه گهر نیمامیکی پیشووی وه کو (الترمذی) و (البیهقی) و (المنذری) و (الهیتمی) هه دیسیکیان به (صحیح)، یان به (حسن)، یان به (ضعیف) دانابو، نه وه به سه، زیاتر لیکولینه وه ی ناوی، بپروانه (مفاهیم یجب أن تصحح) ل(۷) چاپی (۳).

نه ی لاوی موسولمان: له م باسه دا بۆت ناشکرا بوو: که (البانی) خیانه تیکی چه ند گه وره ی له هه دیسی پیغه مبه رﷺ کرده وه، له کتبی (سلسلة الاحادیث الضعيفة والموضوعة) دا چه ند هه دیسی (ضعیف) که به کار دین-دایه زاندونه ته ریزی هه دیسی (موضوع)، نه مه ش ده گه پیته وه سه ر تینه گه یشتنی (البانی) له (علوم الحديث)، هه روه ک (مُحَدَّث) ی هیندی (حبیب الرحمن الأعظمی) ده فهرموئ: (البانی) له ده می زانایان زانستی وهر نه گرتوه وه له بهر دهستی زانایان دانه نیشته وه بۆ زانستی به سود-زانستیش ته نها به خویندن دهست ده گه وی. که وابوو: (البانی) چیه تی خوئی تیکه لی زانست ده کاو نه شی خویندوه؟ وام پی گه یشتوه: که کوئی پله ی زانستی (البانی) کتبه کورته که ی (القدوری) یه و لیزانیه گه وره که شی (سه عاتسازی) یه، به خویشی دانی پیدانه یینی و شانازی شی ی پیوه ده کا. بپروانه (الألبانی: شذوذه وأخطاؤه) ل(۹) ب(۱) (الطبعة الأولى، مكتبة العربية - الكويت).

نه ی لاوی موسولمان: خوا په حم به و که سه بکا که فهرموویه تی:

(مَنْ أَخَذَ الْعِلْمَ مِنْ غَيْرِ شَيْخٍ، يَضِلُّ عَنِ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ)

وَكَمْ مِنْ عَائِبٍ قَوْلًا صَحِيحًا، وَأَقْتُهُ مِنَ الْفَهْمِ السَّقِيمِ

واته: هه ر که سیک به بی ماموستا زانست وه ریگری، گومرا نه بی و له پیگی راست لانه دا، چه ند که سانیك په خنه له فهرمووده یه کی راست ده گرن، به لام ناته واوی له تیگه یشتنه نه خۆشه که ی نه وانه. بپروانه (نظرة ربانية في المسائل الفقهية) ل(۳۴).

(ناگاداری): نیمامی (النواوی) نه فهرموئ: هه ر کاتیك هه دیسیکی (أحاد) درایه تی له گه ل قورشان، یان له گه ل (إجماع) دا هه بوو، واجبه: واز له واته ی ناشکرای هه دیسه که به یندری. واته: واجبه واته یه کی وای لی بدریته وه: له گه ل قورشان و (إجماع) پیک بکه وی. بپروانه (المجموع شرح المذهب) ل(۲۴۲) ب(۴).

إن شاء الله له باسی دایک و باوکی پیغه مبه رداﷺ پوونی ده که ینه وه.

﴿جیاوازی مه زه ب له سهرده می پیغه مبهردا ۞ شه بوه﴾

نه ی لای موسولمان: ده زانم (خوارچ) پیت ده لئیم: (نهم چوار مه زه بانه (بدعة) نه وراست نین، نه گهر راست بن نهم جیاوازی به بو چی به)؟.

له وه لای دا بلئ: کاکه ی سهر لی شوو، چونکه جه نابت (بدعة) کاره، بوی (بدعة) ت لی بووه ته (سنة)، (سنة) ت لی بووه ته (بدعة). خو نه وه مان باس کرد: که نهم چوار مه زه بانه، به (إجماع) ی (السلف الصالح) دامه زاون، (اجماع) ی (سلف) ش ناپیته (بدعة)، چونکه ه دیسی ﴿خَيْرُ أُمَّتِي قُرْنِي...﴾ شاهیدانه، واته: به هیچ جوریک ناگوئی: پیغه مبهردا ۞ شاهیدی بۆکومه لئیک (بدعة) کار بدا.

جگه له مه ش: به ناشکرای جیاوازی (مه زه ب) له سهرده می پیغه مبهردا ۞ ه بو، به لگه: ﴿عن ابن عمر رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ: لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدُ الْعَصْرِ إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ، فَأَذْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا نُصَلِّي حَتَّى تَأْتِيَهَا، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: بَلْ نُصَلِّي لَمْ يَرِدْ مَتَا ذَلِكَ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُعَفِّ وَاحِدًا مِنْهُمْ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: پیغه مبهردا ۞ - له ریژی جهنگی (أحزاب) دا - فهرمووی: نابی هیچ که سیک نویژی (عسر) بکا، تا له ناو هوی (بنی قریظه) دا دهیکا، ئینجا له ریگانا کاتی نویژی (عسر) هات، کومه له (صحابه) به فهرموویان: ئیمه نویژه که دوا ده خین و نایکهین تا ده گینه (بنی قریظه)، کومه لئیک تر فهرموویان: ئیمه ئیستا نویژه که ده کهین چونکه مه بهستی پیغه مبهردا ۞ نه کردن نیه، به لگو مه بهستی په له کردنه بۆ گیشته جی، ئینجا نهم جیاوازی به بو پیغه مبهردا ۞ باس کرا، نه ویش په خنی له هیچ کومه لئیک له دوو کومه له نه گرت.

نه ی لای موسولمان باش بیر بکه وه: پیغه مبهردا ۞ هر له زیاندا بوو، (حدیث) هر په ک (حدیث) بوو، نه دی له بهرچی هر له په ک نویژدا دوو (مه زه ب) ی جیاوازی دروست بون: مه زه بی (نویژه که ره کان) و مه زه بی (دواخه ره کان)؟ جا له بهر نه وه ی نهم جیاوازی به، به هوی جیاوازی تیگه یشتن له مه بهستی ه دیسه که پروی دا، پیغه مبهردا ۞ به م جیاوازی په پازی بوو، چونکه هر دوو کومه ل (مُجْتَهِد) بوون: کومه لئیک به ده قی ه دیسه که په فتاری کردو پسته ی (لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدُ الْعَصْرِ إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ) ی له واته ی ناشکرای خوی دا به کاری هینا، کومه له که ی تریش به (تاویل) ی ه دیسه که په فتاری کردو ه مان پسته ی له واته ی ناشکرای خوی لای داو له مه بهستی په له کردن به کاری هینا.

نه ی لای موسولمان - بو نمونه - پیت ده لئیم: مه زه بی (حنفی) ده فهرمووی: ده ستنویژ له ئافره ت ناشکی. مه ه زبی (شافعی) ش ده فهرمووی: ده ستنویژ له ئافره ت ده شکی. هر دوو کیان به لگه به نایه تی ﴿أَوْ لَا مَسْتُمْ النَّسَاءُ﴾ ده هیننه وه، (حنفی) ده فهرمووی:

مه‌بست (جماع) کردنه، نه‌ك ده‌ست لیدان. (شافعی) ده‌فهرموئ: مه‌به‌ست ده‌ست لیدانه، نه‌ك (جماع) كردن.

جا نه‌ی لاوی موسولمان: ده‌بینین: نایه‌ت هه‌ر یه‌ك نایه‌ته، هه‌روه‌ك هه‌دیسه‌كه‌ی رابردووش هه‌ر یه‌ك هه‌دیس بوو، به‌لام جیاوازی ئەم دوو ئیمامه‌- وه‌كو دوو كۆمه‌له‌كه‌ی صحابه‌- به‌هۆی جیاوازی تیگه‌یشتن له‌ واته‌ی نایه‌ته‌كه‌دا په‌وی داوه، چونكه‌ زمانی (عربی) گه‌لێك ده‌وله‌مه‌نده، زۆر واته‌ له‌ ناو خۆیدا كۆ ده‌كاته‌وه، جا نمونه‌ی ئەم باب‌ه‌ته زۆره، به‌لام نه‌و كه‌سه‌ی كه‌سه، نه‌وه‌نده‌ی به‌سه.

﴿الْمَذْهَبِيَّةُ قَطْرَةُ اللَّادِيْنِيَّةِ: بَيِّنَةٌ مَزْهَبِيَّةٍ يَرْدِي بَيِّنَاتٍ دِينِيَّةٍ﴾

نه‌ی لاوی موسولمان: ئەم سه‌ردیپه‌، سه‌ر دیپێکی لاپه‌ره (١٢٩)ی (مقالات الكوثري) بوو، چاك بیری ئی بکه‌وه، چونكه‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فهرموئ: ﴿يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ دَجَالُونَ كَذَّابُونَ يَأْتُونَكُم مِّنَ الْأَحَادِيثِ بِمَا لَمْ تَسْمَعُوا أَنَّهُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ، فَإِيَّاكُمْ وَإِيَّاهُمْ لَا يُضِلُّوْكُمْ وَلَا يَقْتُلُوْكُمْ﴾ رواه مسلم فی مقدمة صحيحه، واته: له‌ كۆتایی زه‌ماندا چه‌ند قیلبازیکی درۆندن په‌یدا نه‌بن، هه‌دیس و هه‌اتان بۆ دینن: كه‌ نه‌ ئیوه‌و نه‌ باوك‌و باپیرانتان نه‌تان‌بستون، ناگاداری خۆتان بنو خۆتان له‌وان بپاریزن، نه‌وه‌كو گومراتان بکه‌ن و له‌ نایین لاتان بده‌ن.

نه‌ی لاوی موسولمان: وا به‌ چاوی خۆت ده‌بینی: ئەم‌ڕۆ مه‌به‌ستی راستی ئەم‌فهرموده‌ شیرنه‌ی پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئاشکرا بووه‌ (لامذهبی) بئێمه‌زه‌به‌كان ده‌لێن: (زانایانی رابردوو ئەم‌هه‌دیسانه‌یان نه‌دیتون). یان ده‌لێن: (زانایانی رابردوو نه‌یان‌زانویه‌ ئەم‌هه‌دیسه‌ بئێهێزه‌، وا ئیستا زانست به‌ره‌و پێش ده‌ه‌واو زانایانی ئیستا شاره‌زاتر له‌ رابردوو هه‌كان). به‌م قیلول درۆیانه‌ گه‌نجه‌كان گومرا ده‌که‌ن و ده‌یانکه‌نه‌ (بئێمه‌زه‌به‌) = (لامذهبی).

نه‌ی لاوی موسولمان: ئەوه‌ درۆیه‌ باوه‌ر مه‌که‌، چونكه‌ زانستی نایین به‌ره‌و پێش ناپه‌وا، به‌لكو زانستی‌نایین كه‌م ده‌بیته‌وه‌، كه‌مبوونه‌وه‌شی یه‌كێكه‌ له‌ نیشانه‌كانی دنیا و یرانبوون، هه‌روه‌ك پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فهرموئ: ﴿إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ﴾ رواه الترمذي بسند صحيح، هه‌ندێك له‌ نیشانه‌كانی دنیا و یرانبوون ئەوه‌یه: زانستی نایین نه‌میتن و نه‌زانی ئاشکرا ببی.

كه‌وابوو: پێویسته‌ - بۆ خۆ پاراستن له‌ و قیلبازو درۆزانانه‌- زنجیره‌ی زانستی نه‌و زانایانه‌ بزاین كه‌ نایینی ئیسلامیان ئی فێر ده‌بین، چونكه‌ ئیمام (ابن سیرین) ده‌فهرموئ: ﴿إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ دِينٌ، فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ﴾ رواه مسلم، ئەم زانسته‌ نایینه‌، كه‌وابوو: بپوانن نایینتان له‌ كێ وه‌رده‌گرن.

ئەى لاوى موسولمان: بە كاكى (لامذهبى) بىمەزەھب بلىن: كاكه گيان چۆن ئىمە ئايىن
 لە ئىوھ وەربىگرىن، خۆ ئىوھ زنجىرەى زانستان بچراوھ، چونكه لە پىگەى زانايانى
 پابردووه وەرى ناگرن، ئەوھ شتان پى باوھ پناكهين: ئەگەر بلىن: ئەم ئايىنەمان
 لە ئاسمان بۆ ھاتۆتە خواروھ، چونكه ئەمە تايىبەت بە پىغەمبەرەﷺ، ئىنجا پىوئىستە
 زانستى ئايىن لە پىغەمبەرەوھﷺ بە پىگەى زانايانى (سلف)دا، ئىنجا بە پىگەى زانايانى
 (خلف)دا بگاھە ئىمە.

كەوابوو: وەرە-بۆ خاترى خوا- وەرە بىر لەم ھەدىسانە بکەوھ و بىر لە و چەند لاپە پەى
 پابردووش بکەوھ: جىاوازى (مەزەھب) لە سەردەمى پىغەمبەرداﷺ ھەبو، لە سەردەمى
 (السلف الصالح)دا ئەم چوار مەزەھبانە تۆمار کراوان و متمانەيان پى کراوھ، زنجىرەى
 زانستى ھەر چوار مەزەھبەکان بە سى، يان بە چوار ئەلقە دەگاھەوھ پىغەمبەرەوھﷺ
 بە وشەى (خَيْرُ أُمَّتٍ) پىغەمبەرەﷺ شاھىدى بۆ داوان، لە سەدەى سىيەمەوھ تا ئىستا
 چەندەھا (ملىۆن) موسولمان بەگوێرەى تىگەيشتنى زانايانى ئەم چوار مەزەھبانە
 پەفتارىيان بە قورپان و ھەدىس کردوھ.

ئىنجا تازە بە تازە: كاكى (خوارج)ى بىمەزەھبى دۆلار خۆر، دەيەوئ: ئەم چوار مەزەھبانە
 لە ناو بىاو ھەفتا و دوو مەزەھبى پوچەلتيان لە جى دابنئ، تازە بە تازە كاكهى (بىمەزەھب)
 -بۆ خزمەتى(كُفْر)- پىمان دەلئ: (واز لە (فتح البارى)و (شرح مسلم) بىنن، واز لەم كىتبە
 پەرزەردو تۆزاويانە بىنن، ھا ھا: ئەم نامىلكە پەنگاوپەنگو پوختانە بخوئنەوھ)!

تازە بە تازە: كاكى (خوارج) پىم دەلئ: (واز لە (مُوطأ)ى ئىمام (مالك)و (مُسند)ى ئىمام
 (احمد)و (صحيح البخارى)و (مسلم)و (أبى داود)و (الترمذى)و (نسائى)و... ھتد بىنە؟
 چونكه ھەدىسى (ضعيف)ى تىدايە، وەرە شوپن (شيخنا الفاضل العالم الكامل المحدث
 المجدد: ناصر الألبانى) بکەوھ، دىنى بە راستى ھەر (البانى) پوونى کردۆتەوھ!
 (مەگەر بى ئەدبى و پىز تىكدانى لى فىر بىين).

كاكى (خوارج) پىم دەلئ: ئەم چوار مەزەھبانە جولهكە دايانناوھ، بەلام (الدكتور...و
 (الدكتور...و (الدكتور...) شەھادەى دكتورايان لە (أمرىكا)و (برىطانيا)و (فرنسا)
 ھىناوھتەوھ-(شهادة التخصص في العلوم الإسلامية)- وەرە وەرە لەم دكتورانە فىرە
 ئىسلام ببە، واز لە (الغزالى)و (فخرالدين الرازى)و (ابن حجر) بىنە؟ چونكه ئەوانە بىرو
 پاى جولهكەيان تىكەلّ ەقیدەى ئىسلام و شەرىعەتى ئىسلام کردوھ!!!.

ئەى لاوى موسولمان: وەر بۆ خاترى خوا با بە يەكەوھ بەم (خوارج)و بىمەزەھبانە
 بلىن: (وەرن ئىوھ و گشت (أمرىكى)و (برىطانى)و (فرنسى) خۆتان كۆ بکەنەوھ

کتیبیکمان بۆ دابنن: وهك (فتح الباری شرح البخاری)، یان (شرح مسلم)، یان (مغنی ابن قدامة)، یان (تحفة) ی (إن حجر الیهتمی) یان...، یان....

ئەى لاوی موسولمان: ھەرچەند (خوارج)ى ئىستا پىت دەلن: واز لەم چوار مەزەبانە بىنەو شوین قورپان و ھەدیس بکەو، بەلام درۆ دەکەن، چونکە مەبەستیان بە قورپان: تىگەبشتنە پوچەلەکەى خۆیانە لە قورپان، کە بە ھەواو ھەوەستى خۆیان ڕافەى قورپان دەکەن، ھەروەھا مەبەستیشیان بە ھەدیس ئەو ھەدیسانەيە: کە بەگوێرەى بۆچونى خۆیان واتەى دەلن و لەگەڵ ھەواو ھەوەسى خۆیان دەيگونجین، چونکە ئەگەر ھەدیسک لەگەڵ ھەواو ھەوەسى ئەوان نەگونجى — ھەرچەند (صحیح)ش بى — ھەر وەرى ناگرن و گۆتەى سەرانی خۆیان لە ھەرموودەى گشت ئىمامک بە راستر دەزانن، چونکە لەگەڵ ھەوەسى ئەوان دەگونجى.

ئىتر بەسەتەى ھەى شەمشەمەکوێرەکانى (خوارج)، ھىچى تر بە تارىکى بى مەزەبى لاوەکەمان گومرا مەکەن، بەسە: ھىچى تر سیاسەتى (فَرَقُ تَسُدُ): پەرت بکەو زال ببە، بۆ بەرژوھەندى کوفر جى بەجى مەکەن.

جا ئەگەر ھەر واز ناھینن، وەرن یەکەم جار ئەم بى مەزەبى ھى خۆتان بە سەر خۆتاندا بەسەپینن و دووبارە دایکتان لە باوکتان مارە بکەنەو؟ چونکە کاتى خۆى بەگوێرەى یەکیک لەم چوار مەزەبانە مارە کراو، ئیوەش ھەر لەم مارەپینەدا لە دایک بون !!! دایک باوکی خوا لیخۆشبووتان بە مەزەبى (شافعى) شوراون و کفن کراون و نوێزى (جنازة)یان لە سەر کراو، دەک ھاوار بە مالتان شۆفلێشتان دەست ناکەوئ گورستانەکانى کوردستانی پى وێران بکەن؟ چونکە گشتى لە سەر مەزەبى (شافعى) مردون.

﴿بەلگەى شوینکەوتنى ئەم چوار مەزەبانە﴾

ئەى لاوی موسولمان بە چاوى خۆت دەبینى: ئەم دونیایە زانای ئایینى تىدایە، ئاسنگرى تىدایە، دارتاشى تىدایە، پزىشکى تىدایە... ھتد، خۆ ئەو ھەش دەزانى: نا گونجى مرۆڤ ھەموو شتىک بە تەواوى بزائى، بەلام دەگونجى: لە ھەر شتىک شتىک بزائى. ئاشکراشە ئەمەش پەوا نى: مرۆڤ بۆ دەرمانکردنى چا ئىشان بپواتە لای دارتاش، بەلکو ئەو ھەش پەوا نى بپواتە لای پزىشکى ددان، کە وایوو: ھەر (مرۆڤىک و کارى خۆى)، (نان بۆ نانەوا، گۆشت لە بۆ قەساب).

جا بزائە: ئەم یاسایەى پابردووش، خۆى گەرە دایناو کە دەفەرموئ: ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ (التوبة: ۱۲۲)، واتە: نایى موسولمانان بە گشتى پاپەپن بۆ (غەزا)کردن، دەبوا

له هەر هۆزێکی موسوڵمانان کۆمهڵێک بۆ خۆیندن پاپه‌ن تا له (شه‌ریعه‌تی ئیسلام) تێبگه‌ن، تاكو ئه‌و موسوڵمانانه‌ فێره‌ دینی خوا بکه‌ن: کاتێ له (غه‌زا) ده‌گه‌ڕێنه‌وه‌.

ئه‌ی لاوی موسوڵمان خۆ چاک ده‌زانێ: (جهاد) لوتکه‌ی هه‌ره‌ به‌رزێ ئیسلامه‌، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا، خوا قه‌ده‌غه‌ی کردوه‌: به‌ گشتی برۆین بۆ (غه‌زا) و فه‌رمانی داوه‌: کۆمه‌ڵێکمان بخوین تاكو له (شه‌رع) شاره‌زا بیه‌و شه‌ری ئیسلام بۆ موسوڵمانان پوون بکه‌ینه‌وه‌. بۆ دُنیاوی بپوانه‌ (تفسیر القرطبی) ل(٢٩٣) ب(٨).

ئه‌ی لاوی موسوڵمان، هه‌روه‌ك ناگونجێ هه‌موو خه‌ك بیه‌ته‌ پزیشك و ئاسنگرو... هه‌ند، ناشگونجێ: هه‌موو خه‌ك بیه‌ته‌ زانایه‌کی وه‌ها كه له قورپوئان و هه‌دیس تێبگا، كه‌ وابوو: ده‌بی پزیشك بۆ ده‌رگه‌ و په‌نجه‌ره‌ بپواته‌ لای ئاسنگر، ئاسنگریش بۆ چاره‌ی نه‌خۆشی بپواته‌ لای پزیشك، ئه‌وانه‌ و خه‌لكی تریش بۆ پرسیاری ئایینی برۆنه‌ لای زانایانی ئایین، چونكه‌ ئه‌وان ئه‌و کۆمه‌ڵه‌ن: كه‌ به‌ فه‌رمانی ئه‌م ئایه‌ته‌ پاپه‌پیون بۆ تیگه‌یشتن له (شه‌ریعه‌تی ئیسلام).

جا ئه‌وه‌ش بزانه‌: له‌ سه‌رده‌می (صحابه‌) وه‌ تا ئیستا، موسوڵمانان پرسیاریان له‌ زانایانی ئایین کردوه‌ و ئه‌وانیش وه‌لامیان داونه‌وه‌ و به‌گوێره‌ی وه‌لامی ئه‌وان په‌فتاریان کردوه‌، به‌م په‌فتارکردنه‌ ده‌گوترێ: (تَقْلِيد)، واته‌: شوێنکه‌وتن.

که‌وابوو: له‌ سه‌ر بپاری کۆمه‌ڵه‌ گه‌وره‌که‌ی زانایانی (شه‌رع) و (حدیث) - نه‌گه‌ر مرووف توانای (اجتهاد) ی نه‌بو - واجبه‌: (تَقْلِيد) ی یه‌کێک له‌و چوار ئیمامانه‌ بکا: له‌ بپاره‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام، چونکه‌ خوا ده‌فه‌رموێ: ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (الانبیاء: ٧) پرسیار له‌ زانایانی ئایین بکه‌ن نه‌گه‌ر نانزان. بپوانه‌ (تحفة المرید) ل(٨٢) و(اللامذهبية أخطر بدعة تهدد الشريعة الإسلامية) ل(٧١).

هه‌روه‌ها ئیمام (ابن الصلاح) گێڕاویه‌تی وه‌: كه‌ (إجماع) له‌ سه‌ر ئه‌وه‌ دامه‌زراوه‌: دروست نیه‌ - جگه‌ له‌ مه‌زه‌بی ئه‌م چوار ئیمامانه‌ - (تَقْلِيد) ی مه‌زه‌بی كه‌سیکی تر بکا، هه‌رچه‌ند بۆ کرداری خۆشی بێ، كه‌وابوو: بۆ دادکردن و (فتوا) دان هه‌ر دروست نیه‌، چونكه‌ متمانه‌ ناكرێ: به‌ گه‌یاندنه‌وه‌ی مه‌زه‌به‌کانی تر به‌ خاوه‌نه‌که‌یان به‌ (سَنَد) یکی وه‌ها: رێگه‌ی گۆپاندن بگرێ. بپوانه‌ (بغیة المسترشدين) ل(٨).

﴿واته‌ی (تَقْلِيد)﴾

ئه‌ی لاوی موسوڵمان: تاكو دُنیا ببی له‌وه‌ی كه‌ (تَقْلِيد) له‌ سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌روﷺ (صحابه‌) دا هه‌بوه‌، فه‌رموو: با بچینه‌ خزمه‌ت ئه‌م هه‌دیه‌: ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: لَمَّا بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ مُعَاذًا نَحْوَ الْيَمَنِ قَالَ لَهُ: إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَلْيَكُنْ

أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوحِّدُوا اللَّهَ، فَإِذَا عَرَفُوا ذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خُمْسَ صَلَوَاتٍ... (الحديث رواه البخاري، واته: له وکاته ی پیغه مبه ر^ع حه زره تی (معاذی نارد له لای (یمن)، پی ی فه رموو: تو ده چیه لای گه لیکی خاوه ن (کتاب)، ده بی یه که م جار بو یه کخواناسین بانگه وازیان بکه ی، ئینجا که خویان به تاک ناسی، پییان رابگه ینه: که خوا پینج نوژی له سه ر واجب کردون... هتد.

شوینی به لگه مان له م حه دیسه دا، ووشه ی (فَأَخْبِرْهُمْ) پییان رابگه ینه، چونکه واجبی زانای ئایینی وه کو نه م (صحابه) یه- رابگه یاندنی بریاری خواو پیغه مبه ر^ع، چونکه واته ی (فتوا) ش هه ر نه م واته یه، که وابوو: هه ر وه کو خه لکی (یَمَن) شوین نه م (صحابه) به ریزه که وتن- له گه ل نه وه شدا ده یانتوانی بیته (مدینه) به خویان ئایین له پیغه مبه ر^ع فیر بین- نه وه اش واجبه موسولمانان شوین پیشه وای ئایینی (مجتهد) بکه ون، چونکه زانایانی ئایین میراتگری پیغه مبه رانن صلی الله علیهم اجمعین.

﴿تَقْلِيدُ﴾ لَهُ سَهْرَهْمِی (صَحَابَةُ) وَ (التَّابِعِينَ) ﴿﴾

ئه ی لاوی موسولمان: هه ر به به لگه ی نه م دوو ئایه ت و حه دیسه ی رابردوو، له دوای پیغه مبه ر^ع (فتوا ده ر) له چینی (صحابه) و (التابعین) و (تابع التابعین) نه م به ریزانه بوون: ۱- له (مدینه) ی پیرۆزدا: ئیمامی (عمر) و ئیمامی (علی) و (عبدالله بن عمر) و (زید بن ثابت) رضه عنهم، ئینجا قوتابیه کانی نه وان: وه کو (سعید بن المسیب) و (عروة بن الزبیر)، ئینجا قوتابیه کانی نه وان: وکو (الزهری) و (یحیی بن سعید)، ئینجا قوتابی ی نه وان: وه کو ئیمام (مالک) ی سه ر مه زه ب.

۲- له (مکه) ی پیرۆزدا: حه زره تی (عبدالله بن عباس) رضه عنهم، ئینجا قوتابیه کانی نه وی: وه کو (عکرمه) و (مجاهد)، ئینجا قوتابیه کانی نه وان: وه کو (سفیان) و (مسلم بن خالد)، ئینجا قوتابی ی نه وان: وه کو ئیمامی (الشافعی) ی سه ر مه زه ب.

ئینجا بزانه: زنجیره ی ئمام (أحمد) ی سه ر مه زه بیه ی، چونکه نه ویش قوتابی ی ئیمامی (الشافعی) بوو.

۳- له (کوفه) دا: حه زره تی (عبدالله بن مسعود) رضه عنهم، ئینجا قوتابیه کانی نه وی: وه ک (علقمه) و قازی (شریح)، ئینجا قوتابیه کانی نه وان: وه کو (إبراهيم النخعي) ئینجا قوتابی نه وی: وه ک (حماد) ی مامۆستای ئیمام (أبي حنيفة) ی سه ر مه زه بی (حنفی). برپاوه (تاریخ التشريع الاسلامی) ل (۳۰۲) و (۳۰۳).

ئه ی لاوی موسولمان: پییش دامه زراندنی هه ر چوار مه زه بی (أهل السنة)، موسولمانان (تقلید) ی یه کی که له م زانایانه ی رابردویان ده کرد، ئینجا که ده ولته ی ئیسلام به رفراوان بوو، خه لکی فیتلبازیش زۆربوو، زانایانی (سلف) بریاری متمانه و باوه رپیان بو نه م چوار ئیمامه ی

سەر مەزەب دا، بەم بربارە بەرپەللائی و پەرتەوازە کەم بۆوە، ھەر مەزەبەش پێزی لە مەزەبەکە ی تر دەنا، ئینجا ھەر پارچە یەکێ دەوڵەتی ئیسلام- بە گوێرە ی ئەو زانایە ی لەوێ (فتوا) ی ئەدا- مەزەبێکی ئی بۆ بۆوە و خەڵکە کە بە گوێرە ی ئەو مەزەبە لە قورئان و ھەدیس تێ دەگەشتن. کوردستانی پارچە کراومان بوو شۆینکە و تە ی مەزەبی ئیمامی (الشافعی) ﷺ، ھەروە ک لە پێناسە کە ی دا باسما ن کرد.

ئە ی لاوی موسوڵمان: کە ئیمام (مالک) کتیبی (الموطأ) ی دانا، خەلیفە (ھارون الرشید) پێ ی گوت: دەمەوێ ئەم خەڵک بە گشتی پەفتار بە (الموطأ) بکا- واتە: پێنە سەر مەزەبی تۆ- ئیمام (مالک) فەرمووی: ئەمە نابێ، چونکە (صحابە) ی پێغەمبەر ﷺ ھەر یەک بەرەو شۆینک و شارێک رۆشتون و ھەدیسێ پێغەمبەر یان ﷺ گێراوە تەو، کە وابوو: خەڵکی ھەر شۆینک جۆرە زانستێکی ئایینیان لە لایە. بڕانە (نور الابصار) ل (۲۱۰).

ئە ی لاوی موسوڵمان: بڕوانە ھەلۆیستی دادپەرورە رانە ی ئەم ئیمامە بەرپێزە: ۱- نایەوێ خەڵک بە زۆرە ملە بە پێندەریتە سەر مەزەبی ئەو ی.

۲- ھەروەھا پێگەش نادا خەڵک لە مەزەبی دانیشتوانی شۆینی خۆیان لابدرێن، تاکو پەرتەوازە پوو ئەدا.

ئە ی لاوی موسوڵمان: ئیستا دانیام بنچینە ی مەزەب و (تقلید) ت بۆ ئاشکرا بوو، لە مەودا بە قسە ی سەر قۆزو بن ئالۆزی فەریکە خۆیندەوارانی (دارا دوو داری دوری دی) ھەلناخە ئە تێ ی و شۆین نامیلکۆکە ی پەنگا و پەنگ ناکەو ی- إن شاء الله تعالی-.

﴿مەزەبی ئیمامی (الأشعري)﴾

ئە ی لاوی موسوڵمان: وا بەخۆت دەبینی (خوارج) چۆن دزاییە تە ی مەزەب (الأشعري) دەکەن، بە جۆریکی وەھا گەنجەکانیان تەفرە داو: کە وشە ی (أشعري) بوو تە جنیوی سەر زوبانیان، ئەگەر بیانەوێ تۆمەت بدەنە پال یەکیک پێ ی دەلێن: (فلان کەس مۆفیتی خراپە؟ چونکە (أشعري) یە !!!). یان دەلێن: (فلان کەس عقیدە ی خراپە؟ چونکە (أشعري) یە !!!).

ئینجا ئە ی لاوی موسوڵمان: ئەوا منیش -بە پشتیوانی خۆی گەرە- نەژادو مەزەبی (أشعري) ت بۆ پوون دەکەمەو:

۱- بنچینە ی نەژادی ئیمامی (الأشعري):

ئیمام (أبو الحسن الأشعري) ناوی (علی بن اسماعیل بن اسحاق بن سالم بن اسماعیل بن عبدالله بن موسی بن ابی بردە بن أبی موسی الاشعري ﷺ) رواھ ابن عساکر عن البیهقی.

واتە: باپیرە ی ھەشتە می ئیمامی (الأشعري): کە ناوی (أبوموسی الاشعري) یە، یەکیکە لە (صحابە) کانی پێغەمبەر ﷺ، ئەم بەرپێزە لە گەل خزمەکانی خۆی ویستیان پێنە (مدینە) و

موسولمان بڼ، سواری که شتی بوون و له ناو دهریادا پښه یان لی ګوپا و چونه (حبشه)، له وی له ګه ل حه زده تی (جعفر بن ابی طالب ؑ) - که کورپه مامی پیغه مبه رښه بوو - په کترین دیت و به په که وه هاتنه خزمهت پیغه مبه رښه، له و کاته ی له (غزای (خیبر) بوو، پیغه مبه رښه له ده سته و تی (خیبر) به شداری کردن، بپروانه (البخاری ومسلم).

۲- پښداري ی با پیره ی (الاشعري).

حه زده تی (أبوموسی الاشعري) هم به ره که ته ی له پیغه مبه رښه وه رگرتوه: که پیغه مبه رښه داوای جامه ئاو یکی کردو ده ست و پووی پیروزی خوی تیدا شوست و نه ختیکی ئاوه که ی له ده می پیروزی خوی وهرداو پشتیه وه ناو جامه که، ئینجا فهرموویه (بلال الحبشی) و (أبوموسی الاشعري): له م ئاوه بخونه وه و بیړتینه سهر پوو و سینه تان و موژده ی پیروزی تان لی بڼ. ئینجا هم دوو (صحابه) به پښه ش فهرمانی پیغه مبه ریان ښه جڼ به جڼ کرد. بپروانه (البخاری ومسلم).

واته: هم حه دیسه به لکه یه: له سهر پاکي و پښداري ی نه ژادی ئیمامی (الاشعري)، چونکه با پیره ګوره که ی ئیمامی (أشعري) به ره که تی له پیغه مبه رښه وه رگرتوه و نوریش پښدار بووه له لای پیغه مبه رښه. بپروانه (شرح صحیح مسلم بهامش القسطلانی) ل (۳۹۲) ب (۹).

۳- پښداري ی هوژی (الاشعري).

خوای ګوره له قورپانی پیروژدا ده فهرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ (المائدة: ۵۴)، لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ أَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ وَقَالَ: هُمْ قَوْمُكَ يَا أَبَا مُوسَى ﷺ رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَابْنُ عَسَاكِرَ، وَقَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ. واته: نه ی ته وانه ی باوه پتان هیتاوه به ئیسلام، هر که سیک له ئیوه له ئایینی ئیسلام وه رگرتیه وه، خوای ګوره له مه وودا ګه لیکي ودها ده هیتن: خوئی ده وین و نه وانیش خویان خوش ده وی، به رامبه ر ئیمانداران ملکه چن و به رامبه ر کافره کان به هیتن، له پښه ی خوا (جهاد) ده که نو له لومه ی هیچ لومه کاریک ناترسیتن، نه و سیفه ته باشانه ګوره ییک و پښلینا ئیکي خویا به دهیداته نه و که سانه ی حه ز بکا، خوای ګوره ده و له مه ندیکي فراوانه و زانایه. ئینجا پیغه مبه رښه به (أبوموسی الاشعري) ی فهرموو: مه به ست به م ګه لی له م ئایه ته دا باس کراوه: ګه له که ی تویه، واته: هوژی (الاشعري). بپروانه (تبیین کذب المفتری) ل (۶۲).

هروهه پيغه مبرک ﷺ ده فرموي: ﴿إِنَّ الْأَشْعَرِيَّ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِئَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ، فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: هؤزی (الاشعري) کاتي خوارده مه نييان که م ده بيته وه له (غزا)، يان له ماله وه، هه لده ستن به تيکړاي نازوقه ی خويان تيکه ل ده که ن، نينجا به يه کسانى له قاپيکدا به شى ده که ن- واته: تاکو هه ژاره کانيشيان بينه خاوه نازوقه- جا پيغه مبرک ﷺ له بهر نه م سيفته چاکه فرموي: ﴿فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ﴾، واته: هؤزی (الاشعري) له منن، منيش له وانم.

جا نه ی لاوی موسولمان: پيژداري له وه گوره تر هه يه: که پيغه مبرک ﷺ هؤزی (الاشعري) به هؤزی خوی داناوه، خويشى به هؤزی (الاشعري) داناوه؟ راسته: هؤزه که ی پيغه مبرک ﷺ (قريش) بووه و به پيژتره له هؤزی (الاشعري)، به لام هر کاتيک پيغه مبرک ﷺ هؤزيکی گوره کړدې، به پقو قينه ی ناحزان نزم نابيته وه.

٤- به سه رهاتي مه زه به ی (الاشعري):

جا نه ی لاوی موسولمان: کاتيک نه م ثابته و حه ديسانه بو (خوارج) و (مُجَسَّمَة) ی نه م سرده مه ده خو نينه وه، پيټ ده لئين: خو نيته دړی نيمامی (الاشعري) نين، به لکو نيته دړی مه زه به ی (اشعري) به کانين. هروهه پيټ ده لئين: (نيمامی اشعري) له مه زه به ی خوی په شيمان بوته وه، نه م خه لکه به هه له دا چووه و شوين مه زه به کونه که ی که وتون. جا نه ی لاوی موسولمان: با له پيټندا به م جوړه که سانه بلئين: (نيوه وه کو بز ن فروش ده لئين: شهل نيه، به لام قاجی شکاوه) !!!.

نينجا به سه رهاتي مه زه به ی (الاشعري) پوون ده که ينه وه و ده لئين: نيمام (أبو الحسن الاشعري) له سالی (۲۶۰) ی کړچی له (بصرة) له دايک بووه و له سالی (۲۲۴) ی کړچی له (بغداد) وه فاتى کړدوه، که واته: نيمامی (الاشعري) به زانايه کی (سَلَف) ده ناسري، چونکه له سه ده ی سني به می (سَلَف) دا ژياوه و ته مه نيشی دريژ بووه، تا (۲۲) ساليشى له سرده می (خَلَف) ته واو کړدوه و بهرگری له (عقيدة) ی نيسلام کړدوه.

نيمامی (الاشعري) له پيشان (معتزلة) بوو، نينجا خوی گوره په حمی پي کړدو هاته وه سر مه زه به ی (اهل السنة والجماعة)، نيمامی (الاشعري) خوی ده فرموي: له و کاته ی (معتزلة) بووم، له خه ونمدا پيغه مبرک ﷺ ديت و پي فېرمووم: (نه و پييازه بگره بهر که من فرمانم پي کړدوی، چونکه هر نه م پييازه راسته و ناييني منه). نينجا گه پامه وه سر مه زه به ی (اهل السنة) و ده ستم به کتيب دانان کړدو يارمه تی (اهل السنة) م دا.

به م جوړه نيمامی (الاشعري) بووه نيمامی (اهل السنة والجماعة) له (عقیده) دا، نه و کتيبانه ی تا سني سال پيش وه فاتکړدن دايانوان: ژماره يان له دوو سه د کتيب زياتره،

یه کیکیان (تفسیری) قورپانی پیروژه: له حهفتا بهرگدا، به لام به داخه وه: نیستا نه م تهفسیره دهست ناکه وی و هندی کهس تۆمهت نه ده نه پال (معتزله): که ئهوان سوتاندویانه و له ناویان برده وه، زۆریه ی کتیبه کانی تریشی له (حدیث) و (عقیده) و په ددانه وه ی (اهل البدعه) یه. بپوانه کتیبی (تبیین کذب المفتری) ل (۴۳) و (۱۲۸) و دواوه تر.

جا ئه ی لاوی موسولمان: ئه وه (الاشعری) ت ناسی و زانیت کام زانای په سه ن و پیزداره، د دنیا به: ئیمامی (الاشعری) له عه قیده دا پیشه وای (اهل السنة والجماعة) یه، جا ئه گهر (خوارج) پێیان گوته: (مزه به یی (الاشعری) راست نه). یان گوته یان: (ئیمامی (اشعری) له مزه به یی خۆی په شیمان بۆته وه و نه م خه لکه به هه له دا چووه و شوین مزه به به که ی کۆنی که وتون). له وه لامی دا بلێ: ئه ی برای به پیزم: پێچه وانه که راسته و جه نابت به هه له دا چوی، چونکه ناگوته نه م هه موو ئیمامانه گشتیان به هه له له سه ر مزه به یی (اشعری) بوبن، وه کو:

(الحاکم) خاوه نی (المستدرک) و ئیمام (فخر الدین الرازی) خاوه نی (التفسیر الکبیر) و (ابن فورک) و (ابن عساکر المحدث الدمشقی) و (القاضی عبدالوهاب المالکی) و (الامام البیهقی) و (أبوذر المالکی) و (امام الحرمین) و (الامام الغزالی) و (الخطیب البغدادی) و (الامام الماززی) و (الامام النووی): دانه ری (شرح صحیح مسلم) و (ابن حجر العسقلانی): دانه ری (فتح الباری شرح البخاری) و (الامام القسطلانی): دانه ری (ارشاد الساری شرح البخاری) و (الامام جلال الدین السیوطی) و ئیمام (زکریا الانصاری): دانه ری (تحفه الباری شرح البخاری) و (ابن حجر الهیتمی) دانه ری (تحفه المحتاج)... جگه له مانه ش: چه ند زانایه کی تر.

ها ها: ئه وانه (اشعری) یه کانی منن، ئه وانه له سه ر پێیازی راستی پیغه مبه رن ﷺ، زانستی ئیسلام له و زانایانه و له وینه ی ئه وان ورده گیرئ، جا هه ر که سیك نه م زانا به پیزانه به گو مپا دابنئ، خۆی گو مپایه و پێگه ی نۆزه خی گرتۆته به ر، توخوا وه ره وه ره کتیبی (تبیین کذب المفتری) فیما نسب للامام (الاشعری) بخوینه وه، تا کو بزانی (اشعری) کئ یه و (اشعری) یه کان کئین؟ هه روه ها بپوانه (مفاهیم) یجب أن تصحح ل (۵۰ و ۱۱۱) چاپ ۳.

جا ئه ی لاوی موسولمان: به (خوارج) و (مجمعه) کان بلێ: ئه گهر به م ئیمامه به پیزانه ش ته مبی نابن، ئه و به (صلاح الدین الایوبی) ی کوفریه زین مه یدانتان ئی ده گرم و به ره و مه یدانی گو مپایی (صلیبی) پاوتان ده نی م و نامێلکۆکه ی په نگاوپه نگیش فریاتان ناکه وی: الدكتور (محمد عیاش الکبسی) ده فه رموی: ((صلاح الدین الایوبی) به دوا ی پێگایه کی وادا گه پرا: که بتوانئ متمانه بداته هه موو که سیك و گیانی په رته وازه یی به مری نی له دئی جیاوازاندا، ئینجا مزه به یی (الاشعری) ی هه لئزارد و خه لکیش نه م هه لئزاردنه ی

قبول کرد، پیکهاتن گشت لایهکی گرتەو-مەگەر ئەو کەسەى خوا حەزى کردبى
 پىک نهى- ئەم ئوممەتەى ئىسلام نزیکەى هەمووى هاتە سەر یەک مەزەهەى
 عەقیدەى... ئینجا دەفەر موی: ئەمە بوو هۆى بڵاوبوونەو مەزەهەى (الاشعري)
 بە جوړىكى وەها: مەزەهەکانى تر لە بیر چون و مەزەهەبىكى ترى جیاواز نەما-
 مەگەر مەزەهەبى (الحنبلې) - جا مەزەهەبى (الاشعري) تەنها بە پشتگیری سولتان ئەم
 سەرکەوتنەى وە دەست نەهینا، چونکە ئەگەر وابووايه، هەر بە نەمانى سولتان ئەم
 مەزەهەبە لە ناو دەجوو، بەلام ئەم مەزەهەبەى (الاشعري) تەبىعەتى وەهايه: گىانى
 هەستى مەزەهەبى دەکوژىو مەزەهەبىكى پیکهینەرەو ناومنجىیه). بپوانە
 (العقيدة الاسلامية فى القرآن الكريم ومنهاج المتكلمين) ل (١٩) چاپى (١).

بەئى: (اشعري) یەکان ناومنجین لە نىوان (معتزلة) و (حشوية) دا، وەکو (معتزلة)
 لە قورئان و حەدىس دوور نەکەوتونەو وەکو (حشوية) ش لە عەقل دوور
 نەکەوتونەو، چاکەى پيشینهى خۆيان بە میرات وەرگرتو وە وازيان هیناوه لە باومرە
 پوچەلەکانى گشت گروھىک، ئەو باومرەى پێغەمبەر و ﷺ (صحابه) کان لە سەر بوون
 پاراستویانەو دونیايان پڕ زانست کردو. بپوانە (پيشهکى ی بڵاوکەرەو) (تبیین کذب
 المفترى) ل (١٩) چاپى (١).

تازە بە تازە، فەریکە خویندەوارى سەرلێشێواو دەیهوى بمانشێوینى و بە هیزى (دولار)
 لە مەزەهەبى (الاشعري) لامانیداو بمانخاتە گێژاوى (خوارج) و (مجسمه)، تاكو متمانه مان
 بە (شرح مسلم) و (فتح الباری) نەمینى و شوین (صلاح الدين) یکى تر نەکەوین بۆ
 سەر بەرزکردنەو ئىسلام، بە خوا خەیاڵتان خاوه.

﴿گروھى (خوارج)﴾

جا ئەى لاوى موسولمان: تکایە ئەم باسە بە وردى بخوینەو، تاكو بزانی: (خوارج)
 گروھىکەن لەو خەفتا و دوو گروھەى گومرا بوو و لە سەردەمى (خلافة) ى ئىمامى (على) دا ﷺ
 خۆيان ئاشکرا کرد، ئەوان ناویان لە خۆيان نابو: (شُرأة)، واتە: بەهەشت کړ، یان
 خۆفروش بە خۆای گەورە، بەلام موسولمانان ناویان لێنان: (خوارج)، واتە: دەرچووکان
 لە کۆمەلى (السنة والجماعة).

بنچینهى (خوارج) دەگەرێتەو سەر پیاویکى بێ ئەدەب کە لە سەردەمى پێغەمبەر ﷺ دا
 بوو، ناوى (حرقوص) بوو، پێیان دەگوت: (تُوالخُوصِرَة). پێغەمبەر ﷺ شتىکى لە نىوان
 موسولماناندا بەش دەکرد، ئەم بێ ئەدەبەش گوتى: (يَا رَسُولَ اللَّهِ اِنَّكَ اللَّهُ، يَا رَسُولَ اللَّهِ
 اَعْدِلْ) ئەى پێغەمبەرى خوا لە خوا بترسە، داپەرەرانە ئەم شتە بەش بکە. جا

پیغمبر ﷺ فرمودی: (کَی داپه‌روهه نه‌گه‌ر من دادپه‌روهه نه‌بم؟). ئینجا ئیمامی (عمر) و حه‌زره‌تی (خالد بن الولید) فرمویان: ئه‌ی پیغمه‌به‌ری خواﷺ ریگه‌م بده: تا‌کو له‌ ملی بده‌م. پیغمه‌به‌ر ﷺ فرمودی: وازی لی بینه، چونکه له‌ بنچینه‌ی مه‌زه‌به‌ی وی کومه‌لێک ده‌رده‌چن: قورئان ده‌خوینن و له‌گه‌رده‌نیان تیناپه‌ری، موسولمانان ده‌کوژن و واز له‌ کافران ده‌هینن، نه‌گه‌ر من به‌یتم وه‌کو‌گه‌لی (عاد) له‌ ناویان ده‌به‌م... تا کوتایی ئه‌م سنی حه‌دیسانه‌ی داهاتوو که له‌ (بخاری و مسلم) دا گیردراونه‌وه.

ئینجا له‌ و کاته‌ی ئیمامی (علی) و حه‌زره‌تی (معاویه) سولحیان کردو بریاریان دا: لیژنه‌ی (التحکیم) دابندرئ، حه‌زره‌تی (أبو موسی‌ الاشعری) بووه‌ نوینه‌ری ئیمامی (علی) له‌م لیژنه‌یه‌دا، کومه‌لێکی سه‌رلیشێواو- که ژماره‌یان (۱۲۰۰۰) که‌س بوو- له‌ له‌شکری ئیمامی (علی) جیا بونه‌وه‌ و دروشمی (لَا حُکَمَ إِلَّا لِلَّهِ) یان نه‌گوت و تۆمه‌تی کافر یونیان ده‌دا پال ئیمامی (علی) - چونکه به‌ دانانی لیژنه‌ی (التحکیم) پازی بووه‌ - نه‌یانگوت: پتویسته (علی) له‌ (کفر) ه‌که‌ی خۆی تۆبه‌ بکا- وه‌کو ئیتمه‌ - ئینجا ده‌گه‌ر پینه‌وه‌ ناو له‌شکری (علی). ئینجا پۆژێک ئیمامی (علی) ووتاریکی داو په‌خنه‌ی له‌ (خوارج) گرت، ئینجا چه‌ند که‌سیکی (خوارج) پووبه‌پووی هه‌لسان و گوتیان: (لَا حُکَمَ إِلَّا لِلَّهِ)، واته‌: بریاردان ته‌نها مافی خوایه‌. ئینجا ئیمامی (علی) وه‌لامی دانه‌وه‌ و فرمودی: (كَلِمَةٌ حَقٌّ أُرِيدُ بِهَا بَاطِلٌ) ئه‌مه‌ ووشه‌یه‌کی راسته‌، به‌لام مه‌به‌ست به‌ مه‌ کاریکی ناره‌وايه‌. ئینجا فرمودی: جاری سنی مافاتان له‌ لای ئیتمه‌ هه‌نه‌:

یه‌که‌م: له‌ مزگه‌وته‌کان قه‌ده‌غه‌تان ناکه‌ین که زیکری خوی تیدا بکه‌ن.

دووه‌م: له‌ ده‌ستکه‌وته‌کانی ئیسلام بیه‌شتان ناکه‌ین تا له‌گه‌ل ئیتمه‌ دا بن.

سێیه‌م: جه‌نگتان له‌گه‌ل ناکه‌ین تا جه‌نگمان له‌گه‌ل نه‌که‌ن.

ئیترا (خوارج) له‌ کاره‌ ناره‌وايه‌کانی خۆیان به‌رده‌وام بوون به‌ شیوه‌یه‌کی وه‌ها: خۆیان له‌ شتی که‌م ده‌پاراست، به‌لام گه‌وره‌ترین شتی ناشیرنیاں ده‌کرد:

بۆ نموونه‌: پۆژێک (عبدالله بن خباب بن الارت) خۆی و ژنه‌که‌ی گه‌یشتنه‌ کومه‌لێکی (خوارج) و دبیتی یه‌کیکیان له‌ بن دارخورمایه‌ک دانه‌ قه‌سپێکی خسته‌ ناو ده‌می خۆی، به‌لام هاوڕێکانی خۆیان لی زویر کرد، چونکه به‌ بێ ئیزنی خاوه‌نه‌که‌ی خواردویه‌تی.

هه‌روه‌ها: یه‌کیکیان به‌ رازێکی کوشت، دیسان خۆیان لی زویر کرد؟ چونکه خواردنی گاوریکی (نَمَسَی) له‌ ناو بردوه‌. ئینجا پوویان کرده‌ (عبدالله) و پتیاں گوت: به‌روات چۆنه‌ به‌رامبه‌ر (علی)؟ ئه‌ویش وه‌لامی دانه‌وه‌ و گوتی: (علی) له‌ سه‌ر ریگه‌ی راسته‌ و نه‌و له‌ ئیوه‌ شاره‌زاتره‌ و به‌ترستره‌ بۆ ئایینی ئیسلام. ئیترا که‌ (عبدالله) ئه‌م وه‌لامه‌ی دانه‌وه‌، له‌ پیش چاوی ژنه‌که‌ی کوشتیا نه‌وه‌، ئینجا زگی ژنه‌که‌شیان هه‌لدپړی و- به‌ کۆرپه‌که‌ی ناو زگیه‌وه‌ - کوشتیان.

بهائی: به راز کوششتیان پیّ چه پامه، به لام کوشتنی موسولمانیکی کوپه (صحابه) پیغه مبهریان پیّ چه لاله !!!.

نیر که نیمامی (علی) ثم کاره ساته ی زانی، خوی بۆ ناماده کردن و داوای لی کردن: بکوژه تاوانباره کانی ته سلیم بکن، به لام (خوارج) وه لامیان داوه و گوتیان: نیمه به گشتی (عبدالله) و ژنه که مان کوشتوه، چونکه نیوه مال و کوششتنان چه لاله، نینجا که (خوارج) زانیان نیمامی (علی) و زیان لی ناهینن، به ره به ره بلاوه یان کرد، به شیوه یه کی وه ها: له م دوانزه هزاره، ته نها چوار ه زاریان هاتنه مهیدانی نیمامی (علی)، نه وانه ش له ماوه یه کی که مدا کوژران و ته نها توکس توانییان ده ریان بین.

جا له نه نجامدا کۆمه لیک (خوارج) برپاریان دا: نیمامی (علی) و (معاویه) و (عمرو بن العاص) و (عبد الرحمن بن ملجم) ته رخان کرا: بۆ کوشتنی نیمامی (علی)، نینجا هر له پیش ده رگه ی خوی، له به ره به یانی هه یینی (۱۷) ی مانگی په مه زانی سالی (۴۰) ی کۆچی، (عبد الرحمن بن ملجم) ی (خوارج) ی روپره ش شمشیریک ی له سه ری نیمامی (علی) داو به م برینه سه خته له پۆزی یه کشه مه دا وه فاتی کرد- إنا لله وانا إليه راجعون- بۆ زیده زانستی ثم باسه، بپوانه (نور الابصار) ل (۹۸) و ۹۹ و ۱۰۱ و ۱۰۲ هه روه ها (الخلفاء الراشدون) ل (۴۲۰) و (۴۴۲) و (۴۴۵).

﴿ناگاداری﴾: به شداریوونی چه زه ته ی (أبو موسی الاشعری) له لیژنه ی (التحکیم)، بووه ته هوی دزایه تی (خوارج) له گه ل هوی (الاشعری) و مه زه بی (الاشعری)، چونکه نیمامی (الاشعری) له نه ته وه ی ثم (صحابه) به پیزه یه.

﴿خوارج هکانی وهابی﴾

نه ی لای موسولمان: خو به شه هیدکردنی نیمامی (علی)، (خوارج) نه یانتوانی ده سه لات وه ریگن، به لکو ته نها هر خه ریکی ناژاوه بون له دژی ده ولته ی نیسلام، جا کاتی وا ده هات هر ناویان نه نه ما، چونکه ته بیعه تی (خوارج) نه وهایه: پهیدا ده بن و ده برپنه وه، هه روه ک پیغه مبه ریک ده فره موی: ﴿يَنْشَأُ نَشَأُ يَفْرُؤُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاثِيَهُمْ، كُلَّمَا خَرَجَ قَرْنٌ قُطِعَ، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: كُلَّمَا خَرَجَ قَرْنٌ قُطِعَ أَكْثَرُ مِنْ عَشْرِينَ مَرَّةً، حَتَّى يَخْرُجَ فِي عِرَاضِهِمُ الدَّجَالُ﴾ رواه ابن ماجه بسند صحيح، چینه خه لکیک پهیدا ده بن: قوربان ده خوینن و له گه رده نیان تیناپه پی، هر چینیکیان ده رده چی، ده برپندریته وه، -زیاتر له بیست جار وه های فره مو- تا له مهیدانی نه واند (دجال) ده رده چی.

جا له سه ره تای سه ده ی دوانزه می کۆچی دا جاریکه تر سه ریان هه لداوه به سه رکردایه تی (محمد بن عبدالوهاب) هاتنه وه مهیدانی ناژاوه و ململانه له گه ل ده ولته ی نیسلام، به و جوړه ی باسی ده که یین:

ئىنجا ئوھش بزانە: ئەم جارە (خوارج) ناويان لە خۇيان نا: (المُوحِدُونَ)، واتە: يەكخواپەرست. بەلام موسولمانان ناويان لىتان: (وهايى)، واتە بە ناوى (عبدالواهاب)ى باوكى سەركرده كەيان ناويان دەھىتان.

﴿پەيوەندى (ئنگليز) و (وهايى) يەكان﴾

ئەى لاوى موسولمان: دامەزىنەرى ئەم گروھە گومراپووە-كە ناوى (محمد بن عبدالواهاب) بوو- لە سالى (١١١١)ى كچى لە دايك بوو، لە سالى (١٢٠٦)دا مرد، يەكەم جار قوتابى ئايىنى بوو، لە (مدینه)ى پېرۆز دەيخويند، بەلام ھەر لەوى گومراپەكانى خۆى ئاشكرا دەکردن، تا واى لىھات: مامۇستايەكانى خۆى و (الشيخ سليمان)ى براى خۆى پەديان دەداوھو كتيبيان لە دژى وى دانان، ناچار پووى كرده لای پۆژھەلاتى (مكە) و (المدینه)، لەوى پەيوەندى بەست: لەگەل (محمد بن سعود) ئەمىرى (الدريعى): كە لە ھۆزەكەى (مسيلمە الكذاب) بوو، تاكو يارمەتى ى بدا بۆ بلۆكردنەوى بانگەوازەكەى، كە دەيگوت: (ئەم خەلگە ماومى شەشەد سالى كافرەو پيوستە بھىندىنەوھ سەر يەكخواپەرستى).

جا ھەر كەسك شويئيان كەوتبا، فەرمانيان پىدەكرد: سەرى بتاشى، واتە: چونكە تا ئىستا كافر بووھو تازە بۆتەوھ موسولمان و دەبى مووى كوفر لە خۆى لايدا، ئىنجا كە (محمد بن سعود) مرد، (عبدالعزيز)ى كوپى لە جىى دانىشت و يارمەتىى دەدا، بپوانە (الفتوحات الإسلامية) ل (٢٥٧ و ٢٥٨) و (الدرر السنية) ل (٢٩) تا (٥٤).

ئەى لاوى موسولمان: بەم سەرتاشينەى (وهايى) يەكان ھەدىسى پىغەمبەر ﷺ ھاتە جى، كە دەفەرموى: ﴿يَتِيهِ قَوْمٌ قَبْلَ الْمَشْرِقِ مُحَلَّقَةٌ رُؤُوسُهُمْ﴾ رواه مسلم، لە لای پۆژھەلاتى (مدینه)ى پېرۆز، كۆمەلەك لە پىى راست لادەدەن و گومرا دەبن، نىشانەيان ئەوھە سەرتراشكراون. بپوانە (شرح مسلم بهامش القسطلاني) ل (٣٥) ب (٥) و (روضة المحتاجين) ل (٤٠٣).

ئىنجا دەولەتى (ئنگليز)ى كافر دەستى كرد بە يارمەتيدانى (وهايى) يەكان لە پىگەى ئەم (عبدالعزيز بن محمد بن سعود) ھوھ، ئەوھندە چەك و مالى بۆ ناردن تا وايان لىھات كەوتنە جەنگ لە دژى (خليفە)ى ئىسلام، بە پشتيوانى (ئنگليز) پووپەروو بوونەوھ لەگەل لەشكرى دەولەتى ئىسلام، بۆ بەرژەوھەندى (ئنگليز) چەند شارىكى ئىسلاميان داگير كرد: وەكو (مكە) و (مدینه) و (كويت)... ھتد. بپوانە (كيف هدمت الخلافة) ل (١٣) و (١٤).

ئەى لاوى موسولمان: بە خۆت باش دەزانى ئىستاش پەيوەندى نىوان (ئنگليز)ى ئاغاو (وهايى) يەكانى نۆكەر پتەوترە لە جارى پيشوو، بە زەبى و پەيوەندى نىوانيان زۆر بەھىزترە لە بەزەبى و پەيوەندى نىوان دايك و كيژ، فەرموو: بە چاوى خۆت دىتت، لە سالى (١٩٩٠)ز، بەرامبەر (١٤١١) كچى، حيزبى بەعسى عىراقى دەستى بە سەر (كويت) دا

گرت و ویستی به رهو (سعودی)ش برهوا، یه کسه ره کافره کانی (انگلیز) و (امریکا) و (فرنسا) هاتنه هاواری بنه مائه ی (آل سعود)ی (وهابی)، زانایانی نایینی (وهابی)ش (فتوا)یان دا: که (دروسته له دژی عیّراق پشت به کافران بیه سترئو موسولمانانی عیّراق به دهستی کافره کان بکوژرین)!!!.

ئه ی لاوی موسولمان: به چاوی خۆت دیت: (موشه ک) و (فرۆکه) ی ئه م سئ دهوله ته کافرانه چۆن شاره کانی ئیسلامیان- له عیّراق- بۆمباران ده کردو سه ربارو ژنو مندال و پیری موسولمانیان له ت له ت ده کرد، به جوژیک ی وا: ژماره ی کوژراوی موسولمانانی عیّراق- کوردو عه ره ب و که مایه تیه کانی تر- گه یشته (۸۵) هه زار.

ئه مه له لایه ک، له لایه کی تریشه وه ده بینین: جووه کان- به یارمه تی ئینگلیز- خاکی (فلسطین)یان داگیر کردو، به لام تا ئیستا (وهابی)یه کانی (سعودی) یه ک فیشه کیان به رامبه ر جووه کان نه ته قاندوه- جگه له مه ش- (این بان ی) (وهابی) فتوا ی دا: که پیکهاتن له گه ل جووه داگیرکه ره کانی (فلسطین) دروسته. ئه وه ش به هۆی ئه وه یه: جووه کان و (وهابی)یه کان هه ردووکیان تۆکه ری (انگلیز)، به ئی راسته: که پیغه مبه ر ۱۱ ده رباره ی (خوارج) ده فه رموی: ﴿يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَيَدْعُونَ أَهْلَ الْأَوْثَانِ﴾ رواه البخاری و مسلم، واته: موسولمان ده کوژنو واز له کافره کان ده هینن.

ئه ی لاوی موسولمان: به چاوی خۆت دیت: له سالی (۱۹۸۸)ز، به عسی عیّراقی- که حیزیک ی (علمانی) ی (صلیبی) بوو و خۆی به سه ر عیّراقداسه پاندبو- کوردستانی کیمیاباران کردو پینچ هه زار مزگه وت و چوار هه زار گوندی پوخاندو زیاتر له (۱۸۰) هه زار کوردی موسولمانی کوشتن و شوین بزری کردن، به لام که س فرمی سکیک ی بۆ نه پشتن؟ - چونکه وه کو (وهابی)یه کانی (سعودی) تۆکه ری (انگلیز) و (فرنسا) و (امریکا) نه بون- که س نه یگوت: کورده مالت له کوئی یه؟.

ئیستاش به هۆی تاوانی به عسی عیّراق و به (فتوا ی) (وهابی)یه کان: شه ش سال زیاتره کورد له برسیه تی داو له ژیر باری گه ماپۆی نابوری دا ده ژیی و خاکی کوردستانی نازیز- وه کو خاکی (حجاز)- بووه ته بنکه ی کافره کانی (فرنسا) و (انگلیز) و (امریکا) و کافره کانی تر، هه موویان شان به شانی (وهابی)یه کان، گه لی کورد به ره و گومراپی ده بن، (اللهم اليك نشكو ضعف قوتنا وقلة حيلتنا وهواننا على الناس يا أرحم الراحمين انت رب المستضعفين).

ئه ی لاوی موسولمان: ئه و کاره ساته ی (محمد بن عبدالوهاب) ی گومرا بوو- به پشتیوانی (عبدالعزیز) ی (آل سعود)- به دهوله تی ئیسلامی کردوه، نایه ته نووسین، چونکه هه ر شاریک و هه ر گوندیک یان داگیر کردبایه، تالانیان ده کردو ژنو مندالیان ده کوشتن و

گومبەتی گۆری پیاوچاكانیان دەروخاندو لە هەندێك شوێن دەیانکردنە ئاودەستخانە،
لە ناو مزگەوتدا موسوڵمانیان دەكوشتن:

جاریك بانگدەرێكی كۆتیریان بە فەرمانی (محمد بن عبدالوهاب) كوشت، چونكە لە دواى
بانگ سەلاواتی لە سەر پێغەمبەر ﷺ، ئینجا (محمد بن عبدالوهاب) گوتی: (دەمبکچی لە
مالی هەحەدا، تاوانی گەمژە لەو بانگدەرە لە سەر منارەى بانگ سەلاوات لێ دەدا).
چەندەها کتێبی ئاینیان دەسوێندو لە کۆلانیان فریانیان دەدا، خەلکیان قەدەغە دەکرد لە
زیارەتی گۆری پێغەمبەر ﷺ، هەروەها لە بەرچاوی ئەودا دیانگوت: (عَصَايَ خَيْرٌ مِنْ مُحَمَّرٍ)
دارەسابەكەى من لە پێغەمبەر ﷺ بە سودترە؟ چونكە پێغەمبەر ﷺ مردووەو هیچی لە دەست
نایە. ئەم هەمووکارە ناپەرواوەیان دەکرد، لە ژێر دروشمی بانگەوازی بۆ یەكخواپەرستی و
خۆپاراستن لە (شرك). بۆ باوەڕکردن و دڵنیایی لەم باسە، بڕوانە (الدرر السنیه) ل (٤١ تا ٥٤)
و (الفتوحات الإسلامية) ل (٢٥٦ تا ٢٦٩) ب (٢) و (روضة المحتاجين) ل (٣٨٤ و ٣٨٥).

ئەى لاوى موسوڵمان: ئا ئەمەیان ئەو (محمد بن عبدالوهاب) یە: كە (خوارج) ی ئیستا
بە (شیخ الاسلام) و بە (مُجَدِّد دین الاسلام) و بە (بطل التوحید) ناوی ئەهێتێن و ئەیانەوێ
گەنجەکانی موسوڵمان لە هەر چوار مەزەهەى (أهل السنة) لابەدەن و بیاننێتێنە سەر مەزەهەى
(محمد بن عبدالوهاب) ی پالەوانی ئازاوەو تێكدەری دەولەتى ئیسلام.

ئەى لاوى موسوڵمان- بۆ خاتری خوا- تكات لێ ئەكەم: پێنازە پێرژەكەى (محمد بن عبدالله) ی
پێغەمبەر ﷺ گوم نەكەى و شوێن پێنازە چەوتەكەى (محمد بن عبدالوهاب) مەكەو!

بەئێ: هەر (محمد بن عبدالوهاب) بوو- لە پێگەى (هەمفرى) (جاسوس) ی (ئینگلیزى)-
پەیمانی لەگەڵ كافەرەکانى (ئینگلیز) دا بەست و دەولەتى ئیسلامى بێهێز کرد، جا بەم بێ
هێزکردنە پێگەى بۆ كافەرەکانى (ئینگلیز) و كافەرەکانى تری پۆژئاوا ئاسان کرد: تاكو بتوانن
دەولەتى ئیسلام پارچە پارچە بکەن و لە (٢) ی (ئازار) ی (١٩٢٤) ز، (خلافة) ی ئیسلام
هەلبوەشین و موسوڵمانان بە (یتیم) ی و بە بێ (خلیفه)، سەرگەردان بن.

بەئێ: کوردستانی- وەك بەشەکانى تری دەولەتى ئیسلام- بە بریارى (سایکس-
بیكو) ی كافەرەکانى (ئینگلیز) و (فرەنسا): پارچە پارچە کراو بە سەر وولاتەکانى دراوسێ دا
بەش کرا، ئا لله وانا إليه راجعون. بڕوانە (كيف هدمت الخلافة) ل (١٣ و ١٤) و (٩٣ تا ٩٧).
پشت لە دین کردن- براكەم- پێم بێ: سودى چ بوو؟

یان بە لات و ابوو كە ئاین بویتە مەنع و بەرگری

سا بە (والله) عارە هەرگیز پشت لە دین كەى لاوى كورد

دوژمنى دین بوو- بزانە- دارى هیواى تۆى برى

﴿ سَلَفِي يَهْكَانِي (خَوَارِج) ﴾

ئەي لاوي موسولمان: دواي ئەوھي زانیت: کافرهكان چۆن پیلانیان دانا بۆ پوخاندنی (خلافة)ی ئیسلام، (خوارج)ش لە سەر دەمی ئیمامی (علی) و لە سەر دەمی (خلیفە)ی (عثمانی) دا چۆن جەنگیان لە گەڵ موسولمانان ئەکرد، ئەوھش بزانە: ھەر لە سەرھتای سەدەي پانزەھەمی کۆچی دا موسولمانان ھەشیار بونەوھ و چەند بزوتنەوھ یەکی ئیسلامی دروست بوو و جاریکی تر ھەستی (جہاد) لە ناو دلی موسولماناندا جولایەوھ.

بەلام بە داخەوھ: دیسان (خوارج) سەریان ھەلداوھ و دەستیان کردە بە ئاژاوھ دروستکردن: بۆ تیکدانی پیزی موسولمانان و بۆ مراندنی ھەستی (جہاد) لە دلی موسولماناندا، جا ئەم جارەشیان بە ناوی (سَلَفِي) دینەوھ مەیدانی ئیسلام، واتە: شوینکەوتەي (سَلَف).

بەلام لە راستی دا (سَلَفِي)یەکانی ئیستا (خوارج)ن و دوژمنترین کەسن لە گەڵ (سَلَف)، چونکە ھەر ئەوانەن ناوی ھەر چوار پیشەوای (سَلَف) بە سوکی دەھینن و دەلێن: ئەو زانایانە وەکو (قەشە) و (مالم)ی جولەکەو گاوردەکانن، ھەر ئەوانەن دەرس بە گەنجەکانمان دەلێن و پێیان دەلێن: ئەو زانایانە بە کتێبە پەڕ زەردەکان پەروەردە کران و لە ئیسلام تێنەگەشتون، ھەر ئەوانەن دەلێن: شوینکەوتەي ئەم چوار مەزھەبانە گومرا بونەو لە (عقیدە) تێنەگەشتون، ھەر تێنەگەشتون. جگە لە مەش: بە ناشکرایي دەلێن: (پێغەمبەر ﷺ کۆری کافرانە). نعوذ باللہ.

ئەي لاوي موسولمان: بەم جوړە (سَلَفِي)یەکانی (خوارج) بە ناوی ئیسلام لە ئیسلام دەدەن و پیزی موسولمانان تیک دەدەن، جا لە بەر ئەوھي ئەم نەزانانە لە ھیچ قوتابخانە یەکی ئایینی نەیانخویندوھ و لە بەردەستی ھیچ زانایە یەکی ئایینی فیڕە خویندنی ئایینی نەبوینە، دەیانبینی: وەك کویریکی پێخواس کەوتونەتە ناو ئایینی ئیسلام، ئەم ئیسلامە وەکو حیزبایەتی بە خەلکی دەناسین و دروشمی سەيرو جیاواز لە خەلک بە کار دەھینن، بە ناشکرایي دیارە: بانگەوازیی ئەوان شتیکی جیاوازه لە گەڵ بانگەوازی ی ئیسلام، ھەر لە شیوھي بانگەوازیەکیان دەردەکەوئ کە ئەو بەھەشتە پان و بەرینە تەنھا بە مافی خۆیان دادەنێن.

ئینجا بزانە: ئەوانەي ئیستا ناشی ئەم ئاژاوھ یە دەگیپن، چەند دیلیکی بەردەستی پۆژناوان: وەکو (ألبانی) و (ابن باز) و (صالح الفوزان) و (عثیمین) و (محمد جیمیل زینو) و چەندکەسیکی تری لەم بابەتە، چەند مەلەبەندیکی تایبەتیان ھەیە بۆ ئاژاوھ نانەوھ: وەکو (مکتبە الغرباء) لە تورکیا، (ادارة البحوث العلمیة والاقتضاء) لە سعودیە، (مکتبە الدعوة) لە (بریتانیا) و (امریکا).

ئەي لاوي موسولمان: جەنابت چاك دەزانى كافىرەكان چەند سود لە و پەرتەوازە چيانە وەردەگرن: بۆ تىكدانى پىزى موسولمانان و خاوكردنەوہى بزوتنەوہكانى ئىسلامى: چونكە ھەرئەو تىكدەرەنەن بە ناوى پاككردنەوہى(عقیدە) كەوتونەتە ناو گەنجە (مجاھد) ەكان و دەيانكەنە دوزمنى يەكترو (جھاد)يان لە بىر دەبەنەوہ.

جا بۆ ئەم كارە ناپەسندە (دۆلار) و يارمەتییكى زۆريان لە وولاتە كافىرەكان بۆ دىو نامىلكۆكى پەنگاو پەنگو ژەھراوى بە خۆپايى بە سەر گەنجەكاندا بەش دەكەن و دەيانكەنە دوزمنى پىشەوايانى ئىسلام و پىيان دەلێن: تا (عقیدە)ت پاك نەبێتەوہ نابى (جھاد) بكى. بەم جۆرە بزوتنەوہكانى ئىسلامى بىھىز ئەكەن.

الدكتور (وہبہ الزحيلي) لە زمانى (اندرسن)ى(إنكليين) دەگىرتەوہو دەلێ: (پۆژئاوايىيەكان -بە تايبەتى (إنكليين)- زۆر دەترسن بىرى (جھاد) كردن لە ناو موسولماناندا ئاشكرا بىي؟ نەوہكو دەنگيان بكەنە يەك دەنگو پووبەپرووى دوزمنەكانيان بىنەوہ، لە بەر ئەوہ پۆژئاوايىيەكان و ئىنگليز ھەول دەدەن: بىرى (جھاد) كردن نەھيێن. بپوانە (آثار الحرب فى الفقه الإسلامى) ل(٥٩) و(فقه السيرة) ل(١٣٦).

ئەي لاوي موسولمان: تا كافىرەكانى پۆژئاوا ئەم جۆرە تىكدەرە ئازاوەچىيان لە ولاتى ئىسلامدا ھەبى و پىزى بزوتنەوہكانى ئىسلاميان پى تىك بدەن و بە ھۆى ململانەى بى سود گەنجەكان لە (جھاد) كردن دوور بخەنەوہ، پىويست ناكە (بۆمب) و (موشەك) لە موسولمانان بەكار بىيێن.

﴿ نيشانەكانى (خوارج) ﴾

ئەي لاوي موسولمان: ئەوا بە تەواوى بۆت ئاشكرا بوو: (سَلَفِي)ى ئەم پۆ و (وہابى)ى دوينى و (خوارج)ى پىيى، گشتيان يەكسانن، ھەرسىكيان لە يەك سەرچاوەى لىلى (بدعة)دا ئاو دەخۆنەوہ لە دەرياي تاريكى (ضلالة)دا مەلەوانى دەكەن و ئامانجيان تىكدانى پىزى موسولمانانە، بۆيى (سەھل) دەفەرموى:

(ھەر گەسىك ئىمانى خۆى راست كردبى و يەكخواپەرستى ي بىگەرد كردبى، نابى بە بىدعەكار دللى خوش بى و نابى لەگەل بىدعەكار دابنیشى، دەبى دوزمنایەتى خۆى لەگەل بىدعەكاردا ئاشكرا بكا، ھەر گەسىك نەرمى لەگەل بىدعەكار بنويىن، خواى گەورە شىرنایى سوننەتى لى دەستىن، ھەر گەسىك شوین بىدعەكار بكەوى: بۆ گەورەيى دونيا، يان بۆ مالى دونيا، خواى گەورە زەليل و ھەزارى دەكا، ھەر گەسىك لەگەل بىدعەكار بىيكەننى خواى گەورە نورى ئىمانى لە ناو دل دەردينى، ھەرگەسىك باومر ناكە با تاقى ي بكاتەوہ). بپوانە (مدارك التنزيل) ل(٢٣٧) ب(٤).

که و ابو: نه و ا منیش چه ند نیشانه یه کی (خوارج) ت بؤ ده نوسم، تا کو چاکتر بیانناسی و لیان دور که ویه وه ته فره ت نه دن و ته منی گه نجیت به فیرو نه دن:

۱- به کافر دانانی خه لک، واته زور به ناسانی و به هوئی تاوانیک تومه تی (شرك) واته: کافریون ده دهنه پال موسولمانان ﴿كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَرَاهُمْ - أَيُّ الْخَوَارِجِ - شِرَارَ خَلْقِ اللَّهِ، وَقَالَ: ائْتَلَقُوا إِلَى آيَاتِ نَزَلَتْ فِي الْكُفَّارِ فَجَعَلُوهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ رواه البخاري، حه زره تی (عبدالله) ی کوپی نیامی (عمر) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (خوارج) ی به خرابترین که س داده نان و ده یفرموو: نه و نایه تانه ی له قوپان دهر باره ی کافره کان هاتونه ته خواره وه، (خوارج) به سر نیمانداراندا به کاریان دینن. جا هر له بهر نه م سیفته خرابه، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ﴿هُمْ شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ﴾ رواه مسلم، (خوارج) له هه موو داده میزادو نازه لیک خرابترین. برپوانه (إرشاد الساری شرح البخاری) ل (۸۴) ب (۱۰).

۲- به رده وام هه ول ده دن: چینی گه نه کان گومرا ده کن- به تاییه تی نه و گه نجانیه ی پله ی خویندنیان نزمه و نه زمونی ژانیان نه دیتوه- جا بؤ نه م مه به سته چه ند ریک خراویکی به ناو نیسلامی بؤ چینی لاوان و قوتا بیان دروست ده کنه و به ناوی شوینکه وتنی (سلف) و خو پاراستن له (بدعة) ده یانکه نه دوزمنی موسولمانان.

۳- زور دروزنن و له ناو موسولماناندا به درق دروشمی (القرآن والسنة) به رز ده که نه وه به گو فتاری سه رقوزو بن نالوز گه نه کان وا تیده گه یتن: که ته نها نه وان په فتار به قوپان و حه دیس ده کنه و خه لکی تریش گشتی گومرا بووه، جا تکایه نه ی لاوی موسولمان: ناگاداریه نه بیه گه نجیکی (خوارج)، چونکه ته منی لاویت- به گومرای- له ده ست ده چی. دهر باره ی نه م دوو نیشانه نی (خوارج)، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ﴿سَيَخْرُجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ سَفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: له کز تایی زه ماندا کومه لیک په یدا ده بن: تازه پیگه یشتوو و تازه لون، که م عه قل و که م تیگه یشتنن، باشتین قسه ی خه لک ده کنه و قوپان ده خوینن و له گه رده نیان به ره و خوار ناچی، به هوئی توندوتیژی له نایین دهر ده چن هه روه ک تیر له نیچیر دهر ده چی، هر کاتیک گه یشتنه نه م جوره که سانه بیان کوژن، چونکه کوشتنی نه وانه پاداشتی هه یه له لای خوا له پوزی قیامه ت. برپوانه (شرح مسلم) ل (۲۹) ب (۵).

نه ی لاوی موسولمان: جه نابت چاک ده زانی: دروشمی پیروزی (القرآن والسنة) باشتین قسه ی خه لکه، به لام نه وان به درق به رزی ده که نه وه، هر له بهر نه و درویش بوو، که پیشینه کانی

(خوارج) ئەم دروشمەیان بە ناوی (لَا حُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ) پەویە پەوی ئیمامی (علی ع) بەرز کردەووە ئیمامی (علی ع) شەش لێ وەلامدا فەرموی: ﴿كَلِمَةٌ حَقٌّ أُرِيدَ بِهَا بَاطِلٌ﴾ رِوایە موسڵم. واتە: ووشە (لَا حُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ) زۆر باشە و راستە - کە دادپەرەویی تەنها مافی خواپە - بەلام مەبەست بە ووتنی ئەم ووشە: ناپەرەوایە، واتە: تێکدانی پرێزی موسوڵمانانە.

کەوابوو: ئەگەر (خوارج) ئیستاش راست دەکەن، با دروشمی (القرآن والسنة) پەویە پەوی کافەرەکان بەرز بکەنەو، ئەک بەرامبەر موسوڵمانیکی ملکەچی خواو پێغەمبەر ﷺ.

٤- زۆر بایەخ بە لەبەرکردنی قورپان و بە نوێژ پۆژوو دەدەن، نوێژەکیان بە شێوەیەکی جیاواز لە خەڵک دەکەن و خۆیان بە خواپەرست نیشان دەدەن و لە گوناھێ بچوک خۆیان دەپارێزن، بەلام گوناھێ گەورە لە لایان وەک ئاوخواردنەو، دەربارە ئێمە نیشانەیی پێغەمبەر ﷺ دەفەرموی: ﴿يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنْ أُمَّتِي يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَيْسَ قَرَأْتَكُمْ إِلَى قَرَأْتِهِمْ بِشَيْءٍ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ يَحْسِبُونَ أَنَّهُ لَهُمْ وَهُوَ عَلَيْهِمْ﴾ رِوایە موسڵم، واتە: کۆمەڵێک لە ئۆممەتی من پەیدا دەبن و لە کۆمەڵ دەردەچن: قورپان دەخوینن، قورپان خویندنی ئێوە بەرامبەر خویندنی ئێوان هیچ نیە، نوێژەکەتان و پۆژوو کەتان بەرامبەر نوێژ پۆژویی ئێوان هیچ نیە، قورپان دەخوینن و واتە تێدەگەن قورپان لە سودی ئێوان دەخەفتن، بەلام لە راستیدا قورپان لە دژی ئێوانە. کەوابوو: ئەو لای موسوڵمان: تۆ نوێژەکەت تەنها بۆ خوا بێ، ئەک بۆ حیزبایەتی.

٥- جەماعەت نەکردن: واتە: (خوارج) نوێژ بە جەماعەت لە دواي خەڵکی تر ناکەن، چونکە بە کافریان تێدەگەن، لە بەر ئەوێ خراپە قەدەغە ناکەن. بڕوانە (تحفة المحتاج) ل (٦٧) ب (٩).

٦- زۆر بێ ئەدەب و بێ حۆرمەتن بەرامبەر پێغەمبەر ﷺ، دژی سەلاوات لێدان و زیارەتی گۆڕی پێغەمبەر ﷺ، دژی (تَوَسَّلْ) واتە: هاوارکردنە خوا بە خاتری پێغەمبەر ﷺ... هتد، ئەمەش دەگەرێتەو سەر مامۆستا بێ ئەدەبەکی پێشویان، کە بە پێغەمبەری گوت: (اغْدِلْ... إِنَّقِ اللَّهَ)، رِوایە البخاری و موسڵم. ئیستاش (خوارج) ووشە (إِنَّقِ اللَّهَ) - وەکو دروشمێکی خۆیان - بەکار دەهێنن.

٧- زۆر بێ ئەدەب و بێ حۆرمەتن بەرامبەر زانایانی (أهل السنة والجماعة)، واتە: هەر لە سەدەی یەکەمەو تا ئیستاش، گشت زانایانی ئیسلام بە بەهەڵە داچوو و گوێراپوو دادەنێن و تەنها قەسە ئێوان و سەرانی خۆیان پێ راستە، تەنانەت ئیمامی (عمر ع) شەش مەسەلە (طلاق) ی سێ بەسێ بە بەهەڵە داچوو دادەنێن، باوەریان بە (إجماع) ی زانایانی ئیسلام نیە و زۆر دژی هەر چوار ئیمامەکانی سەر مەزەبن و زانایانی ئایین بە (قەشە) و (مالم) ناو دەهێنن و بە گەنجە هەڵخەڵەتاوێکان دەلێن: وەکو گاور و

جوهره‌كان به قسه‌ی (مالم) و (قه‌شه‌كان) مه‌كهن. جا هر له بهر ئهم سیغه‌ته پیسه‌یان، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌رباره‌ی (خوارج) ده‌فرموئ: ﴿إِنَّهُمْ كَلَابُ أَهْلِ النَّارِ﴾ رواه الحاكم، به راستی (خوارج) سه‌گی دۆزه‌خیانن. جا تكات لی ده‌كه‌م ئه‌ی موسولمانان: بهرامبه‌ر زانایانی ئیسلام بی‌ئه‌ده‌ب مه‌به‌و پیزی زانستیان لی بنی.

۸- به‌رده‌وام ململانه له‌گه‌ل موسولمانان ده‌كهن، ئاژاوه ده‌نینه‌وه‌و نایه‌لن موسولمانان سوود له‌ ئاین وه‌ریگرن و ببه‌ یه‌ك هیژ به‌رامبه‌ر به‌ کافره‌كان، ئینجا له‌ هه‌مان کاتیشدا دۆستایه‌تی کافره‌كان ده‌كهن و یارمه‌تیشیان لی‌وه‌رده‌گرن، به‌لی: شه‌هیدکردنی ئیمامی (علی) به‌ ده‌ستی (خوارج) و جه‌نگکردن له‌گه‌ل له‌شکری ئیسلام له‌ لایه‌ن (وهابیة)‌كان، باشت‌ترین به‌لگه‌یه‌ له‌ سه‌ر ئهم په‌فتاره‌یان.

جا (خوارج)‌ی به‌ ناو (سلفی) ئیستاش به‌ هه‌مان په‌فتار خه‌ریکن: (فتح الباری شرح البخاری) له‌ به‌رچاوی گه‌نجه‌كان پارچه‌ پارچه‌ ده‌كهن؟ چونکه‌ دانه‌ره‌كه‌ی-كه‌ (ابن حجر العسقلانی)‌یه‌- له‌ سه‌ر مه‌زه‌بی (شافعی) و (اشعری)‌یه‌، ئیمامی (النواوی) دانه‌ری (شرح صحیح مسلم) له‌كه‌دار ده‌كهن و به‌ درۆزن ناوی ده‌هینن؟ چونکه‌ له‌ سه‌ر مه‌زه‌بی (شافعی) و (اشعری)‌یه‌، ئیت‌ر هر زانایه‌کی به‌رزو به‌پیزی هه‌یه‌و سودی بۆ موسولمانان هه‌یه‌، له‌كه‌داری ده‌كهن تاكو گه‌نجه‌كان له‌ پووناکی زانستی ئهم زانا به‌پیزانه‌ بی‌به‌ش بکه‌ن، له‌ هه‌مان کاتیشدا ئه‌وان به‌ خۆیان دۆستی ده‌سته‌لاتداره‌ (علمانیة)‌كانن !!!

ده‌رباره‌ی ئهم نیشانه‌ خراپه‌یان پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموئ: ﴿يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَيَدْعُونَ أَهْلَ الْأَوْثَانِ﴾ رواه البخاری و مسلم، واته‌: (خوارج) موسولمانان ده‌كوژن و واز له‌ کافره‌كان ده‌هینن.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموئ: ﴿يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ﴾ رواه البخاری و مسلم، (خوارج) له‌و کاته‌دا ده‌رده‌چن و دژایه‌تی موسولمانان ده‌كهن: كه‌ موسولمانان په‌رته‌وازه‌و بی‌ده‌سه‌لاتن.

۹- به‌رده‌وام گه‌فت وگۆ له‌ (متشابهات القرآن والحديث) ده‌كهن و به‌ ده‌رس ده‌یاخوینن: وه‌كو (اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ) و (يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) و (وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ)... هه‌ند، پاره‌ی ئهم جوړه‌ ئایه‌ت وحه‌ دیسانه‌ به‌ هه‌وا و هه‌وه‌سی خۆیان ده‌كهن و ده‌یانكه‌نه‌ به‌لگه‌ی خۆیان بۆ بلاو‌كردنه‌وه‌ی (عقیده)‌ی (مجسمه‌)، به‌ ناوی شوینكه‌وتنی (سلف) و پوخته‌کردنی (عقیده)، گه‌نجه‌كان له‌ پێیازی (اهل السنة) لاده‌دن:

ده‌رباره‌ی ئهم نیشانه‌یه‌، خۆای گه‌وره‌ ده‌فرموئ: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ... إِلَى آخِرِ الْآيَةِ (٧) آل عمران﴾، واته‌: ئه‌وه‌كه‌ سانه‌ی له‌

ناو دلیاندا خواری هه‌یه و له راستی لایانداوه، خۆیان به ئایه‌تی (متشابهاً) خه‌ریک ده‌که‌ن، تا‌کو خه‌لکی گومرا بکه‌ن و په‌رته‌وازه په‌یدا بکه‌ن.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌م ئایه‌ته‌ی (٧)ی (ال عمران)ی خوینده‌وه، ئینجا فه‌رموی: ﴿إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَثَابَةً مِنْهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللَّهُ فَاحْذَرُوهُمْ﴾ رواه البخاری و مسلم، هه‌رکاتیک ئه‌و جو‌ره که‌سانه‌تان دیتن: که به دوا‌ی (متشابهاً القرآن) دا ئه‌گه‌رین، بزائن: ئه‌وانه ئه‌و پیاو‌خراپانه‌ن که خودا له‌م ئایه‌ته‌دا ناوی هێناون، خۆتان له‌وان بپاریزن.

(ابن حجر العسقلانی) ده‌فه‌رموی: په‌که‌م جار گه‌فت وگۆ کردن له (متشابهاً القرآن) له ناو جووه‌کان ناشکرا کرا، ئینجا له ناو (خوارج) شدا ناشکرا بوو، (فتح الباری) ل (٢٦٧) ب (٨).
١٠- سه‌رتاشین، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿سَيَمَاهُمُ التَّحَالُفُ﴾ رواه مسلم، نیشانه‌ی (خوارج) تراشکردنه. (له باسی (وه‌هابی) په‌کاندا پوونمان کرده‌وه)، به‌لام ئیستا ئه‌م نیشانه‌یه که‌تر به‌کار دیتن، ئیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی: له‌م هه‌دیه‌دا به‌لگه‌ نیه که سه‌رتاشین (مکروه‌) بێ، به‌لکو ئه‌وه نیشانه‌یه‌کی (خوارج) ه، نیشانه‌ش هه‌یه: هه‌پامه‌و هه‌یه: هه‌لآل... ئینجا ده‌فه‌رموی: سه‌رتاشین له هه‌موو کاتیکدا دروسته، به‌لام ئه‌گه‌ر مووه‌کانی پی خزمه‌ت نه‌کړی، ئه‌وه سوخته‌ته سه‌ری بتاشی. (شرح مسلم بهامش القسطلانی) ل (٢٧) ب (٥).

١١- هه‌لۆیزنین و هه‌لپچانی ده‌لینگ و دامینی جله‌کانیان، هه‌زه‌ته‌ی (أبی سعید الخدری) له باسی سه‌رکرده پتیشینه‌که‌ی (خوارج) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿...فَقَامَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ مُشْرِفُ الْوَجْتَيْنِ نَاشِرُ الْجَبْهَةِ كَثُ اللَّحْيَةِ مَحْلُوقُ الرَّأْسِ مَشْمَرُ الْإِزَارِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي اللَّهُ﴾ رواه البخاری و مسلم، پیاو‌یکي چاو قوپاوی کو‌لمه زه‌قی نیوچاوان به‌رزی پش په‌رچ و پپی سه‌رتاشراوی دامین هه‌لۆیزراو، گوتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا، له خوا بترسه‌!

ئه‌ی لاوی موسو‌لمان: لێره‌دا مه‌به‌ست نه‌ویه: (خوارج)ی ئیستاش -وه‌ک پتیشه‌وا‌ی پابردوی خۆیان- ده‌لینگی شه‌لوارو پانتۆلی خۆیان هه‌لئه‌ویزن، جا له به‌ر نه‌وه‌ی ئه‌وان به ناوی دروشمیکی مه‌زه‌بی خۆیان وا ده‌که‌ن، ئه‌م هه‌لۆیزنین به (بدعة قبیحة) داده‌ندری، نه‌گینا: ده‌لینگ کورته‌کردن سوخته‌ته، درێژکردنیشی تا ژێر گۆزینگ -بو ده‌عیه- هه‌پامه، هه‌روه‌ک له هه‌دیه‌ی (بخاری و مسلم) دا هاتوه: (هه‌رکه‌سیک -له به‌ر هه‌واو ده‌عیه- دامینی جله‌کانی به زه‌میندا بخشین، خوا‌ی گه‌وره به چاوی په‌حمه‌ته‌ماشای نا‌کا). به‌لام ئه‌گه‌ربه هه‌واو ده‌عیه نه‌بی، گونا‌ه نیه، بۆ ئه‌م دوو هه‌دیه‌ بپروانه (إرشاد الساری شرح البخاری) ل (٩٠ و ٤٢٢) ب (٦) و (شرح مسلم) ل (٢٧٧) ب (٨).

ئەى لاوى موسولمان: منيش تكات لئەدەكەم: بە فەرمودەى خواو پېغەمبەرﷺ پەفتار بکەو خۆت لە (خوارج) بپارێزە، ئەوەش بزانە: (خوارج) زۆر دژى ئىمامى (أشعرى) و مەزەبى (أشعرى)ن، چونکە ئىمامى (أشعرى) لە نەتەوەى حەزەرەتى (أبوموسى الأشعرى)یە: کە (صحابەى پېغەمبەرەﷺ نوێنەرى ئىمامى (على) بوو: بۆ لێژنەى (التحكيم)) ھەرەك باسمان کرد.

﴿بَاسِى (مُجَسِّمَةً)﴾

بزانە: (مُجَسِّمَةً) گرۆھێكى (أهل البدعة والضلالة)ن، دەلێن: خوا (جِسْم) = لاشەى، ئەندامى ھەنە، لە سەر (عرش) نیشەتەجێیە، بپوانە (شرح المواقف) ل (٤٩٢) ب (٢).

ئەى لاوى موسولمان: ئەم باوەرپەى (مُجَسِّمَةً) - کە دەلێن: خوا لە سەر (عرش) جیگیرە - لە جووھەکان وەرگیراوە، زانایانى (تَفْسِير) دەفەرموون: جووھەکان گوتیان: (خوا لە پوژى يەك شەمەو دەستى بە دروستکردنى ئاسمان و زەمین کرد، لە پوژى ھەینی دا تەواوى کرد، ئینجا لە پوژى شەمەدا ھەساووە لە سەر (عرش) پالى داوە). ئینجا خواى گەرە لە پەددانەوێ جووھەکان ئەم ئایەتەى ناردەخوارەو: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ﴾ (ق: ٢٨)، واتە: ئاسمانەکان و زەمین و ئەوێ نێوانیان ئێمە دروستمان کردن لە شەش پوژدا، ھیچ ماندوو بوونی شیمان نەگەیشتن. بپوانە (تفسير روح المعاني) ل (١٩٢) ب (٢٦) و (التفسير الكبير) ل (١٨٤) ب (٢٨).

ئىمام (ابن حجر العسقلانى) دەفەرموێ: جووھەکان باوەرپان بە (تَجْسِيم) = لاشەى خوا ھەى و باوەرپان وایە: خوا لاشەى کە ئەندامیشى ھەنە، ھەرەکو (مَشْبَهَة) توندپەرەکانى ئەم ئۆممەتەش ئەم باوەرپان ھەى. بپوانە (فتح الباری البخاری) ل (٤٩٠ ٤٩١) ب (١٣).

ئەى لاوى موسولمان: زۆر ئاگاداریە: (خوارج) شەمەپەرستى ئەمپو و دوینی و پیرى، ئەم باوەرپەى جووھەکانیان ھەى و بێ شەرمانە دەلێن: (ھەرکەسیك نەلێ: خوا لە سەر (عرش) جیگیرە، کافرەو دەبى بکوژرێ و لاشەى فریبدریتە سەر زبڵخانەو مالەکەشى بە تالان بدریتە (بیت المال)).

منیش دەلێم: ھەى قوتابى قوتابخانەى (توراة)، ئەگەر زانایایانى ئۆممەتى (محمد)شﷺ بە کافر دادەنێن، تۆزیک وێژدانتان ھەبێ: ھەر بە لایەنى کەم بە قەد جوو و گاوەرەکان مافى ناشتنى گۆرستانیان بدەنێ، جا ئەگەر لە خواى گەرەش ناترسین و خەلکى کافر دەکەن، پێویستە - ئێوێ فەرێکە خۆیندەوار - شەرم لە زانستى دانەرى (شرح مسلم) و (فتح الباری) و زانایانى تری (أهل السنة) بکەن، چونکە ھەرچەند سەگ بە ئاسمان بوەپێ، ھەردەمى خۆى شل دەبێ.

نه‌ی لاوی موسولمان: (خوارج‌ی) (مجسمه)، که نه‌م باوه‌په‌ی جووه‌کان بلاو ده‌که‌نه‌وه، ده‌لّین: به‌لگه‌مان نایه‌تی ﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ یه، واته‌ی نه‌م نایه‌ته پیرۆزه ده‌گۆڤنو له راستی لایده‌ده‌نو ده‌لّین: (خوا له سەر (عرش) جیگیر بوو) که وابوو: بۆ خزمه‌تی (عقیده) ی جووه‌کان واته‌ی نه‌م نایه‌ته ده‌گۆڤنو نه‌وانیش سه‌وه‌کو جووه‌کانی شه‌مه‌ په‌رست- ده‌لّین: خوا له سەر (عرش) جیگیره.

نه‌ی لاوی موسولمان: تاكو دلتیا بیی: که مه‌زه‌بی (اهل السنة) چینی (سلف) و (خلف) له سەر نه‌وه‌یه: خوا له هیچ شوینیک جیگیرو نیشته‌جئ نیه، نه‌وا مه‌زه‌بی (اهل السنة) ده‌رباره‌ی نه‌م نایه‌ته‌ت بۆ ده‌نووسم:

۱- تیمامی (علی) و (أم سلمة) و تیمام (ربیعة) و تیمام (مالك) له ته‌فسیری نه‌م نایه‌ته‌دا ده‌فه‌رموون: (الْإِسْتِواءُ مَعْلُومٌ وَالْكَيفُ مَجْهُولٌ وَالْإِيمَانُ بِهِ وَاجِبٌ وَالسُّؤَالُ عَنْهُ بِدْعَةٌ) أخرجه اللالكائي، واته: زاندراره (إستواء) سیفه‌تیک‌ی خوایه، به‌لام چۆنیه‌تی نه‌م سیفه‌ته نه‌زاندراره و واجبه تیمانمان پی‌ی هه‌بئ، پرسیارکردن له (إستواء) بیدعه‌یه. بپوانه (فتح الباری شرح البخاری) ل(۵۰۱) ب(۱۳) و (الاتقان) ل(۶) ب(۲).

۱- ﴿عن مجاهد: إِسْتَوَى: عَلَا عَلَى الْعَرْشِ﴾ رواه البخاری، واته: خوا به‌رزبوو له سەر (عرش). جا مه‌به‌ست له‌م حه‌دیه‌دا: به‌رزنی پله‌و پایه‌یه، نه‌ك لاشه.

که وابوو: که (مجسمه) کان ده‌لّین: خوا له سەر (عرش) جیگیره، (إبن حجرالعسقلانی) له شه‌رحی نه‌م حه‌دیه‌دا په‌ددیان ده‌داته‌وه و ده‌فه‌رموئ: (إبن بطال) فه‌رمویه‌تی: گوته‌ی (مجسمه) کان پوچه‌له، چونکه جیگیربوون بۆ (جسم) = لاشه به‌کاردئ... ئینجا به‌چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ك له مه‌ودوا ده‌فه‌رموئ: خوای گه‌وره (جسم) = لاشه نیه، که وابوو: پیوستی به‌شوین نیه‌تی‌یدا جیگیربی، بیگومان خوا له (أزل) دا هه‌بوو، شوینیشی نه‌بو. بپوانه (فتح الباری شرح البخاری) ل(۵۰۰ و ۵۱۲) ب(۱۳).

۳- پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿كَانَ اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ رواه البخاری فی بدأ الخلق، وفی حدیث آخر: ﴿ثُمَّ خَلَقَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ رواه احمد والترمذی بسند حسن، واته: خوا له (أزل) دا هه‌بوو، جگه له خۆی شتیکی تر نه‌بو، ئینجا (عرش) ی خۆی له سەر ناو دروست کرد.

که وابوو: له (أزل) دا: نه (عرش) و نه هیچ شوینیک‌ی تر نه‌بو: خوای گه‌وره تییدانیشته‌جئ بی، یان له سه‌ری جیگیر بی، شتیکی ناشکراشه: واجبه خوا به‌زات و سیفه‌ته‌وه (أزلی) و (أبدی) بی، که وابوو: هه‌روه‌کو له (أزل) دا سیفه‌تی نیشته‌جئ و جیگیربوونی نه‌بو، له دوا‌ی دروستکردنی بوونه‌وه‌ریش سیفه‌تی نیشته‌جئ و جیگیربوونی نیه، چونکه دروست

نیه سیفہ تیک بق خوا پیدا بکری که له (ازل) دا نه ییوبی، هه روه کو ئیمامی (الطحاوی) له (عقیده) که یدا پوونی کردوته وه.

﴿باسی بدعة﴾

پیناسه: (بدعة) له زمانه وانیدا: شتی تازه پیدا کراوه که له مه ویش هاویننه ی نه بی، وه له (شهر) دا: شتی پیدا کراو به بی فه رمانی خواو پیغه مبه روه به بی به لگه یه کی شرعی تاییه تی، یان گشتی. پیغه مبه روه ده فه رموی: ﴿كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ﴾ رواه مسلم، گشت (بدعة) یه ک گومرایی یه.

(بدعة) دوو به شه: ئیمام (الشافعی) ده فه رموی: ﴿وَمَا أُحْدِثَ وَخَالَفَ كِتَابًا أَوْ سُنَّةَ أَوْ إِجْمَاعًا أَوْ أَثَرًا فَهُوَ الْبِدْعَةُ الضَّلَالَةُ، وَمَا أُحْدِثَ وَلَمْ يُخَالَفْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَهُوَ الْبِدْعَةُ الْمَحْمُودَةُ﴾ نقله النواوی وابن حجر الهیتمی، واته: هه ر شتی که له ئاییندا پیدا بکری و به پیچه وانیه قورئان، یان حدیس، یان (إجماع)، یان ئاسه واری (سلف) بی، ئه مه (بدعة) ی گومرایی یه، واته: (قبیحة). وه هه ر شتی که پیدا بکری و به پیچه وانیه ئه م چوار به لگه ی پابردو نه بی، ئه مه (بدعة) ی باشه، واته: (حسنة). بروهانه (تهذیب الاسماء واللغات) ل (۲۲) ب (۲) و (فتح المبین شرح الاربعین) ل (۹۵ و ۱۹۷).

به لگه له سه ر فه رمووده ی ئیمامی (الشافعی): پیغه مبه روه ده فه رموی: ﴿مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ﴾ رواه مسلم، هه ر که سی که کرده وه یه کی ئایینی بکا: که فه رمانی ئیمه ی له سه ر نه بی، ئه وه لی ی قبول ناکری و په ده ده کریته وه سه ری.

واته: رسته ی (کُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ) واته یه کی گشتی ده دا، به لام به رسته ی (لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا) ی ئه م حدیسه، رافه ی ده که ی و واته یه کی تاییه تی لی هه ل دینجین و ده لئین: گشت (بدعة) یه ک گومرایی یه، ته نها ئه و (بدعة) یه نه بی: که فه رمانیکی شرعی لی له سه ر بی.

بق وینه: چاپکردنی قورئان (بدعة) یه که تازه پیدا کراوه، به لام ده چیتته ژیر فه رمانی پیغه مبه روه: ﴿بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً﴾ رواه البخاری، له جیاتی من بگه ییننه ئوممه تم، هه ر چه ند یه ک ئایه تیش بی. که وابوو: (بدعة حسنة) یه. هه روه ها: په نگکردنی مزگه وت (بدعة) یه و ناچیتته ژیر یه کیک له م چوار به لگه یه ی ئیمامی (الشافعی) باسی کردن، که وابوو: (بدعة قبیحة) یه.

ئینجا بزانه: به م پونکردنه وه یه مه به ستی ئیمامی (النواوی) ده رده که وئ که له شه رخی حدیسی ﴿كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ﴾ دا، ده فه رموی: ئه م واته گشتی یه تاییه ت کراوه و مه به ست زۆریه ی (بدعة) کانه... ئینجا ده فه رموی: ئه م تاییه تکردنه وه کو فه رمووده ی خوی گه وره یه: ﴿تَدْمُرُ كُلَّ شَيْءٍ﴾ (الاحقاف: ۲۵)، واته: په شه بایه که زۆریه ی شتی له ناو ده به رد. بروهانه (شرح مسلم بهامش القسطلانی) ل (۱۶۲) ب (۴).

ئەي لاوي موسولمان: لەم فەرموودەي ئىمامى (الشافعى) بۆت ئاشکرا بوو: کە بەشکردنى (بدعة) بۆ (حسنة) و (قبيحة)، فەرموودەي ئىمامىكى (سلفى) عەرەب زمانى نەزاد (قىرىشى) يە، کە زۆر باش لە ووشە پىرۆزەکانى پىغەمبەر ﷺ تىدەگا- کە دەفەرموى: ﴿كُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ﴾- چونکە زمانى خرمى خۆيتى، جا ئەگەر فەريکە خويندە وارىکى پىنەگەيشتوو گوتى: (شافعى) تىنەگەيشتو. تۆش لە وەلامى دا بلى: (برۆ بهو لاوه، کەينى بۆقه رەشکەي چلکاو (ضلالة)، دەتوانى بەرامبەر نەههنگى دەرياي زانستى (نبوة) ﷺ رابووستى!!!).

﴿پىيارەکانى شەرع دەرياهى (بدعة)﴾

ئەي لاوي موسولمان: لە سەر فەرموودەي ئىمام (ابن عبدالسلام) و ئىمام (النواوى) و ئىمام (ابن حجر العسقلانى) و ئىمام (ابن حجر الهيتمى) -رحمهم الله تعالى- دەرياهى پىيارەکانى شەريعتى ئىسلام، (بدعة) دەکرىتە پىنج بەش:

يەكەم: (البدعة الواجبة)، واتە: بىدعەي واجب، وەکو فەيزبونى (نحو) و (صرف) و (لغة) و ... هتد، بۆ تىگەيشتنى قورئان و حەدىس.

دووەم: (البدعة المحرمة)، واتە: بىدعەي حەرەم، وەکو بلۆکردنەوى مەزەبەکانى (أهل البدعة): وەك (مجسمة) و (خوارج) و... هتد.

سەيەم: (البدعة المنذوبة)، واتە: بىدعەي سوننەت، وەکو دروستکردنى قوتابخانە و شوپى حەوانە وەي موسولمانانى خواپەرست و (مجاهد) هەکان لە سەر سنوورى ئىسلام و کوفر.

چوارەم: (البدعة المكروهة)، واتە: بىدعەي ناپەسەند، وەکو پەنگکردن و پازاندنەوى مرگەوتەکان.

پىنجەم: (البدعة المباحة)، واتە: بىدعەي حەلال، وەکو تىر خواردن و خواردنى خۆش و جل و بەرگى بە نرخ و جوان. بپوانە (قواعد الاحکام) ل (١٧٣) ب (٢) و (شرح مسلم) ل (١٦٢) ب (٤) و (فتح البارى شرح البخارى) ل (٢٥٣) ب (٤) و (فتح المبين شرح الاربعين) ل (١٩٧)، وە هەروەها بپوانە (البدعة) دانراوى الدكتور (عبدالملك السعدى) ل (١١) تا (١٥).

ئەي لاوي موسولمان: ها: ئەو زانايانە ئەستىرى پىشنگدارى ئاسمانى (أهل السنة والجماعة)ن، دەبا خەلۆزە رەشەکانى (البدعة والضلالة) لە ناو ئاگردانى نەزانى دا، بەرە بەرە بسوتىن و ببنەو خۆلەمىش.

﴿پىغەمبەرى ئىسلام ﷺ﴾

ئەي لاوي موسولمان: ئىمام (ابن بطال) و قازى (عياض) و چەند زانايەكى تر دەفەرموون: خۆشويستن سى بەشە:

یەكەم: خۆشویستنی گەورەیی و پێژ لێنان: وەكو خۆشویستنی دایك و باوك.
 دووهم: خۆشویستنی بەزەیی پێداهاتن: وەكو خۆشویستنی منداڵ.
 سێیەم: خۆشویستنی چاكە لەگەڵکردن و هاووێنەیی: وەكو خۆشویستنی خەلكی تر...
 چا لە بەر ئەوەی پێغەمبەر ﷺ پێنموونی كردوین بۆ چاكە و پزگاری كردوین لە ئاگری
 دۆزەخ، واجبە: خۆشویستنی ئەو- بە ھەر سیك بەشەو- زیاتر لە ھەموو كەسیك لە ناو
 دڵماندا كۆ بكەینەو و یارمەتی پێبازەكە ی بدەین و بەرگری لە شەریعەتەكە ی بكەین،
 ھەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ﴿لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ
 وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ رواه البخاری ومسلم، یەكێكتان ئیمانی تەواو نابێ، تا منی
 لە منداڵی و دایکی و باوكی و گشت خەلكی تر خۆشتر ئەوێ.

كەوابوو: مافی پێغەمبەر ﷺ لە پێشترە لە مافی ئەم سێ چینه و واجبە: گیان و مال و خزم و
 كەسمان لە پێبازری پێغەمبەر ﷺ بەخت بكەین و پێزی لە پێزی باوكمان و گشت كەسیكی
 تر زیاتر بێ، چونكە ئەم گەورە و بەرزە چاكە ی لەگەڵ ئێمە كردو،
 چا ھەر كەسیك ئەم باوەرە ی نەبێ، ئیمانی تەواو نیە. بپوانە
 (شرح مسلم بهامش القسطلانی) ل (۳۲۹) ب (۱).

بەلێ: ھەر كەسیك پێغەمبەر ﷺ لە گیانی خۆی خۆشتر ئەوێ، ئیمانی تەواو نیە، چونكە
 ئیمامی (عمرؓ) بە پێغەمبەر ﷺ گوت: ﴿يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا
 مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ، فَقَالَ
 لَهُ عُمَرُ: فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: الْآنَ يَا عُمَرُ﴾ رواه
 البخاری، ئەو پێغەمبەر ﷺ خوا، تۆ لە ھەموو شتێك لە لام خۆشتر یستری تەنھا لە گیانی
 خۆم نەبێ، پێغەمبەر ﷺ فرموی: ئیمانت تەواو نابێ، تا لە گیانی خۆشت خۆشتر دەویم،
 ئینجا ئیمامی (عمر) فرموی: ئیستا-والله- لە گیانی خۆشم خۆشترم دەوێ، ئینجا
 پێغەمبەر ﷺ فرموی: ئەو (عمر) ئیستا زانیت ئیمانت تەواو بكە.

بەلێ: دەبی باوەرمان وابێ: كە پێغەمبەر ﷺ لە گشت ئادەمیزادێك و فریشتە یەك پێزی
 زیاترە، بەلام نابێ بەرز ی بكەینەو و بۆ پلە ی خوا بەتی، ھەروەك بەخۆی دەفرموی:
 ﴿لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ﴾
 رواه البخاری، واتە: لە سنووری خۆم گەورەترم مەكەن وەكو گاوریەكان (حەزەرەتی
 عیسی ابن مریم)یان-عليه السلام- لە سنووری خۆی گەورەتر كردو گوتیان: كۆپی خوا، من
 بەندە ی خوا، كەوابوو: پێم بلێن: بەندە ی خواو پێغەمبەر ﷺ خوا.

ئەو لاوی موسولمان: لەم حەدیسانەدا بۆت ئاشكرا بوو: خۆشویستنی و رێزلێنانی
 پێغەمبەر ﷺ شتێكی واجبە و تەواوكەری ئیمانە، بەلام بەرزكردنەو و بۆ پلە ی خوا بەتی،

شتيكي تره و حه پامه و پي ي كافر ده بي، بويي (البوصيري) له (قصيدة البردة) دا، ناماژه
بو ئه م حه ديسانهي پابردو ده كاو ده فهرموي:

(دُعَا اَدْعُهُ النَّصَارَى فِي نَبِيهِمْ وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَذْحًا فِيهِ وَاحْتَكُمْ)
(فَأَسْبُ إِلَى ذَاتِهِ مَا شِئْتَ مِنْ شَرَفٍ وَأَسْبُ إِلَى قَدْرِهِ مَا شِئْتَ مِنْ عَظَمِ)
(فَإِنَّ فَضْلَ رَسُولِ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ حَدٌّ، فَيُغْرِبُ عَنْهُ نَاطِقٌ بِقَمِ)

﴿گوري پيغه مبهري﴾

ئهي لاوي موسولمان: ناگاداري: کاتي خوي کافره کان چون دوژمنايه تي پيغه مبهريان
ده کردو چهند پيلانيکيان دامه زړاند بو له ناوېردني پيغه مبهري به لام خوي گه وره
پيغه مبهري پارسا و ثابينه که ي خوي سرخست، جا له و پوژده و تا ئيستا کافره کان
به رده وامن: له دژايه تي ئيسلام و له دوژمنايه تي پيغه مبهري، واته: له دوي وه فاتيشي
هر هه ول ده دن: موسولمانان له خو شويستن و شوينکه و تني پيغه مبهري دور
بخه نه وه، بو ئه م مه به سته ش گشت توانا و پيگيه ک به کار دين: تا کو موسولمانان له
سه لاوات ليدان و پزليتان و زياره تي گوري پيغه مبهري دور بخه نه وه.

ئهي لاوي موسولمان: فهرموو بيبه: به رپرسيكي (وزارة الخارجية) ي (فرنسا) ده لي: (وما
قَبْرُ مُحَمَّدٍ إِلَّا عَمُودٌ كَهْرَبَائِيٌّ يَبْعَثُ الْجُنُونَ فِي رُؤُوسِ الْمُسْلِمِينَ)... نينجا ده لي:
(أَعْتَقِدُ أَنَّ مِنَ الْوَاجِبِ: تَدْمِيرَ الْكُعْبَةِ وَوَضْعَ قَبْرِ مُحَمَّدٍ وَجُثَّتِهِ فِي مَثَحَفِ اللَّوْفِ)،
واته گوري (محمد) کوله گه يه کي کاره بابي يه، شيتايه تي زيندو ده کاته وه له سه ري
موسولماندا... باوه رم وايه: پتويسته (کعبه) ي مالي خوا برپوخنين و گوري (محمد) و
لاشه که ي له موزه خانه ي (لوفر) دابنين. پروانه کتيبي (دمروا الإسلام) ل (٤٤).

ئهي لاوي موسولمان: به رپرسي (فرنسي) به شيت دامنه ي که ئه و ئيمه به شيت داده ني،
چونکه شيتايه تي ئيمه ي موسولمان به هوي ئه و خو شيه يه: که له کاتي زياره تي گوري
پيغه مبهري ده بينين و هه ست ده که ين: له باغي به هه شت و له سه ره وزي (الکوثر) و له
خزمه ت پيغه مبهرين، هه روه ک پيغه مبهري ده فهرموي: ﴿مَائِنَ بَيْتِي وَمِثْرِي رَوْضَةٌ
مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَمِثْرِي عَلَى حَوْضِي﴾ رواه البخاري و مسلم، نيوان مالي من-ئو
ژوره ي گوري پيغه مبهري تيدا به -و نيوان مينبه ري ووتارخويندنه وه م باغي که
له باغه کاني به هه شت، مينبه ري ئيستاي من و له سه ره وزي (الکوثر) ي منه.

﴿صلاح الدين الايوبي و پيلانيکي پوچه ئکراو﴾

ئهي لاوي موسولمان: جه نابت باش ده زاني: کافره کان بي به شن له تام و بوني ئه م باغه
پر گول و ميوه ئيمان يه، هه ره و ليش ده دن: چهند موسولمانيکي ساويلکه

هه‌لخه‌له‌تینن: تاكو ده‌هۆلیان بۆ ئی بده‌ن و بلین: (زیاره‌تی گۆری پیغه‌مبه‌ر ﷺ حه‌پامه‌). به‌ خۆیشیان بێ‌به‌ش بکه‌ن له‌ تام و بۆنی ئەم گۆلزاره‌ی به‌هه‌شت، جا له‌ راستی دا ئەم هه‌وله‌ هه‌ر هه‌ولی ئەمڕۆ نیه‌، به‌لكو ده‌گه‌رتنه‌وه‌ سه‌رده‌می پال‌ه‌وانی ئیسلام: (صلاح الدین الأیوبی) كوردی، هۆیه‌كه‌شی پ‌ق‌و‌ق‌ینه‌ی كافره‌كانه‌—به‌ تایبه‌تی كافره‌كانی (فرنسی)— به‌رامبه‌ر گۆری پیغه‌مبه‌ر ﷺ، چونكه‌ چه‌ند میژوو نوسیکی ئیسلام: وه‌كو (ابن الاثیر) و (ابن جبیر) و (المقریزی) ده‌گێرنه‌وه‌:

(سه‌ركرده‌یه‌گی (صلیبی) له‌ قه‌لای (الكرك) بوو، ناوی (رینو—ریجنالد)ی (فرنسی) بوو، پێیان ده‌گوت: (البرنس—ارناط)، له‌ سالی (٥٧٨)ی كۆچی، چه‌ند پاپۆرێکی ده‌ریایی دروست كردو پ‌ر‌پ‌ی كردن له‌ سه‌رباز، ئینجا خۆی و سه‌ربازه‌كانی هێرشیان برده‌ سه‌ر (مكه‌) و (مدینه‌)، تاكو (كه‌به‌)ی پ‌ر‌ر‌ۆز ب‌ر‌وخ‌پ‌ن و لاشه‌ پ‌ر‌ر‌ۆزه‌گه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ گۆری پ‌ر‌ر‌ۆزی ده‌رب‌پ‌نن و بینێرنه‌ (فرنسا)، پ‌ر‌گه‌ش نه‌ده‌نه‌ موسوڵمانان: زیاره‌تی بکه‌ن، ته‌نها به‌ پاره‌ نه‌بێ).

ئینجا كه‌ هه‌والی ئەم هێرشه‌ گه‌یشه‌ (صلاح الدین)، یه‌كسه‌ر فه‌رمانی دا: هێزی ده‌ریایی ئیسلام له‌ (مصر) به‌ سه‌ركرده‌یه‌تی (حسام الدین لؤلؤ) به‌ زوترین كات ئەم هێرشه‌ پ‌و‌چه‌ل ب‌كانه‌وه‌، ئیتر هێزی ده‌ریایی ئیسلام—به‌ ده‌ریای سۆردا— به‌ره‌و كافره‌كانی (صلیبی) پ‌و‌یشت و له‌ كاتیكدا ته‌نها ماوه‌ی یه‌ك پ‌و‌ژ ما‌بوو كافره‌كانی (صلیبی) بگه‌نه‌ (مدینه‌)ی پ‌ر‌ر‌ۆز، جه‌نگاوه‌رانی ئیسلام بۆیان دا‌به‌زینه‌ خاکی (ح‌ج‌ان) و له‌گه‌لیان پ‌و‌وبه‌پ‌وو بونه‌وه‌ و راسته‌و چه‌پ، بگه‌وه‌ ب‌كوژه‌، به‌ ماوه‌ی پ‌ن‌ج پ‌و‌ژ ق‌ر‌انیان بۆ ه‌پ‌نان و سه‌دو ه‌فتا كافرانی ئی به‌ دیل گرتن و به‌ سه‌ر چه‌ند شارێكدا به‌ش كران: تاكو له‌ به‌ر چاوی خه‌لك ب‌كوژرێن و كافره‌كانی ت‌ر‌یش پ‌ی‌وه‌ ته‌مبێ ببن، به‌لام (ریجنالد)ی كافر توانی خۆی ده‌رباز ب‌كاو ب‌كانه‌وه‌ قه‌لای (الكرك) له‌ (أردن)، ئینجا (صلاح الدین) نه‌زری كرد: ئەگه‌ر ب‌یگ‌رێ، به‌ ده‌ستی خۆی ب‌یكوژێ.

به‌لام ئەم كافره‌ قین له‌دله‌ به‌م شكسته‌ش ته‌مبێ نه‌بو، به‌لكو له‌ ساله‌كانی (٥٨٢) و (٥٨٣)ی كۆچی دا، ده‌ستی كرد به‌ پ‌ر‌گه‌گرتن: له‌ كاروانچی و حاجیه‌كانی موسوڵمان: ده‌یگرتن و نازاری ده‌دان و گالته‌و سوكا‌یه‌تی ی پ‌ی‌ده‌كردن و ده‌یگوت: (به‌ (محمد)ی پیغه‌مبه‌رتان بلین: له‌ هاوارتان بێ و یارمه‌تیتان بدا). ئینجا كه‌ (صلاح الدین) ئەم خه‌به‌ره‌شی پ‌ی‌گه‌یشت، دووباره‌ نه‌زری كرد: ئەگه‌ر (ریجنالد)ی (فه‌ره‌نسی) ب‌گ‌رێ، به‌ ده‌ستی خۆی ب‌یكوژێ.

نیتەر (صلاح الدین الایوبی) سه‌دو په‌نجا هه‌زار جه‌نگاوه‌ری موسولمانی - له کوردو تروکمان - کو کرده‌وه و له (۲۴) ربیع الثانی (۵۸۳) ک، به‌رام‌بەر (۳) ی تموز (۱۱۸۷) ز. هیرشی کرده سەر کافره‌کانی (صلیبی) له (حطین)، جا له دوا‌ی جه‌نگیکی توندوتیژ، خوا‌ی گه‌وره سهرکه‌وتنی بۆ ئیسلام ناردو پاشای (قدس) له‌گه‌ل (ریجنالد) ی کافر، هه‌ردووکیان به‌ دیل گیران، نینجا (صلاح الدین) داوا‌ی له (ریجنالد) کرد: شاده بێنێ و ببێته موسولمان. به‌لام ئەم کافره نه‌بوه موسولمان، نینجا (صلاح الدین) خه‌جهریکی له‌ نیوان شانه‌کانی داو نه‌زهره‌که‌ی خۆی هه‌تا دی و فهرمووی: (ها أنا ذا، ألتصِرُ لِمُحَمَّدٍ ﷺ)، ها ئه‌وه منم تو‌له‌ی (محمد) ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌ستینم. نینجا پاسه‌وانه‌کان له‌ ناو خه‌یمه‌ فرێیان دایه‌ ده‌ره‌وه‌و به‌ ته‌واوی کوشتیان.

ئەم باسه‌ کو کراوه‌ته‌وه له‌م سهرچاوانه: (الكامل فی التاریخ) ل (۱۵۹ و ۱۷۴ و ۱۷۷) ب (۹) و (رحله ابن جبر) ل (۳۵) و (خطط المقریزی) ل (۸۶) ب (۲) و (شعلة الإسلام) ل (۹۴ تا ۹۶).

ئە‌ی لاوی موسولمان: وا مه‌زانه: جه‌نگی ئیسلام و (صلیبی) یه‌ کافره‌کان کو‌تایی هاتوه، چونکه ئه‌وان بۆ لێدانی ئیسلام هه‌ر له‌ پیلان ناته‌وه‌دانه‌و بۆ وقینه‌یان به‌رام‌بەر به‌ ئیسلام هه‌ر زیاتر ده‌بێ، ئه‌وه‌ بوو: جه‌نگی یه‌که‌می جیهانیان هه‌لگیرساندو له‌ سالی (۱۹۱۴) ز، سهرکرده‌یه‌که‌تری (صلیبی): که‌ ناوی (غورو) ی (فرنسی) بوو، شاری (دمشق) ی داگیر کردو چوه‌ پێش گو‌ری (صلاح الدین الایوبی) و گو‌تی: (ها قدْ عُدْنَا يا صلاح الدين) ئاگاداریه: ئە‌ی (صلاح الدین) وا جاریکی تریش هاتینه‌وه. به‌وانه (الإمام أمجد الزهاوی) ل (۴۸).

ئە‌ی لاوی موسولمان: ئە‌م (صلاح الدین الایوبی) یه‌، کوردیکی موسولمانه‌و باپیری من و تو‌یه، به‌ وردی بیر بکه‌وه: چونکه (صلاح الدین) ئه‌وها دلسۆزی ئیسلام بوو، کافره‌کانی (صلیبی) چیان به‌ سهر‌گه‌لی کوردی موسولمان هه‌تا، چۆن کوردستانیان پارچه‌ پارچه‌ کرد.

له‌ لایه‌کی تریش بیر بکه‌وه: (خوارج) هه‌یج بایه‌خ به‌ (صلاح الدین) ناده‌ن و له‌ زیندانی میژوودا ده‌یخنکین؟ چونکه (صلاح الدین) ی کافرکوژ، گو‌پی پیغه‌مبه‌ری ﷺ له‌ پیلانی (صلیبی) یه‌کان پزگار کردوه، به‌لام (محمد بن عبدالوهاب) ی موسولمانکوژ، به‌ (شیخ الاسلام) و (رئیس الموح‌دین) ناو ده‌هینن، چونکه دژی گو‌پی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بوو.

هه‌ر به‌ هۆی په‌یوه‌ندی پته‌وی نیوان (وهابی) یه‌کانی (خوارج) و (صلیبی) یه‌کانی کافر له‌ سالی (۱۹۹۰) ز، جاریکی تریش (صلیبی) یه‌کان هاتنه‌وه‌ سهر‌خاکی ئیسلام - هه‌روه‌ک باسمان کرد- نیتەر له‌ خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌پارێمه‌وه: (خوایه‌ په‌حم به‌ موسولمانان بکه‌و (صلاح الدین) ی‌کمان بۆ په‌یدا بکه‌).

خودایه‌ پاداشتی چاکه‌ی قازی (محی الدین: الخطیب الدمشقی) بده‌وه، که‌ له‌ کاتی خۆیدا، له‌ مه‌دحی (صلاح الدین الایوبی) دا فهرمووی:

الْحَمْدُ لِلَّهِ ذَلَّتْ دَوْلَةُ الصُّلْبِ وَعَزَّ بِالْكَرْدِ دِينَ مُصْطَفَى الْعَرَبِ
 بَيَّضَتْ بِالْكَرْدِ وَجْهَ الْكَرْدِ فَأَتَلَقُوا كَوَاكِبَ فِي سَمَاءِ الْمَجْدِ وَالْحَسْبِ
 رَدُّوا الْحَيَاةَ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَبْتَهَجُوا بِالدِّينِ مُحْتَسِبًا بِأَثَرِ مُحْتَسِبِ
 أَغْيَا جِهَادِكَ قَوْمًا أَبْطَلُوا حَسَدًا وَأَظْهَرُوا عَجَبًا أَدَّى إِلَى الْعَجَبِ
 أَيْضَرُ الدِّينِ كُرْدِيًّا فَقُلْ لَهُمُ الدِّينُ لِلَّهِ، لَا لِلْكَرْدِ وَالْعَرَبِ

﴿ زیاره‌تی گوری پیغه‌مبه‌ر ﷺ و موسولمانانی تر ﴾

نه‌ی لاوی موسولمان: نیستا ده‌زانی: کافره‌کان به‌رامبه‌ر گوری پیغه‌مبه‌ر ﷺ چه‌ند قین له‌دن، جا نه‌وه‌ی جیگه‌ی داخه: که ده‌بینین: چه‌ند قوتابیه‌کی (ریجنالدی) (فرنسی) به‌ده‌وولی کوفر لی ده‌ده‌ن و ده‌لین: زیاره‌تی گوری پیغه‌مبه‌ر ﷺ (بدعه) یه‌و چه‌رامه، به‌لکو له‌مه‌ش زیاتر ده‌لین: هر مزگه‌وتیک گوری تیدا بی، نویژکردنی تیدا دروست نیه، ده‌بیته (شرک)، که‌وابوو: نویژکردن له‌مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ریشدا ﷺ دروست نیه، چونکه نیستا گوری پیغه‌مبه‌رو ﷺ نیمامی (أبوبکر) و نیمامی (عمر) له‌ناو مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ردانه ﷺ له‌(مدینه) ی پیرۆز، به‌لام نه‌م گوته‌یه به‌پیچه‌وانه‌ی (اجماع) ی زانایانی نیسلامه‌و ته‌نھا له‌ده‌می قین له‌دلانی قوتابخانه‌ی (ریجنالد) دهرده‌چی.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿ قَدْ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَقَدْ أَذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّهِ، فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْآخِرَةَ ﴾ رواه مسلم والترمذي واللفظ له، واته: له‌مه‌و پیش زیاره‌تی گوره‌کانم له‌نیوه‌ه‌ده‌غه‌کردبو، نه‌وا (محمد ﷺ) ئیزن درا: زیاره‌تی گوری دایکی خوی بکا، که‌وابوو: نیوه‌ش زیاره‌تی گوره‌کان بکه‌ن، چونکه قیامه‌تتان به‌بیر دینیته‌وه. بپوانه (شرح مسلم) ل(۳۱۵) ب(۴).

نه‌ی لاوی موسولمان: وشه‌ی (فُزُورُوهَا) فه‌رمان= (أمر) ی پیغه‌مبه‌ره‌ه ﷺ، جا نه‌گه‌ر نه‌م فه‌رمانه (واجب) ش نه‌بی، گومان نیه: که (سنه) ه، که‌وابوو: زیاره‌تی گوری گشت موسولمانیک سوننه‌ته، به‌لام زیاره‌تی گوری پیغه‌مبه‌ر ﷺ خیرتره، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿ مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي ﴾ رواه ابن خزيمة والدارقطني والبيهقي، قال النواوي: ضعيف، وقال السبكي: حسن، وقال ابن حجرالهيتمي: صحيح، واته: هرکه سیک زیاره‌تی گوره‌که‌م بکا، شه‌فاعه‌تی منی بۆ واجب ده‌بی. تکایه بگه‌رپوه باسی (اجماع و حه‌دییسی پیغه‌مبه‌ر ﷺ)، هروده‌ها بپوانه (مفاهیم یجب ان تصحح) ل(۲۷۰)

نه‌ی لاوی موسولمان: هرچه‌ند نیمامی (النواوی) نه‌م حه‌دیسه‌ی به‌(ضعیف) بی‌هیز داناه، به‌لام نه‌ویش فه‌رموویه‌تی: دروسته‌و سوننه‌ته: حه‌دییسی بی‌هیز بۆ کاروباری چاکه به‌کار بی، هروده‌ها نه‌ویش فه‌رموویه‌تی: زیاره‌تی گوری پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌گرنگرتین

خوابه رستی یه و له به قازانجترین هه ولدانه. بپوانه (الاذکار) ل (ه و ۱۷۴) (المجموع بشرح المذهب) ل (۲۱۴) ب (۸).

ئینجا بزانه: که پیغه مبه رﷺ ده فره رموی: ﴿ لَا تَشْدُوا الرِّحَالَ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِي هَذَا وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى ﴾ رواه البخاري ومسلم، بارگه تان مه پێچن بۆ نوێژکردن، تهها بۆ سێ مزگهوت نه بێ: مزگهتی من له (مدینه)، مزگهوتی (الحرام) له (مکه)، مزگهوتی (الاقصى) له (فلسطين). له م هه دیسه دا مه به ست قه دهغه کردنی سه فره رکردنه بۆ نوێژکردن، ههروهک له (مسند) ی نيمام (احمد) دا هاتهوه، نهک سه فره رکردن بۆ زیارهتی گۆر، بپوانه (ارشاد الساری شرح البخاری) ل (۲۴۴) ب (۲).

﴿ چۆنییهتی زیارهت ﴾

ئهوی لاوی موسولمان: یه کهم جار که له مزگهوتی پیغه مبه رﷺ چوینه ژووره وه، بپۆ ئیوان مینه رو گۆری پیرۆزی- که پێی ده گوتری: (الرَّوَضَةُ الْمُطَهَّرَةُ)- دوو په کههت (تحية المسجد) بکه، ئینجا به ره و گۆری پیرۆز بپۆ و پشتت له (قبيله) و پووت له گۆری پیرۆزی بکه و بلی: (السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ). چونکه پیغه مبه رﷺ ده فره رموی: ﴿ مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، واته: هه ره که سێک سه لام لێ بکا، خوای گه و ره گوftarم ده داته وه تا وه لامی سه لامی ده ده مه وه.

به لام زۆر ناگاداربه: به ده و ره ی گۆر دا مه سوپۆ وه ده ست و زگ و پشتت به دیواری گۆر دا مه هینه و ماچی مه که و پشتا و پشت مه که پۆ وه، ئینجا به قه د گه زێک به ره و پاس ته بپۆ و سه لام له نيمامی (أبو بکر رﷺ) بکه، ئینجا به قه د گه زێکی تر به ره و پاس ته بپۆ و سه لام له نيمامی (عمر رﷺ) بکه، چونکه هه ردوکیان به م ریزه له پشته وه ی پیغه مبه رﷺ له ناو ژووره که ی حه زره تی (عائشه) دا نێژاون، ئینجا پوو له (قبيله) ده ست به دوعا بکه. بپوانه (حاشية الشروانی) ل (۱۴۴) ب (۴).

ئینجا بزانه: ئه م سه لام کردنه له کاتی زیارهتی گۆری گشت موسولمانێک سونه ته، چونکه پیغه مبه رﷺ ده چووه زیارهتی گۆرستان و ده یه رموو: ﴿ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارِ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ ﴾ رواه أحمد ومسلم، هه ره ها دوعاشی بۆ ده کردن و ده یه رموو: ﴿ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ ﴾ رواه الترمذي، خوا له نيمه وه له ئیوه خۆش بپێ.

ئینجا بزانه: هیه کاتیکی تاییهت بۆ زیارهتی گۆری پیغه مبه رﷺ دانه ندراوه، چونکه پیغه مبه رﷺ فره رمویه تی: ﴿ لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا ﴾ رواه أبو داود بسند حسن، گۆری من مه که نه جه ژن، واته: وه کو جه ژن له مانگ و پۆژێکی تاییهت دا زیارهتی گۆرم مه که ن.

به لام نيام (ابن حجرالهيتمي) دهرياره‌ی حاجيان ده‌فهرموي: سوننه ته له پيش حج
کردن، يان له دواي حج کردن، زياره ته که بکن. بپوانه (تحفة المحتاج) ل (۱۴۴) ب (۴).

﴿ دل خوشبوونيك ﴾

(ابن كثير) له (أبو منصور) ده‌گيرپته وه ده‌فهرموي: (عَبَّي) فهرموويه تي: جاريك
له خزمه ت گوري پيغه مبرر ﷺ دانيشتبوم، عه‌په بيك هاتو گوتي: (السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ)، بيستومه خواي گه‌وره ده‌فهرموي: ﴿ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ
فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴾، واته: نه‌گه ر نه‌وانه
سته‌ميان له خق کرد: به تاوان کردن جا هاتنه لاي تو (نه‌ی پيغه مبرر ﷺ)، نينجا له خوا
پاپانه وه تاكو له گوناميان خوش بيی و پيغه مبرر ﷺ بويان پاپاوه، ده‌بينن خواي گه‌ور
توبه يان قبول ده‌كاو په‌حميان پی‌ده‌كا. نينجا عه‌په به که گوتي: وا هاتنه لاي تو (نه‌ی
پيغه مبرر ﷺ) له خوا ده‌پارپته وه له گوناوم خوش بيی، توش ده‌که مه تکاکار له لاي
خواي گه‌وره. نينجا عه‌په به که نه‌م شيعرانه‌ی گوتن:

يَا خَيْرَ مَنْ دُفِنَتْ بِالْقَاعِ أَعْظَمُهُ	فَطَابَ مِنْ طَيِّبِهِنَّ الْقَاعُ وَالْأَكْمُ
نَفْسِي الْفِدَاءُ لِقَبْرِ أَنْتَ سَاكِنُهُ	فِيهِ الْعَفَافُ وَفِيهِ الْجُودُ وَالْكَرَمُ
أَنْتَ النَّبِيُّ الَّذِي تُرْجَى شَفَاعَتُهُ	عِنْدَ الصَّرَاطِ إِذَا مَارَزْتَ الْقَدَمُ
وَصَاحِبَاكَ فَلَا أَنْسَاهُمَا أَبَدًا	مِنِّي السَّلَامُ عَلَيْكُمَا مَا جَرَى الْقَلَمُ

(عَبَّي) ده‌فهرموي: نينجا عه‌په به که پويشت، منيش خه‌وتم و پيغه مبرر ﷺ له خه‌ونما
بيني و فهرموي: (نه‌ی) موژده بده عه‌په به که خواي گه‌وره لي خوش بوو).
تکايه: بپوانه (باسي ژياني پيغه مبرر ﷺ له ناو گوردا) له‌م په‌پتوکه‌دا، هه‌روه‌ها بپوانه
(تفسير ابن كثير) ل (۵۲۰) ب (۱) و (روضة المحتاجين) ل (۲۷۵).

﴿ خيرى (فاتحة) بؤ مردوو ﴾

نه‌ی لاوي موسولمان: که ته ماشاي گورستانه‌کانی کوردستان ده‌که‌ی، ده‌بيني: پره
له داربه‌پوو و دارمازو و دره‌ختی‌تر، هه‌روه‌ها ده‌بيني: موسولمانان خيرى (فاتحة) بؤ
مردوو ده‌نيړن، جا بؤ نه‌وه‌ی بزاني: دره‌ختی گورستان و خویندنی (فاتحة) له چي
وه‌رگپراوه، فهرموو: با به يه‌که وه بچينه خزمه‌تي نه‌م فهرمودانه:

﴿ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى قَبْرَيْنِ، فَقَالَ: إِنَّهُمَا لَيَعَذَّبَانِ وَمَا
يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، بَلَى: أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ لَا يَسْتَرُ مِنْ
بَوْلِهِ، فَدَعَا بِعَسِيبٍ رَطْبٍ فَشَقَّهُ بِأَثْنَيْنِ، ثُمَّ غَرَسَ عَلَى هَذَا وَاحِدًا وَعَلَى هَذَا وَاحِدًا، ثُمَّ
قَالَ: لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَنْبَسَا ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: پيغه مبرر ﷺ به لاي

دوو گۆرپدا پابرد، ئینجا فەرمووی: ئەم دوو مردووو سزا دەدرێن: یەکیکیان بە ھۆی نوو زمانی، ئەوی تر خۆی لە میز نە دەپارست، ئینجا پێغەمبەر ﷺ لڤە دارخورمایەکی تەپری کردە دوو پارچەو لە سەر ھەر گۆرپێک پارچە یەکی داچەقاندو فەرمووی: تکام وایە: سزاکیان لە سەر سوک بێ تا کاتیگ لڤە دارەکان وشک دەبن.

ئیمامی (النواوی) لە شەرحی ئەم ھەدیسەدا دەفەرمووی: چونکە لە کاتی تەپری دا تەسبیحات دەکەن و داری ووشکیش تەسبیحاتی نیە، خوای گەورە دەفەرمووی: ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾، واتە: ھەر شتێک ھەیە، تەسبیحاتی خوا ئەکا. زۆرتیرینی زانایان دەفەرموون: مەبەست شتی زیندووو درەختیش تا ووشک دەبێ ھەر زیندووو... ئینجا دەفەرمووی: زانایان بە خێری دەزانن: قورپان لە لای گۆرپ بخویندری، بە بەلگەی ئەم ھەدیسە، چونکە بە ھۆی تەسبیحاتی لڤە درەختێک تکای سزا سوکبوون ھەیە، کە وابوو: بە خویندنی قورپان زیاتر تگا ھەیە. بڕوانە (شرح مسلم) ل (۲۳۱) ب (۲).

﴿وَاسْتَحَبَّ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنْ يُقْرَأَ عَلَى الْقَبْرِ بَعْدَ الدَّفْنِ أَوَّلُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَخَاتَمَتُهَا﴾ رواه البيهقي باسنادحسن، واتە: (ابن عمر) بە خێری دەزانن: سەرھتای سوپەتی (البقرة) و کۆتاییەکی- لە دواى مردوو ناشتن- لە سەر گۆرپ بخویندری.

ھەر ھە: ئیمامی (الشافعی) دەیفەرموو: خێرە نەختێک قورپان لە لای گۆرپ بخویندری، وە ئەگەر گشت قورپان ختم بکەن باشە. بڕوانە (الانکار) ل (۱۲۷) و (هدایة المرتاب) ل (۲۷).

ئیمام (احمد بن حنبل) دەفەرمووی: ھەر کاتیگ چوونە گۆرستان، سوپەتی (فاتحە) و (قل هو الله أحد) و ھەردوو (قل أعوذ) بخوینن و خێرە کەش بەدەنە مردووەکان، چونکە خێرەکیان پێ دەگا. بڕوانە (ارشاد العباد) ل (۴۱) و (هدایة المرتاب) ل (۲۷).

ئەى لاوى موسولمان: ئیستا بۆت ئاشکرا بوو: درەختی گۆرستان و خویندنی قورپان، چۆن لە (حدیث) وەرگیراوە، ھەر ھە دیاری کردنی (فاتحە) و (قل هو الله أحد) فەرموودەى ئیمام (أحمد)ە، بۆ بارسوکی موسولمانان، چونکە گشت موسولمانێک واجبە (فاتحە) بزانن تا نوێژی دروست ببێ، سوپەتەکانی تریش کورت و زۆر کەس دەیانزانن.

ئینجا بزانه: -جگە لە ئیمامی (شافعی)- سێ مەزھەبەکی تر دەفەرموون: خێری قورپان خویندن دەگاتە مردوو. زۆر لە پێشەوایانی مەزھەبی (شافعی)ش فەرموودەى ئەم سێ مەزھەبیان ھەڵبژاردووە. بڕوانە (تحفة المحتاج) ل (۷۳) ب (۷).

کەوابوو: پێشەوایانی ھەر چوار مەزھەب، قورپان خویندن لە سەر گۆرپ بە باش دادەنێن، بەلام: لە وەدا جیاوازن: ئیمام (شافعی) باوەڕی وایە: ئەگەر لە سەر گۆرپ بخویندری، سزای پێ لە سەر سوک دەبێ، چونکە بە ھۆی قورپان خویندن (السَّكِينَةُ) دێتە خوارووە،

به لَام خیره که ی پی ناگا. سئ نیماه که ی تر باوه پیا وایه: نه گه ر له دهره وه ی
گورستانیش بخویندرئ، خیره که ی ده گاته مردوه که. والله اعلم.

﴿گۆر له ناو مزگه وتدا﴾

نه ی لاوی موسولمان: چه ند گه نجیک واتیکه یاندراون: نه گه ر گۆر له مزگه وتیکدا هه بی،
نویژکردنی تیدا دروست نیه، جا ئه م تیکه یشتنه هه له یه و مزگه وتی پیغه مبه ریش ﷺ
ده گریته وه، ئینجا منیش له پوونکردنه وه ی ئه م باسه دا ده لیم: گۆر له مزگه وتدا، دوو
شیوه ی هه نه:

یه که م: گۆر که له دهره وه ی (حَرَم) ی مزگه وت بی: وه کو ژووریکی تایبه ت، یان حه وش ی
مزگه وت، ئینجا جیاوازی نیه ئه م گۆر: له راسته بی، یان له چه په، یان له قیبله، یان
له پشته وه، واته: ئه م گۆر زیا ن به نویژکردن ناگه ینی، چونکه شوینی گۆر که (حَرَم) ی
مزگه وت نیه، به لکو شوینی که سر به مزگه وته: وه کو ژووری نیما و بانگه رو شوینی خو
لی شوشتن و ده ستنوژی و ئاوده ستخانه، واته: مانه وه به له شی به (جَنَابَة) و میزکردن له م
شوینانه دا دروسته، به لَام له ناو (حَرَم) ی مزگه وتدا دروست نیه، که وابوو: گۆر که کانی
نیسای مزگه وته کانی کوردستان له م بابه ته نه و شوینه که یان هه رچه ند سر به مزگه وت
بی، به لَام به (حَرَم) ی مزگه وت داناندرئ.

دوو هه م: خودی گۆر که بکریته مزگه وت و نویژ له سر گۆر که بکری، یان بکریته
(قیبله) = پووه که به مه به ستی ریژلینان و به گه وره زانین نویژ له وی بکری، ئه مه حه رامه،
به لکو نه گه ر به مه به ستی په رستن بی، پی کافر ده بی.

نیمامی (النواوی) و (ابن حجر الهیتمی) ده فهرموون: نابی به هیچ جوریک نویژ له سر گۆری
پیغه مبه ر ﷺ پیغه مبه ره کانی تریش بکری، چونکه پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: ﴿لَعَسَ اللَّهُ
الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ اِتَّخَذُوا قُبُورَ اٰبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ﴾ رواه البخاری و مسلم، له عه تی خوا
له جووه کان و گاوه کان بدا، گۆری پیغه مبه ره کانیا ن کردۆته مزگه وت. (الشروانی)
ده فهرموئ: مه به ست نه وه یه: گۆر بکریته (قیبله) ی نویژ به گه وره ی بزانی وه کو گه وره یی
په رستراو. بپروانه (تحفة المحتاج وحاشية الشروانی) ل (١٥٢) ب (٢).

هه ره ها له شه رحی ئه م حه دیسه دا نیمامی (النواوی) ده فهرموئ: زانایان فهرموویانه:
بۆی پیغه مبه ر ﷺ قه ده غه ی کردوه: گۆری نه و و گۆری خه لکی تر بکریته مزگه وت،
له ترسی زۆر به گه وره زانین و بی شه رع ی، چونکه زۆر جار ئه م بی شه رع ی به سر
ده کیشی بۆ کافربوون، هه ره ک ئوممه ته کانی پابردوو وایان به سر هاتوه، جا له کاتی کدا-
که موسولمانان زۆر بوون- (صحابه) و (تابعین) پیویستیان به گه وره کردنی مزگه وتی
پیغه مبه ر ﷺ بوو، ژووره کانی (أَمْهَاتُ الْمُؤْمِنِينَ) = ژنه کانی پیغه مبه ر ﷺ به گه ل (حَرَم) ی

مزگهوت كهوتن، جا به كيك له م ژورانهش ژورده كه ی حه زده تی (عاشة) بوو، كه گوپی پیغه مبه روﷺ نیمامی (أبو بكر) و نیمامی (عمر) ی له ناودا بوو، هه لسان دیواریکی به رزبان له ده وده ی گوپه كه ی دروست كرد، تاكو دیار نه بی، نه وه كو خه لك نوژی به ره ولا بكن و تووشی بی شه ری بین. بپوانه (شرح مسلم) ل (۱۷۷) ب (۲).

ئه ی لاوی موسولمان: ئه م كرداره ی (صحابه) و (تابعین) به لگه یه: ئه گه ر گوپ له ناو (حرم) ی مزگه وتیشدا بی، به لام دیواری تاییه تی خوی هه بی، زیانی نیه، هه ره كو گوپی پیغه مبه روﷺ ئیستا ئه وهایه، كه واته: ئه گه ر له ده ره وه ی (حرم) ی مزگه وت بی، هه ر زیانی نیه.

كه وابوو: ئه ی لاوی موسولمان: ئیمه ی (أهل السنة) وه كو جووه كان و گاورد كان (عابدُ القُبُور) = گوپه رست نین، وه كو (خوارج) ش (أعداء القُبُور) = دوژمنی گوپه كان نین، به لكو به فهرمانی پیغه مبه روﷺ (زُور القُبُور) = زیاره تکاری گوپه كانین، جا له كۆتایی دا ده لیم: خۆزگه ئه وانه ی ئه وه نده دژی مردوانن، نیو ئه وه نده ش دژی زیندووه سته مكاره كان بوبان، تاكو (حُكْم) ی خویان گه پانداوه سه ر زه مین.

﴿ دایك و باوكی پیغه مبه روﷺ ﴾

ئه ی لاوی موسولمان: ژۆر چاك ده زانم: باسكردنی ئه م مه سه له یه، خزمه تی ئیسلام ناكاو چاره ی كیشه ی ئیوان موسولمانان ناكا، به لام ناچار بووم باسی بكه م؟ چونكه چه ند كه سیك به شانازی یه وه وتار ده دن و ده لێن: (دایك و باوكی پیغه مبه روﷺ كافرین و له دۆزه خدان). ئه م گۆته ناشیرنه به پیچه وانه ی ئایینی ئیسلام و ئه وه وشته جوانه یه: كه موسولمانان به رانبه ر منداله كانی خویان په فتاری پی ئه كه ن: كه هه ر له مندالیه وه ناوی پیغه مبه روﷺ ناوی دایك و باوكی پیغه مبه ریان فیر ده كه ن، تاكو خۆشه ویستی پیغه مبه روﷺ له ناو دلێاندا جیگیر بی.

به لام به پیچه وانه وه: ئه م جوړه كه سانه كافر كردنی دایك و باوكی پیغه مبه روﷺ به به شیك له بانگه وازی خویان داده نین، جا هاوارم بۆ لاوی خوی گه وه: مندالێك له مندالیه وه فیر بكرئ: كه پیغه مبه روﷺ كوپی كافران-نعوذ بالله- ئاخۆ چۆن بیر له پیغه مبه روﷺ بكاته وه و چۆن خۆشه ویستی پیغه مبه ری له ناو دلدا جیگیر ده بی؟!.

ئه ی لاوی موسولمان: هیچ كه سیك به وه پازی نیه، پی ئی بگوترئ: (كافرباوك، یان كوپه كافر) ئه ی ئه وه چ ئیمانێكه كه پازی بین: به پیغه مبه رمان ﷺ بگوترئ: (كوپه كافر) یان (كافرباوك)؟!.

پرسیار له قازی (أبو بكر ابن العربي المالکی) كرا: ده رباره ی پیاویك كه گوتی: (باوكی پیغه مبه روﷺ له دۆزه خدایه)؟ له وه لامدا فهرمووی: ئه م پیاوه (مه لعونه)، واته له عنه ت لێكراوه، چونكه خوی گه وه ده فهرموئ: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿الاحزاب: ٥٧﴾، واته: به پاستی نهوانی خواو پیغه مبری خواښه نازار ددهن، خوی گوره له عنه تی لی کردن له دنیا و قیامه تدا. ټینجا فهرموی: هیچ نازاریک له وه گوره تر نیه: که دهر باره ی باوکی پیغه مبر ښه بگوئری: (باوکی پیغه مبر ښه له دوزه خدایه). پروانه (الحاوی للفتاوی) ل (٤٠١) ب (٢).

نهی لای موسولمان: له بهر نه وهی نه م گوته ناشیرنه بهرامبر به پیغه مبر ښه - نیستا به ووتارو به نووسراو بلاو ده کرتته وه و خوښه ویستی پیغه مبر ښه که م ده کاته وه له ناو دلی موسولماناندا، به پیویستی ده زانم نه وه پوون بکه مه وه: که دایک و باوکی پیغه مبر ښه کافر نین، دوزه خیش نین.

(بیجوری) ده فهرموی: مه زه بی پاست نه وهی: (که اهل الفترة) واته: نهوانی له سهرده می نیوان پیغه مبره کاندانه، یان له سهرده می پیغه مبر ټکی وه هانه: که بؤ نهوان نه نیردراوه، گشتیان پزگار پوونه له دوزه خ، هر چند گورانکاریشیان کردی و بتیشیان پرستی.

ټینجا ده فهرموی: نهو حه دیسانه ی واده گینن: که (اهل الفترة) له دوزه خدانه به روهستی نایه تی قورپان ناکن، که خوی گوره نه فهرموی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ (الاسراء: ١٥)، واته: نیمه هیچ که سیک سزا ناده یان تا پیغه مبر یان بؤ نه نیرن.

ټینجا ده فهرموی: که نه مهت زانی، نه وهش ده زانی: که دایک و باوکی پیغه مبر ښه پزگار پوونه له دوزه خ، چونکه نهوانیش له (اهل الفترة)ن، به لکو گشت باپیره و داپیره کانیشی پزگار پو و نیماندان، کافر پوون و پیسی ی (جاهلیه) تووشی نهوان نه بوه، به چند به لگه یه کی قورپان و حه دیس. پروانه (تحفة المرید) ل (١٧). هه روه ها (غایة المأمول علی التاج الجامع للاصول) ل (١٩٨-١٩٩) ب (٥).

نیمام (فخرالدین الرازی) و (جلال الدین السیوطی) به لگه یان به م حه دیسانه هیناوه ته وه: که پیغه مبر ښه ده فهرموی: ﴿لَمْ يَزَلِ اللَّهُ يَخْلُقْ لِي الْأَصْلَابَ الطَّيِّبَةَ إِلَى الْأَرْحَامِ الطَّاهِرَةِ﴾ اخرجه ابو نعیم وابن ابی عمر العدنی فی مسنده، واته: به رده وام خوی گوره منی ده گواسته وه له پشتی پیاوانی پاک، بؤ مندالدانه ی نافره تانی پاک.

خوی گوره وهش دهر باره ی کافره کان ده فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ التوبة (٢٨)، کافره کان پیسن. که واته: نه گهر دایک و باوکی پیغه مبر ښه کافر بوین، نه ده بو پیغه مبر ښه به (الطاهرة) = پاک، باسیان بکا، چونکه کافر پاک نیه.

هه روه ها پیغه مبر ښه ده فهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ حِينَ خَلَقَنِي جَعَلَنِي مِنْ خَيْرِ خَلْقِهِ، ثُمَّ حِينَ خَلَقَ الْقِبَابِلَ جَعَلَنِي مِنْ خَيْرِهِمْ قَبِيلَةً، وَحِينَ خَلَقَ الْأَنْفُسَ جَعَلَنِي مِنْ خَيْرِ أَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ حِينَ خَلَقَ الْبُيُوتَ جَعَلَنِي مِنْ خَيْرِ بُيُوتِهِمْ فَأَنَا خَيْرُهُمْ بَيْتًا وَخَيْرُهُمْ نَفْسًا﴾ اخرجه

البیهقی والترمذی وحسنه، واته: له کاتیځدا خوای گه وړه ویستی دروستم بکا، له باشتړین دروستکړاوی خوی دروستی کردم، ښینجا که هوزده کانی دروست کردن، منی له باشتړین هوز دروست کرد، کاتیځ گیانی دروست کردن، گیانی منی کرده باشتړین گیان، ښینجا که بنه مال لهی دروست کردن، منی له باشتړین بنه مال لهی دروست کرد، که واپوو: من له لایه منی بنه مال لهی لایه منی گیان، له هه موو که س باشتړم. له هه دیسیکی تردا ده فهرموئ: ﴿أَنَا خَيْرُكُمْ نَفْسًا وَخَيْرُكُمْ أَبًا﴾ اخرجه البیهقی وابن عساکر، واته: من له هه مووتان باشتړم: له لایه منی گیان و له لایه منی باوک ووه. له هه دیسیکی تردا ده فهرموئ: ﴿فَأَنَا مِنْ خِيَارِ إِلَى خِيَارٍ﴾ اخرجه البیهقی والطبرانی، واته: من له بژاردهی باش تا بژاردهی باش له دایک بویعه.

خوای گه وړه ش دهریاره کافر ده فهرموئ: ﴿أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ کافره کان خراپترین خه لکن. هه ووه ها دهریاره ښیمانداران ده فهرموئ: ﴿أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ البینه (۶-۷)، ښیمانداران باشتړین خه لکن. که واته: نه گهر دایک و باوکی پیغه مبه رښ کافر بوین، نه ده بو پیغه مبه رښ به (خیر)= باشتړو به (خیار)= بژارده، باسیان بکا، چونکه کافر به هیچ جوریک باش نیه، که واپوو: (خیر)= باشتړیش نیه، به لکو (شَرُّ الْبَرِيَّةِ) به= خراپترینی خه لکه، جا تکایه بؤ زیاتر شاره زابوون له م باسه، بپوانه (الحاوی للفتاوی) دانراوی ښیمام (جلال الدین السیوطی) ل (۲۵۲-۲۵۴) و (۲۶۷-۲۷۰) ب (۲).

﴿پرسیار ووه لام﴾

نهی لوی موسولمان: مافت هه یه پرسیار بکهی: ښایا دهریاره ښم هه دیسه ووه لام چی یه؟ ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِسْتَأْذَنْتُ رَبِّي أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَأُمَّيْ فَلَمْ يَأْذَنْ لِي وَاسْتَأْذَنْتُهُ أَنْ أَرْوِيَهَا فَأَذِنَ لِي﴾ رواه مسلم، تکام له خوای گه وړه کرد: ښیزم بدا بؤ دایکم بپاړیمه ووه خوا لی ی خوش ببی، به لام خوا ښیزنی نه دام، تکای ښیزم لی کرد زیاره تی گوره که ی بکم، ښیزنی دام.

وه لام: ښیزنه دان نابیت به لکه، که بلین: دایکی پیغه مبه رښ له دوزده خدایه، به لکو ده توانین بلین: تاوانی نه بوه، چونکه نه گه یشتوته سرده می پیغه مبه رښ، جگه له مه ش: هه دیسی (صحیح) به وروستی قورښان ناکا- هه ووه ک باسی ده که ی- بپوانه (البده) ل (۱۶۶).

هه ووه ها: مافت به ده سته پرسیار بکهی: ښایا دهریاره ښم هه دیسه ووه لامت چی یه؟ ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَيْنَ أَبِي؟ قَالَ: أَبُوكَ فِي النَّارِ، فَلَمَّا قَفَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ أَبِي وَأَبَاكَ فِي النَّارِ﴾ رواه مسلم و ابوداود، پیاویک پرسیار ی له پیغه مبه رښ کرد: باوکم له کوئی یه؟ فهرموئ: باوکت له دوزده خدایه، جا که پیاوکه رویش، پیغه مبه رښ پی ی فهرموئ: باوکی من و باوکی تو له دوزده خدانه:.

وهلام: راسته نه م حه ديسه و حه ديسه كه ي تر، هر دوو كيان (صحيح)ن، به لام واته ي ناشكرايان مه به ست نيه، هر وهك نيمامي (النواوي) ده فهرموي: (مَتَى خَالَفَ خَيْرَ الْأَحَادِ نَصَّ الْقُرْآنَ أَوْ إِجْمَاعاً وَجَبَ تَرْكُ ظَاهِرِهِ) هر كاتيك حه ديسيكي (صحيح)- كه له ريگه ي ژماره يه كي دياركراوړا گيرد رابيتته وه- دژايه تي له گه ل ده ققي قورنن، يان له گه ل (إجماع) هه بوو، واجبه له واته ي ناشكراي خوي واز به يندرئ. (المجموع شرح المذهب) ل (٢٤٢) ب (٤).

كه و ابوو: حه ديسه كه ي تر- كه پارانه وه ي لي قه ده غه كراوه و- نه م حه ديسه ش: كه ده فهرموي: باوكي من و باوكي تو له دوزه خ دانه، هر دوو كيان حه ديسيكي راستن، به لام دژايه تبيان هه يه له گه ل نايه تي ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولاً﴾ (الاسراء: ١٥)، نيمه هيج كه سيك سزا ناده ين تا پيغه مبهريان بو نه نرين.

واته: خو له سهرده مي دايك و باوكي پيغه مبهردا ﷺ هيج پيغه مبهريك نه بو، چونكه پيغه مبهرائي پيشوو- عهده الصلاة والسلام- تايبه تي بون، پيغه مبهري خوشمان ﷺ هر له زگي دايكي دا بووه كه باوكي وه فاتي كردوه وشه ش سالان بووه كه دايكي وه فاتي كرد.

كه و ابوو: نايه ته كه ده يانگريته وه و واجبه په فتاري پي بكري و واته يه كي تريش بو نه م حه ديسه بدوزريته وه و بلين: يان حه ديسه كه به نايه ته كه (نسخ) كراوه ته وه- هر وهك كومه ليك و ايان فهرمووه- يان بلين: مه به ست باوكي خوي نه بووه، به لكو مه به ستي (أبي طالب) ي مامي بووه، چونكه يارمه تي دده او به خيوي ده كردو به كوري خوي ناوي ده هينا، هر وهك له پووداوه كه ي (بحيرا) دا نه مه ناشكرا ده بي. بپروانه (الحاوي للفتاوي) ل (٣٩٥-٣٩٦) ب (٢) و (غاية المأمول) ل (١٩٨) ب (٥).

جكه له مه ش نه گهر بلين: حه زده تي (إبراهيم) پيغه مبهردا ﷺ بو نه وانش ناردراره، ديسان ووشه ي (في النار) هر نايته به لگه: له سهر كافيروني باوكي پيغه مبهردا ﷺ، چونكه مرج نيه: هر كه سيك له دوزه خدايي، به كافر دابندرئ، به لكو نيمانداري گونا هباريش ده خريته دوزه خ، نه گهر خوا حه ز بكا.

نينا نه مه ش چهند شيعرنيكي دايك و باوكي پيغه مبهردا ﷺ كه به لگه نه له سهر نيمانداريان: كاتيك (عبدالله) ي باوكي پيغه مبهردا ﷺ نافرته تيك هاته ريگه ي و پي گوت: (بي شه رعيم له گه لدا بكه)!. (عبدالله) وه لامي داوه و فهرموي:

أَمَّا الْحَرَامُ فَأَلَمَمَاتُ دُونَهُ وَالْحِلُّ لَاحِلٌ فَأَسْتَبِيْنُهُ
يَحْمِي الْكَرِيمُ عِرْضَهُ وَدِينَهُ فَكَيْفَ بِالْأَمْرِ الَّذِي تَبْغِيْنُهُ

أَخْرَجَهُ أَبُو نَعِيمٍ وَالْخُرَائِطِيُّ وَابْنُ عَسَاكِرَ.

هر وه ها (أمانة) ي دايكي پيغه مبهردا ﷺ له نه خوشي مردندا فهرموي:

يا ابنَ الَّذِي مِنْ حَوْمَةِ الْحِمَامِ	بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ مِنْ غُلَامٍ
قُودِي غَدَاةَ الضَّرْبِ بِالسَّهَامِ	نَجَا بِغَوْنِ الْمَلِكِ الْعَلَامِ
إِنْ صَحَّ مَا أَبْصَرْتُ فِي الْمَنَامِ	بِمَاةٍ مِنْ إِبِلٍ سَوَامِ
مِنْ عِنْدِ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ	فَأَنْتَ مَبْعُوثٌ إِلَى الْأَنَامِ
تُبْعَثُ بِالتَّحْقِيقِ وَالْإِسْلَامِ	تُبْعَثُ فِي الْحِلِّ وَفِي الْحَرَامِ
قَالَ لَهُ نَهَاكَ عَنِ الْأَصْنَامِ	دِينِ أَبِيكَ الْبَرِّ أَبِرَاهَامِ

أَلَا تَوَالِيهَا مَعَ الْأَقْوَامِ

أخرجه ابو نعيم، برپاوه (الخصائص الكبرى) ل (٤٠ و ٧٩) ب (١).

﴿باسی (توسل)﴾ = پارانہ وہ له خوا به خاتری پیغہمبهران علیہم الصلاة والسلام ﴿﴾

نہی لاوی موسولمان: دہرہ ری (توسل) = پارانہ وہ له خوا، به خاتری پیغہمبهران علیہم الصلاة والسلام، یان به خاتری پیواچاکان، نہم خه لکه سی به شه:

یه کهم: له سنور دہرہ چن و باوہریان وایه: که پیغہمبهر ﷺ، یان پیواچاک دہسه لاتیان هیه و دہتوانن کاره که یان بۆ بکه. نہم باوہرہ هه له یه و باوہری نه و نه زانانه یه: که رپیازی (شرک) یان گرتوته بهر، که وابوو: واجبه نہم هه له یه یان بۆ راست بکریته وه و تیگه یه ندرین: که - جگه له خوی گه وره - هیچ که سیکی تر توانای سوددان و زیان گه یاندنی نیه.

دووهم: له گه وره یی و رپیزی پیغہمبهران و علیہم الصلاة والسلام پیواچاکان کهم دہ که نه وه و دهلین: دروست نیه: نه به خاتری پیغہمبهر نه به خاتری پیواچاک له خوا بپارپیته وه. نہم باوہرہ ش هه له یه و باوہری نه و نه زانانه یه: که رپیازی (خوارج) و (معتزله) یان گرتوته بهر. سی یهم: سنوریک بۆ نه خاترانه یه دانه نین و دهلین: دروسته موسولمان (توسل) بکا، واته: له خوا بپارپیته وه: تاکو خوی گه وره - له بهر خاتری پیغہمبهر ﷺ، یان پیواچاک - کاریکی بۆ بکا، به و مرجه ی باوہری وایی: نه پیغہمبهر ﷺ نه پیواچاک، دہسه لاتی نه و کاره یان نیه، به لکو رپیزان له لای خوا هیه و خوا له بهر خاتری نه و ان دوعایه که قبول ده کا. بهم جوړه (توسل) دروسته و سوننه ته و رپیازی (أهل السنة والجماعة) یه، نه مهش به لگه کانه:

١- [(توسل) = پارانہ وہ له خوا، به خاتری پیغہمبهر ﷺ له کاتی زیندوویی دا] ﴿عَنْ عَثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ: أَنَّ رَجُلًا ضَرِبَ الْبَصَرَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَدْعُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَنِي، قَالَ: إِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ وَإِنْ شِئْتَ صَبَرْتُ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ، قَالَ: فَادْعُهُ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ فَيُحْسِنَ وُضُوئَهُ وَيَدْعُوَ بِهَذَا الدُّعَاءِ: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، يَا مُحَمَّدُ إِنِّي تَوَجَّهْتُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي هَذِهِ لِتُقْضَى لِي، اللَّهُمَّ شَفِّعْهُ فِيَّ) رواه الترمذي وقال حديث حسن صحيح، ورواه البخاري في التاريخ، ورواه الحاكم

وصححه على شرط البخاري ومسلم، ورواه ابن خزيمة في صحيحه، ورواه الامام أحمد في مسنده، ورواه البيهقي في الدعوات بإسناد صحيح وزاد: ﴿فَفَعَلَ الرَّجُلُ فَبَرًّا﴾.

واته: پیاویکی کویر به پیغمبر ﷺ گوت: دوام بق بکه خویگه وره چاوه کانم چاک بکاته وه، پیغمبر ﷺ فرموی: نه گره حه ز بکه ی دعوات بق ده که م، نه گره سه بریش بگری بق تو باشتره. کویره که گوتی: دوام بق بکه. نینجا پیغمبر ﷺ فرمانی پی کرد: ده ستنویژیکی جوان بشواو نه م دوایه بکا: (خوایه لیث ده پاریمه وه و پوو ده که مه لای تو به خاتری پیغمبرت (محمد ﷺ) که پیغمبر ی رحمته، (یا محمد) من به خاتری تو پووم کرده لای خوا بق پیکهینانی نه م کاره م- تا چاوه کانم چاک بکاته وه- خوایه: خاتری پیغمبر ﷺ وهریگره: له کاره که مدا). نینجا پیاوه که نه م دوایه ی کردو چاک بقوه. بپوانه (مفاهیم يجب ان تصحح) ل(۱۲۷ و ۱۲۸) و(حقیقه التوسل والوسيله) ل(۶۰ و ۵۹).

۲- ﴿توسل﴾=پارانه وه له خوا به خاتری پیاوچاکان ﴿

﴿عن أنس رضي الله عنه: أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَسْقَى بِالْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ اِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَاِنَّا نَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا، قَالَ: فَيَسْقُونَ﴾ رواه البخاری، نیمامی (عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دعای بارانی کردو گوتی: (خوایه کاتی خوی (توسل)=پارانه وه مان له تو ده کرد به خاتری پیغمبرمان ﷺ و بارانت بق ده باران دین، وائستاش (توسل) به خاتری مامی پیغمبرمان ﷺ ده که مین، خوایه بارانمان بق بیارینه). نینجا بارانیا ن بق ده باری. (ناگاداری) ده قی پستی (كُنَّا نَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا) به لگه یه: که-جگه له پیاوه کویره که ی رابردو- (صحابه) کانی تریش (توسل) یان به پیغمبر ﷺ کردوه.

نینجا که (خوارج) و (معتزله) ی نه م سه رده مه به رامبر نه م به لگه به هیزانه خویان پاناگرن، ده ست به گوته گوتی پوچل ده که ن و ده لئین: (له به ره وه نیمامی (عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) (توسل) ی به حه زده تی (عباس) ی مامی پیغمبر ﷺ کردوه، چونکه پیغمبر ﷺ وه فاتی کردبو، (توسل) ش به مردو دوست نیه، هه رچند پیغمبر ﷺ بئ!

نیمه ش له وه لameda ده لئین: نیمه ی (أهل السنة) باوه رمان وایه: نه مروفی زیندوو و نه مروفی مردو توانای (خلق)=دروستکردنی هیچ شتیکیان نیه، که وابوو: نه زیندوو و نه مردو هیچیان نابنه (شريك) ی خوا، به لام مروفی وا هه یه: به زیندوویی و به مردوویی (دوست و خوشه ویستی خوایه و خاتری هه یه)، نه مه ش نابیته (شرك).

که وابوو: گوته ی ئیوه گوته یه کی بئ به لگه یه و بوختانیکه به نیمامی (عمر) نه یکه ن و بیرو هوش مردوه ناتیکه یشتووه کانتان نه یانه وی: به هه وه سی خویان حه دیسیکی (صحیح) بمرینن و له کاری بیخن، نه گینا: ووشه ی (عَمَّ نَبِيْنَا) له م حه دیسه دا، پوون و ناشکرایه: که

71

دووم: ﴿كَانَ رَجُلٌ يَخْتَلِفُ إِلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ ۖ فِي حَاجَةٍ لَهُ، وَكَانَ عُثْمَانُ لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِ، فَلَقِيَ الرَّجُلُ عُثْمَانَ بْنَ حُنَيْفٍ، فَشَكَا إِلَيْهِ ذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ بْنُ حُنَيْفٍ: إِنَّتَ الْمِصْأَةُ فَتَوَضَّأْتَ ثُمَّ أَنْتَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ قُلْ: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بَنِيكَ مُحَمَّدًا) ... إلى آخر الدعاء، فَأُطْلِقَ الرَّجُلُ وَصَنَعَ مَا قَالَهُ لَهُ، ثُمَّ أَتَى بَابَ عُثْمَانَ فَجَاءَ الْبُوابَ فَأَدْخَلَهُ عَلَى عُثْمَانَ فَأَجْلَسَهُ مَعَهُ وَقَالَ: مَا حَاجَتُكَ؟ فَذَكَرَ حَاجَتَهُ فَقَضَاهَا لَهُ، ثُمَّ إِنَّ الرَّجُلَ لَقِيَ عُثْمَانَ بْنَ حُنَيْفٍ وَقَالَ لَهُ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، مَا كَانَ يَنْظُرُ فِي حَاجَتِي حَتَّى كَلَّمْتُهُ فِيَّ، فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ حُنَيْفٍ: وَاللَّهِ مَا كَلَّمْتُهُ وَلَكِنْ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَتَاهُ رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَشَكَى إِلَيْهِ ذَهَابَ بَصَرِهِ ...﴾ إلى آخر الحديث السابق، رواه الطبراني وقال: والحديث صحيح، ورواه البيهقي بسند جيد، ونقله المنذري في الترغيب والترهيب، والحافظ الهيثمي في مجمع الزوائد، والامام السبكي في شفاء السقام.

واته: پیاویک ده چووہ لای نیامی (عثمان) تا کو کاریکی بو پیک بینئ، به لام نیامی (عثمان) گوئی نه ده دایی، نینجا پیاوه که گه یشته حه زره تی (عثمان بن حنیف) و گله یی کرد، نه ویش پیئی گوت: برؤ ده ستوئیز بشؤ و دوو په کعت نوئز له مرگه وتدا بکه، نینجا نه م دوغایه بکه: -واته: دوغای پیاوه کویره که ی پابردوو له ژماره (۱) دا- نینجا پیاوه که وای کردو چووہ لای نیامی (عثمان) و ده رگه وانه که بر دیه ژورده وه، نیامی (عثمان) له ته نیشته خوی دایناو کاره که شی بو پیک هیئا، نینجا پیاوه که هاته دهرده وه گه یشته وه حه زره تی (عثمان بن حنیف) و پیئی گوت: خوا پاداشی چاکه ت بداته وه، تا نه تو بیت نه گوت، کاره که ی بو پیک نه هیئام. حه زره تی (عثمان بن حنیف) فه رموی: والله من پیم نه گوتوه، به لام جاریک له خزمه ت پیغه مبه ر ﷺ بووم پیاویکی کویره هاته لای و دهردی چاوه کانی خوی به پیغه مبه ر ﷺ پاگه یاند... تا کو تایی حه دیسی پیاوه کویره که ی پابردوو: له ژماره (۱) دا.

واته: نه م (صحابه) یه- (عثمان بن حنیف)- دوغای کویره که ی فیری پیاوه که کرد، پیاوه که ش دوغایه که ی کرد، به لام هر وای ده زانی: (صحابه) که له لای نیامی (عثمان) هه ولئی بو داوه، (صحابه) که ش سوئندی بو خوارد: که هه ولئی بو نه داوه، به لکو به هوی (توسل) به پیغه مبه ر ﷺ- له دوی وه فاتکردنی- کاره که ی بو پیک هاتوه، بر وانه (روضة المحتاجین) ل (۲۹۰) و (مفاهیم یجب ان تصحح) ل (۱۲۹).

۴- ﴿(توسل) به پیغه مبه ر ﷺ له سه رده می (السلف الصالح) دا﴾

له کاتی که دا خلیفه (المنصور العباسی) چووہ حه ج و زیاره تی گوپی پیغه مبه ری ﷺ کرد، پرسپاری له نیام (مالک) کرد: نایا پوو بکه مه قیبله و دوعا بکه م، یان پوو بکه مه

پیغمبر ﷺ؟ نیمام (مالک) فرمودی: (وَلَمْ تَصْرِفْ وَجْهَكَ عَنْهُ؟ وَهُوَ وَسِيلَتُكَ وَوَسِيلَةُ أَيْبِكَ آدَمَ - علیه السلام - إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، بَلْ اِسْتَقْبَلَهُ وَاسْتَشْفَعَ بِهِ فَيَشْفَعُهُ اللَّهُ فِيكَ) رواه القاضي عياض المالکي فی الشفاء یاسناج صحیح رجاله ثقات، ونقله الامام السبکی فی شفاء السقام، والامام القسطلانی فی المواهب اللدینه، والامام السهودی فی وفاء الوفاء، واته: نیمام (مالک) فرمودی: بَقِ جِی پوری خَوْتُ له پیغمبر ﷺ لاده دهی؟ خَو پیغمبر ﷺ خاترمه ندی خَوْتِه خاترمه ندی (آدم) ی باوکتہ له لای خوای گه وره، پوو بکه پیغمبر ﷺ و داوای شه فاعه ی لِ بکه، خوای گه وره تکا کردنی پیغمبر ﷺ له دهر باره ی تَو وهرده گری. بپوانه (روضه المحتاجین) ل (۳۹۰) و (سیوف الله الأجله) ل (۶۸) و (حقیقه التوسل والوسیله) ل (۴۱).

ه- ﴿توسل﴾ به پیغمبر ﷺ پیش له دایکبونی ﴿

نه ی لاوی موسولمان: که نیمام (مالک) ده فرمودی: (وَهُوَ وَسِيلَتُكَ وَوَسِيلَةُ أَيْبِكَ آدَمَ - علیه السلام - پیغمبر ﷺ خاترمه ندی خَوْتِه و خاترمه ندی (آدم) ی باوکتہ. مه به سستی نه م حه دیسه یه: ﴿عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَمَّا اقْتَرَفَ آدَمُ الْخَطِيئَةَ، قَالَ: يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ لَمَّا غَفَرْتَ لِي، فَقَالَ اللَّهُ: يَا آدَمُ وَكَيْفَ عَرَفْتَ مُحَمَّدًا وَلَمْ أَخْلُقْهُ؟ قَالَ يَا رَبِّ لِأَنَّكَ لَمَّا خَلَقْتَنِي بِيَدِكَ وَتَفَخْتَ فِيَّ مِنْ رُوحِكَ رَفَعْتَ رَأْسِي فَرَأَيْتُ عَلَى قَوَائِمِ الْعَرْشِ مَكْتُوبًا: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ)، فَعَلِمْتُ أَنَّكَ لَمْ تُضِفْ إِلَيَّ إِسْمَكَ إِلَّا أَحَبَّ الْخَلْقِ إِلَيْكَ، فَقَالَ اللَّهُ صَدَقْتَ يَا آدَمُ إِنَّهُ لِأَحَبِّ الْخَلْقِ إِلَيَّ، أَدْعِي بِحَقِّهِ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ، وَلَوْلَا مُحَمَّدٌ مَا خَلَقْتُكَ﴾ اخرجہ الحاكم فی المستدرک یاسناد صحیح، وابن عساکر فی التاریخ، والحافظ السيوطي فی الخصائص النبوية عن ابن عباس وصححه، ونقله الامام السبکی فی شفاء السقام، وصححه القسطلانی والزرقانی فی المواهب اللدینه، ورواه البيهقي، وجاء من طريق آخر عن ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُم بلفظ: ﴿قُلْنَا مُحَمَّدٌ مَا خَلَقْتَ آدَمَ وَلَا الْجَنَّةَ وَلَا النَّارَ﴾ رواه الحاكم یاسناد صحیح، وصححه الامام البلقینی فی فتاواه، ورواه الطبرانی فی الأوسط، قال الحافظ الهيثمي: فيه من لم أعرفهم، ونقله الامام ابن كثير فی البداية، بپوانه (مفاهیم یجب ان تصحح) ل (۱۱۹ و ۱۲۵) و (سیوف الله الأجله) ل (۵۸ و ۵۹) و (حقیقه التوسل والوسیله) ل (۴۰ و ۴۹).

واته: له کاتیکدا باب (آدم) به هوی خواردنی له داره که ی به ههشت تووشی تاوان بوو، له خوا پاراوه و گوتی: (خوایه بَقِ خاتری (مُحَمَّدٌ) له گوناوم خوش بیه). خوای گه وره فرمودی: (چُون (مُحَمَّدٌ) ت ناسیوه، خَو هیشتا دروستم نه کردوه؟). باب (آدم) فرمودی: خوایه که منت دروست کردو گیانت هیئا ناو لاشه که م، سه رم به رز کردو دیتم: له سه ر پیچه که کانی (عَرْش) نوسراوه (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ)، نینجا زانیم: هیچ ناویک

له گه ل ناوی پیروزی خۆت کۆ ناکه یه وه، ته نه ناوی خۆشه ویستترین خه لکی خۆت نه بێ،
 ئینجا خوای گه وره فه رمووی: راست ده که ی: (مُحَمَّد) خۆشه ویستترین خه لکه
 به لاه وه، به خاتری (مُحَمَّد) لیم بپاریته وه، بیکومان ئه وایت خۆش بووم، ئه گه ر له
 بهر (مُحَمَّد) نه بوایه: تۆم دروست نه ده کرد. - له حه دیسیکی تردا ده فه رموی: - (ئه گه ر
 له بهر (مُحَمَّد) نه بوایه: نه (آدم) و نه به هه شت و نه دۆزه خم دروست نه ده کردن).

٦- ﴿تَبَرُّك﴾ واته: به ره که ت وهرگرتن به ئاسه واری پێغه مبه رﷺ:

(تَبَرُّك) به شیکه له (تَوَسَّل)، چونکه مه به ست ئه وه یه: خوای گه وره به به ره که تی
 ئاسه واری پێغه مبه رﷺ، یان پیاوچاک چاکه یه ک بدا، یان خراپه یه ک لابیا، هیچ جیاوازی
 کاتی زیندوویی و دوا ی وه فاتکردن نه، به به لگه ی ئه م حه دیسانه:

یه که م: له کاتی زیندوویی دا: ﴿عن عروة بن مسعود في صلح الحُدَيْبِيَّة: فَوَاللَّهِ مَا تَنَحَّمْ
 رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَحَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَذَلِكَ بِهَا وَجْهَهُ﴾ رواه البخاري،
 واته: سویندم به خوا پێغه مبه رﷺ هه ر تفيکی فری بدایه، (صحابه) ده ستیان له بهر
 ده گرته وه و ئه که وته ده ستی به کیکیان و پوی خۆی پێ چو و ده کرد.

﴿عن أنس رضي الله عنه في حجة الوداع: أَنَّ النَّبِيَّ حَلَقَ رَأْسَهُ فَأَعْطَى شَعْرَهُ لِأَبِي طَلْحَةَ فَوَزَعَهُ:
 الشَّعْرَةَ وَالشَّعْرَتَيْنِ بَيْنَ النَّاسِ﴾ رواه مسلم، که پێغه مبه رﷺ له حه جی مالئاوایی سه ری
 خۆی تاشی، مووه کانی دانه ده ست (أبي طلحة) ئه ویش دابه شی سه ر (صحابه) کانی کرد:
 یه کی یه ک داوه موو، یان دوو داوه موو.

دووهم: له دوا ی وه فاتکردنی: ﴿عن أسماء رضي الله عنها: هَذِهِ جُبَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، كَانَ يَلْبِسُهَا
 فَنَحْنُ نَغْسِلُهَا لِلْمَرْضَى يُسْتَشْفَى بِهَا﴾ رواه مسلم، (أسماء) فه رمووی: ئه مه (جبة) =
 که وایه که ی پێغه مبه رﷺ، کاتی خۆی ده یکرده بهر، ئیستاش ئیمه بۆ نه خۆشه کانی
 ده یشۆرین، تاکو به ئاوشۆره که ی شیفا یان بۆی و چاک ببنه وه.

ئیمامی (النواوی) ده فه رموی: ئه م حه دیسه به لگه یه: که به ره که ت وهرگرتن سوننه ته
 به ئاسه واری پیاوچاکان و جله کانیان. (شرح مسلم) ل (٢٥٧) ب (٨).

﴿عن عثمان: أُرْسِلَنِي أَهْلِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ بِقَدَحِ مَاءٍ فِيهِ شَعْرٌ مِنْ شَعْرِ
 النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ إِذَا أَصَابَ الْإِنْسَانَ عَيْنٌ أَوْ شَيْءٌ بَعَثَ إِلَيْهَا مَخْضَبَهُ﴾ رواه البخاري،
 واته: له ماله وه منیان نارد ه خزمه ت (أم سلمة) ی خیزانی پێغه مبه رﷺ و پیا له ئاو یکم پێ
 بوو، چه ند موویکی پێغه مبه رﷺ له ناو پیا له که دا بوو؟ په فتاری خه لک وابوو: ئه گه ر
 چاوینی، یان نه خۆشه یه کیان تووش بوایه: قاپیکیان ده نارد ه لای (أم سلمة)، تاکو
 مووه کانی پێغه مبه رﷺ بۆیان بخاته ناو قاپه ئاوه که بۆ شیفا هاتن. بپوانه (ارشاد الساری
 شرح البخاري) ل (٤٦٥) ب (٨).

۷- (تَبْرُكُ) بهر هکته و در گرتن له شوینه واری پیغه مبه ران و علیهم الصلاه والسلام پیاو چاکان

خوای گه ورده ده فهرموی: ﴿كَلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ (آل عمران: ۳۷-۳۸)، واته: هر کاتیک حه زره تی (زکریا) پیغه مبه ران ده چوو له لای حه زره تی (مریم) که له (میحراب) دا خوای ده په رست - ده بیینی: جوړه خوار دنیکی وای له لایه: که له م کاته و له م شوینه دا نه م جوړه خوار دنه ده ست نه ده کت، فهرموی: نهی (مریم) نه م خوار دنه له کوئوه بو تو هاتوه؟ (مریم) گوتی: له لای خواوه بو م هاتوه، به پاستی خوای گه ورده نه گه ر حه ز بکا پزق ده داته که سیک به بی ژماردن، لیږده دا (زکریا) دوعای کردو گوتی: خویبه له لای خو ت نه ته ویه کی پاکم پی بیه خشه، به پاستی تو دوعا قبول ده کی. بروانه (تفسیر أبی السعود) ل(۲۳۲) ب(۱).

واته: حه زره تی (زکریا) علیه السلام هر چه ند به خوای پیغه مبه ر بوو، به لام که دیتی: حه زره تی (مریم) نه و نه ده نافرته تیکی چاکه و نه و (کرامه) ی هیه، زانی (محراب) شوینی خوا په رستنه و خوا په رستنه که شی پیروژه، به کسه ر له م شوینه پیروژه دا دوعای کرد: تا کو زوتر قبول بی.

﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّاسَ تَزَلُّوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْحَجَرِ أَرْضِ ثَمُودَ، فَاسْتَقَوْا مِنْ آبَارِهَا وَعَجَنُوا بِهَا الْعَجِينَ فَأَمَرَهُمْ ﷺ: أَنْ يُهْرِيقُوا مَا اسْتَقَوْا وَيَعْلِفُوا الْإِبِلَ الْعَجِينَ، وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْتَقُوا مِنَ الْبُرَائِي تَرْدُهَا النَّاقَةُ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: (صحابه) کان له گه ل پیغه مبه ران له خاکی (ثمود) دابه زین، نینجا خه له که له بیره کان ناویان مه لی نجاو هه ویریان پی شیل، پیغه مبه ران فهرمانی پی کردن: ناوه که بریژن و هه ویره که ش بده نه ووشتره کان، هه روه ها فهرمانی پی کردن: له و بیره ناو بیښ: که ووشتره کی (صالح) پیغه مبه ران ناوی لی ده خوارده وه.

واته: چونکه بیره کانی تر هی کافره کانی غه زه ب لیکراو بوون، پیویسته خو مانی لی بیاریژن، چونکه بیره که ی تریش به ووشتره کی (صالح) پیغه مبه ران پیروژ بو بوو، به ره که تی لی ودرده گیرئ. بروانه (شرح مسلم) ل(۴۴۰) ب(۱۰).

جگه له وانه ش: شوینه واری تر ه نه: وه کو (المسجد الحرام) و (المسجد النبوی) و (المسجد الاقصی) و (مسجد العشار) و (مسجد قباء) و (مقام ابراهیم) و (ماء زمزم) و (چه ند بیریکی تر له مه دینه)، له بهر دریژی نه ماننوسین.

﴿ ژيانی پيغه مبه ران عليهم الصلاة والسلام له ناو گوږدا ﴾

نهی لای موسولمان: له حدیسه که ی کوزاوه کانی جهنگی (بدر) و له حدیسه کانی سه لامکردنی پيغه مبه ران ﷺ له کاتی زیاره تی گورستان، بومان دهرده که وی: که گشت مردوویک-موسولمان و کافر- ژيانیکی (بَرَزَخِي) ی هیه و ناگاداری چند پروداویکی دونه یایه، ئینجا چند حدیسیکی (صحیح) ش هه نه: که پيغه مبه ران- عليهم الصلاة والسلام- له دوی وه فاتیان هر زیندوون: به ژيانیکی (بَرَزَخِي)، که له گهل ژيانی دونه یایه، به لام ناگاداری رو داوه کانی دونه یانه:

بُوْ نَمُوْنَه: پيغه مبه ران ﷺ ده فهرموئ: ﴿الْأَنْبِيَاءُ أَحْيَاءٌ فِي قُبُورِهِمْ يُصَلُّونَ﴾ رواه أبو یعلی و قال الأمامان المناوی والعزیزی: وهو حدیث صحیح، پيغه مبه ران ﷺ زیندوونه له گزړه کانیاندا نویژ ده کن. واته: چونکه نه وان له شه هیدان گه وره ترن، شه هیدش زیندووه له لای خوا، به لام ژيانی نه وان له ئیمه دیار نیه، وه کو ژيانی مه لایکه تان، بپروانه (فیض القدیر) ل (۱۸۴) ب (۳) و (السراج المنیر) ل (۱۲۴) ب (۲)

هر وه ها پيغه مبه ران ﷺ ده فهرموئ: ﴿رَأَيْتُنِي فِي جَمَاعَةٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِذَا مُوسَى - عَلَيْهِ السَّلَامُ - يُصَلِّي... وَإِذَا عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَائِمٌ يُصَلِّي، وَإِذَا إِبْرَاهِيمَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَائِمٌ يُصَلِّي... فَحَاجَّتِ الصَّلَاةُ قَائِمَتَهُمْ...﴾ رواه مسلم فی حدیث الإسراء، واته: له شه وی (معراج) دا خوم له ناو کومه لایکی پيغه مبه ران- عليهم الصلاة والسلام- دیت، ته ماشام کرد: موسی پيغه مبه ر و عیسی پيغه مبه ر و ابراهیم پيغه مبه ر- عليهم الصلاة والسلام- هر یه که یان به پیوه نویژی ده کرد، ئینجا کاتی نویژ هات، منیش پیشنوژییم بو کردن.

جگه له مه ش: (له صحیح مسلم) له حدیسی (معراج) دا هاتوه: که پيغه مبه ران ﷺ له ناسماندا هه زره تی (موسی) پيغه مبه ری- عليه السلام- دیت و پی ی فهرموئ: بگه پیوه لای خوی گه وره، داوی که مکړنه وه ی نه و په نجا نویژه ی لای بکه. هه روه هاش له (الأزرق) و له (هرشی) هه زره تی (موسی) و هه زره تی (یونس) پيغه مبه ری دیتن: بو حج کردن ده هاتن، صلى الله عليهم اجمعين، بپروانه (شرح مسلم) ل (۶۸ و ۷۶ و ۷۷) ب (۲).

نهی لای موسولمان: نه وه ش بزانه: پيغه مبه ری خوشه ویستمان ﷺ ژيانیکی (بَرَزَخِي) ی ته ووتری هیه، به جوریکی وه ها: به رده وام ناگاداری کردارو گوشتاری نوممه تی خو به تی، هه روه که له حدیسه کانی سه لاواتی پوژی (جمعه) و زیاره تی گورپيغه مبه ران ﷺ هاتوه: پيغه مبه ران ﷺ سه لاواتی ده گاتی و وه لای سه لامیش ده داته و. بپروانه (التاج الجامع للاصول) ل (۲۹۲) ب (۱) و (۱۸۹) ب (۲).

هر وه ها پيغه مبه ران ﷺ ده فهرموئ: ﴿حَيَاتِي خَيْرٌ لَّكُمْ تُحَدِّثُونَ وَيُحَدِّثُ لَكُمْ، وَمَمَاتِي خَيْرٌ لَّكُمْ تُغْرَضُ عَلَيَّ أَعْمَالُكُمْ. فَمَا رَأَيْتُ مِنْ خَيْرٍ حَمِدْتُ اللَّهَ - تَعَالَى - وَمَا رَأَيْتُ مِنْ

شَرَّ اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ لَكُمْ ﴿رواه البزار ورجاله رجال الصحيح، وصححه الحافظ السيوطي في المعجزات والخصائص، وكذا القسطلاني شارح البخاري، ونص المناوي في فيض القدير بأنه صحيح، وكذا الزرقاني في شرح المواهب، والخفاجي في شرح الشفاء، واته: ژيانى من بۆ ئيوه باشه، چونكه ئيوه گفتوگو له گه‌ل مندا ده‌كه‌ن و گفتوگوي گويشتان له گه‌ل ده‌كرى، مردنيشم بۆ ئيوه باشه، چونكه كرده‌وه‌كانى ئيوه ده‌هيندرىته بهر چاوم: هر كرده‌وه‌يه‌كتان ببينم له باشه‌كانه، من سوپاسى خوا ده‌كه‌م، هر كرده‌وه‌يه‌كيشتان ببينم له خراپه‌كانه، له خوا ده‌پارپتمه‌وه ليتان خوش ببين.

كه‌واته: ئەم حەديسە پراسته، به‌لگه‌يه: كه پيغه‌مبه‌ر ﷺ كرده‌وه‌مان ده‌زانى و بۆمان له خوا ده‌پارپتمه‌وه: له خراپه‌كانمان خوش ببين، كه‌وابوو: (توسل) پارانه‌وه له خوا به‌خاترى پيغه‌مبه‌ر ﷺ دروسته‌و ئاگادارىشه‌وه له خواى كه‌وره‌ش ده‌پارپتمه‌وه: كاره‌كه‌مان بۆ بكا، بپوانه (فيض القدير) ل(٤٠١) ب(٣) و(مفاهيم يجب ان تصحح) ل(٢٥١ و ٢٥٢).

ئەى لاوى موسولمان: ووشەى (اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ لَكُمْ) لەم حەديسەدا، پاشەى ئەم نايەتە پيرۆزه ده‌كا: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾ (النساء: ٦٤)، واته: ئەگەر ئەوان سته‌ميان له خويان كرد به‌تاوان كردن، جا هاتنه‌لاى تۆ-ئەى پيغه‌مبه‌ر ﷺ- ئينجا له خوا پارانه‌وه: تا له گوناهيان خوش ببين و پيغه‌مبه‌ريش ﷺ بۆيان پاراوه: تا خوا ليتان خوش ببين، ده‌بينن خواى كه‌وره تۆبەيان قبول ده‌كا و پرەحميان پى‌ده‌كا.

كه‌واته: ئەم حەديسە به‌لگه‌يه: كه ناوه‌پۆكى ئەم نايەتە پيرۆزه تايبەت نيه به‌كاتى ژيانى پيغه‌مبه‌ر ﷺ به‌لكو نوای‌وه‌فاتيشى ده‌گرىته‌وه. بپوانه (روضة المحتاجين) ل(٢٨٥ و ٢٨٦).

ئەى لاوى موسولمان: خواى كه‌وره، من و تۆ و دايكو باوكمان و سه‌رجه‌م خوشه‌ويستمان به‌به‌ر شه‌فاعەتى ئەو پيغه‌مبه‌ره ﷺ بدا، له سه‌ره‌تاي باسى پيغه‌مبه‌رى ئيسلامه‌وه تا ئيزه، بۆت ناشكرا بوو: چەند پيغه‌مبه‌رىكى كه‌وره و به‌ريزه له دونيا و قيامه‌تدا.

جا توخودا كوفر له‌و كوفره‌ ناشيرنتر هه‌يه: كه (وهابى)يه‌كانى (خوارج) ده‌يانگوت: (عَصَايَ هَذِهِ خَيْرٌ مِنْ مُحَمَّدٍ لَأَتَى اتَّقِعَ بِهَا، وَمُحَمَّدٌ قَدْ مَاتَ فَلَمْ يَبْقَ فِيهِ نَفْعٌ)، واته: داره‌سايه‌كه‌ى من له (محمد) ﷺ باشتره چونكه سودى ئى وهرده‌گرم، (محمد)ش مردوه‌و سودى نه‌ماوه. نعوذ بالله، بپوانه (روضة المحتاجين) ل(٢٨٥).

ئەى لاوى موسولمان: تكات ئى ده‌كه‌م هيجى تر گوى مه‌ده قوتابيانى (همفرى) ئينگليزو (ريچنالد)ى فهرنسى، كه ده‌لئين: (توسل) و زياره‌تى پيغه‌مبه‌ره ﷺ سه‌لاوات ليدان (بدعة)يه، له‌م گۆته‌ ناشيرنانه به‌ناشكرايى دياره: (وهابى)يه‌كان و (سلفى)يه‌كانى (خوارج) گشتيان

به په پړه و برېږگرمی (ریجنالد) و (همفر) په روه رده کراون و دوژمانایه تی پیغه مبه رښه و خوشه ویستانی پیغه مبه رښه له ناو دلایندا جیگیر بووه.

گومانت نه بی: که پیغه مبه رښه به زیندوویی و به مردوویی هر پیغه مبه روه و هر به پړزه و هر خاترمه نده و هر ناگاداره، که وایو: ته نها بڼ پلهی خوایه تی به رزی مه که وه، نیت هرچی دهریاره ی نه م به پړزه ده یلی، بیل، چونکه له گشت پیغه مبه رکانی خوا-عنهیم الصلاة والسلام- گورتره، که وایو: له گشت ناده میزادانی ترو (ملانکه) و جنوکش گوره تره، هره وک پیغه مبه رښه به خوی ده فرموی: ﴿أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ رواه مسلم، وزاد الترمذي: ﴿وَلَا فَخْرَ وَبِيْدِي لَوَاءُ الْحَمْدِ وَلَا فَخْرَ، وَمَا مِنْ نَبِيٍّ يَوْمَئِذٍ آدَمُ فَمَنْ سِوَاهُ إِلَّا تَحْتَ لَوَائِي﴾ واته: من گوره ی نه ته وهی (آدم) م له پوڅی قیامه تدا، به شانازی و نالیم، نالای سوپاس به دهستی منه ویه، به شانازی و نالیم، هر پیغه مبه رښه هیه (آدم) و نه وانی تریش-عنهیم الصلاة والسلام- له پوڅی قیامه ت گشتیان له ژیر نالای من.

نینجا بزانه: پیغه مبه رښه گوره ی هه موو خه لکه له دنیاو قیامه تدا، به لام بوی له م حه دیسه دا ته نها ناوی قیامه تی هیناوه، چونکه له قیامه تدا گوره ی نه م به پړزه بڼ هه موو که سیک ناشکرا ده بی و ململانه ی له گه ل ناکری، هره وک کافره کان له دنیا دا له گه لیان ده کرد. بروانه (شرح مسلم) ل (۱۶۶) ب (۲) و (۱۲۸) ب (۹).

نیت شه مشه مه کویره کانی (خوارج) له پووناکی نه م حه دیسه بی به شن و ده لین: (دروست نیه: وشه ی (سید) بڼ پیغه مبه رښه بگوتی). نینجا که له پوڅی قیامه تدا پوی پرهش و سپی لیک دهرکه وتن، نه وکاته ده زانن: پیغه مبه رښه سه ییدی دنیاو قیامه ته.

نیتر خوا په حم به (البوصیری) بکا، که له مه دحی پیغه مبه رښه نامازه بڼ نه م حه دیسانه ده کاو ده فرموی:

مُحَمَّدٌ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَالْثَّقَلَيْنِ	نِ وَالْفَرِيقَيْنِ مِنْ عَرْبٍ وَمِنْ عَجَمٍ
فَاقَ النَّبِيِّينَ فِي خَلْقٍ وَفِي خُلُقٍ	وَلَمْ يُدْأَوْهُ فِي حِلْمٍ وَلَا كَرَمٍ
دَخَّ مَا دَعَتْهُ النَّصَارَى فِي نَبِيِّهِمْ	وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَذْحًا فِيهِ وَاحْتَكُمْ
فَإِنْ فَضَّلَ رَسُولُ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ	حَدٌّ، فَيُعْرَبُ عَنْهُ نَاطِقٌ بِفَمٍ
فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيهِ أَنَّهُ بَشَرٌ	وَأَنَّهُ خَيْرُ خَلْقِ اللَّهِ كُلِّهِمْ

﴿باسی (موثود) = یادی له دایکبوونی پیغه مبه رښه﴾

نه ی لوی موسولمان: نیمام (ابن حجرالهیتمی) ده گپړته وه: نیمام (أبوشامة) ی ماموستای نیمامی (النواوی) فرمویه تی: ((له جوانترین بیدع کانی نیستامان، نه و کرداره یه: که هه موو سالتیک له پوڅی یادی له دایکبوونی پیغه مبه رښه ده کری: له خیرکردن و چاکه و دهرپرینی

خۆشى و پازاندنه وه، ئەم پەفتاره- لە گەل ئەوهى چاكەى لە گەل هەژاراندا تێدايه- نيشانه شه: بۆ خۆشويستن و گەورهى پێغه مبه‌رى ﷺ له دلى ئەو كەسەى ئەم خێره ده‌كاو شوكرى خواى گەوره ده‌كا له سەر ئەو نيعمه‌ته‌ى كه پێغه مبه‌رى ئى هيتاوه ته دنياو به پەحمەت بۆ ئەو خەلكەى ئاردوه)). بېوانه (فتح المبين شرح الأربعين) ل(٩٥).

هه‌روه‌ها : نيمام (جلال السيوطي) ئەفهرموئى: ((مه‌ولود كردن ئەوه‌يه: خەلك كۆ ببێته‌وه‌و هه‌ندىك قورئان بخويندريئ و چەند به‌سه‌رهاتىكى پێغه مبه‌رى ﷺ بۆ خەلك بگيردريته‌وه، ئينجا خواردنيكيان بدريتي و بيخۆن و بپۆن، له مه‌ زياتر نه‌كەن، ئەم شي‌وه‌يه (بدعة حسنة)يه، ئەو كەسەى ئەيكا پاداشتي ئەدريته‌وه، چونكه ريز لێنانى پێغه مبه‌رى ﷺ تێدايه و ده‌ربپرنى خۆشى و شادى ي به‌ له‌دايكبوونى پێغه مبه‌رى ﷺ تێدايه، جا يەكەم كەس كه مه‌ولود كردنى پەيدا كرد، سولتان (مظفرالدين)ى گەوره‌ى (أربيل) هه‌وليز بوو)).

ئينجا هه‌ر نيمام (جلال الدين السيوطي) له نيمام (ابن حجر العسقلاني) ئەگيرپيته‌وه: كه فهرموويه‌تى: ((مولود كردن بيده‌يه‌و له سه‌رده‌مى (السلف الصالح) دا نه‌كراوه، به‌لام- لە گەل ئەوه‌شدا- شتى باش و خراپى تێدايه: جا هه‌ر كه‌سيك شته باشه‌كانى مولود بكاو خۆى له خراپه‌كانى بپاريژيئ، ئەوه ده‌بيته (بدعة حسنة)، ئەگەرنا: باش نيه.

جا فهرموئى: (به پاستى من مه‌ولود كردنم له بنچينه‌ى حەديسى (الصحيحين) وه‌ده‌ره‌يتاوه، كه ئەمه‌يه: ﴿قَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَوَجَدَ الْيَهُودَ صِيَاماً يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ ﷺ لَهُمْ: مَا هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي تَصُومُونَهُ؟ قَالُوا: هَذَا يَوْمٌ أَنْجَى اللَّهُ فِيهِ مُوسَى -عليه السلام- وَقَوْمَهُ، وَغَرِقَ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ، فَصَامَهُ مُوسَى شُكْرًا فَتَحَنُّ نَصُومُهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: فَتَحَنُّ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ، فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ﴾ رواه البخارى ومسلم، واتە: پێغه مبه‌رى ﷺ هاته (مدينة)، ديتى جووه‌كان له پۆژى (عاشورا) دا به‌پۆژوونه، پێغه مبه‌رى ﷺ لى ي پرسين: ئەم پۆژه چى به‌ ئێوه تى‌يدا به‌پۆژوو ده‌بن؟ گوتيان: ئەمه ئەو پۆژه‌يه: كه خواى گەوره (موسى) پێغه مبه‌رى ﷺ- گەله‌كه‌ى تى‌دا پزگار كردون، (فرعون) و گەله‌كه‌شى له ده‌ريادا خنكان، جا حەززه‌تى (موسى)- عليه السلام- بۆ شوكرى خودا له‌م پۆژه‌دا به‌پۆژوو بوو، ئيمەش به‌پۆژوو ده‌بين. جا پێغه مبه‌رى ﷺ فهرموئى: ئيمە نزيكترو شي‌او ترين به (موسى) له ئێوه. ئينجا پێغه مبه‌رى ﷺ له (عاشورا) دا به‌پۆژوو بوو، فه‌رمانيشى دا: موسولمانان تى‌يدا به‌پۆژوو بين.

ئينجا ده‌فه‌رموئى: له‌م حەديسه وه‌رده‌گيرئ: كه شوكرى خواى گەوره بكرئ: له سەر ئەوه‌ى له پۆژيكي دياركراودا خۆشيه‌كى داوه، يان ناخۆشيه‌كى لا بردوه‌و، له هه‌مان پۆژيشدا هه‌موو سائيك ئەم شوكره دووباره بكرپته‌وه، شوكرى خواى گەوره‌ش به‌ هه‌موو جۆره خواپه‌رستى يەك ديته‌ جيئ: وه‌كو سوجه‌و پۆژوو و خير كردن و قورئان خویندن،

ئىنجا ئايا كام (نعمه) و خوشى گه وره تره: له (نعمه) و خوشى هاتنه دوناي پيغه مبهري
 په حمهت ﷺ له م پۆژه دا؟ كه وابوو: پيويسته له خودى پۆژه كه دا-واته: له پۆژى دوانزه ي
 مانگى (ربيع الاول) دا-مه ولود بكرى. برونه (الحاوى للفتاوى) ل (٢٩٢ و ٢٠٢) ب (١)
 و (حاشية الشروانى) ل (٤٢٢) ب (٧).

ئەى لاوى موسولمان: ئەم فەرموودەى پابردوو: كە مەولود (بدعة حسنة) يە فەرموودەى
 ئيمام (ابن حجار العسقلانى) دانەرى (فتح البارى شرح البخارى) بوو، لە هەديسى
 (البخارى و مسلم) ي وەرگرتو، جگە لە وەش: پيغه مبهري ﷺ هەر بە خۆى پۆژى لە پۆژى
 لە داىكبوونى خۆى ناو و خوابەرست و شوكرى خواى تيدا كړو، ﴿عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَ
 النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ؟ فَقَالَ: ذَاكَ يَوْمٌ وَلِدْتُ فِيهِ وَيَوْمٌ أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ﴾ رواه
 مسلم، له به پۆژبوونى پۆژى دووشه مە پرسیار لە پيغه مبهري ﷺ كرا؟ ئەویش فەرمووی:
 دووشه مە پۆژىكى وەها يە مە تیدا لە داىك بووم و هەر لە دووشه مە دا قورپانم بۆ هات و
 بوومە پيغه مبهري ﷺ.

جا كە پيغه مبهري ﷺ بە خۆى لە هەموو حەفتە يە كدا بیره وەرى پۆژى لە داىكبوونى خۆى
 بكا، چۆن بۆ ئيمە دروست نیه لە سالتى كدا جارىك بیره وەرى ئەم پۆژه پە پیت و بیره كە تە
 بكەين؟. ئيتەر لە مە زياتر چى تەرت ئەوى؟!

جا ئەگەر فەريكه خویندە وارىكى (خوارج) گوتى: فەرموودەى (ابن حجر) پاست نیه و
 مەولود كردن (بدعة قبيحة) يە. لە وەلامى دا بلێ: پۆ به و لاوه، كەينى كرمە پەشكەى بن
 ديارى (البدعة و الضلالة) دیتە پۆژى نە پەشكەى مەيدانى (السنة و الجماعة)؟!.

خۆ شتىكى ئاشكرا يە: پيغه مبهري خۆشە و يستمان ﷺ چەند بە پزگاريوونى حەزەرتى
 (موسى) پيغه مبهري عليه السلام- دڵخۆش بوو و شوكرى خواى گەورەى لە سەر ئەم دڵخۆشيه
 كړدو لە (عاشورا) دا بە پۆژوو بوو، بۆ ئيمەش بە (سنة) دانا تیدا بە پۆژوو بېين. كه وابوو:
 دەبى ئيمەش بە هاتنه دوناي پيغه مبهريمان ﷺ دڵخۆش بېين و شوكرى خواى لە سەر
 بكەين، چونكه پيغه مبهري خۆشە و يستمان ﷺ گەورەى هەموو پيغه مبهريمانه- عنهم الصلاه والسلام-
 پزگاركەرى ئادەمیزادو جنۆكە يە لە تاريكى كوفرو ئاگرى دژدەخ.

﴿سەلاوات لێدان لە دواى بانگ و ئيقامەت﴾

١- سەلاوات لێدان لە دواى بانگ، پيغه مبهري ﷺ دە فەرموي: ﴿إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ
 مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُّوا اللَّهَ
 لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنَزَلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا يَتَّبِعُنِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُوا أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ،
 فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ﴾ رواه مسلم و ابوداود و الترمذي، واتە: كاتىك گويان لە

بانگدر بوو، نيوهش وهكو بانگدر بيلين-واته: وهلامی بانگ بدهنه وه-، نينجا سه لاوات له سر من لي بدهن چونكه هر كه سيك يه كه سه لاوات له سر لي بدا، خوي گه وه ده په حمه تي به سر دا ده بارينن، نينجا دوعاي (وسيلة) م بؤ بكن، چونكه (وسيلة) پله يه كه له به هه شتدا، تنه ا بؤ يه كه س له بدهنه كاني خوا داندر اوه، تكام وايه: من نهو بدهنه يه بم، هر كه سيك دوعاي (وسيلة) م بؤ بكا، مسوگر شه فاعه تي مني ده گاتي.

نهمهش دوعاي (وسيلة) يه، كه له دوي سه لاواتي پاش بانگ دگوتري: ﴿اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ﴾ رواه البخاري.

۲- سه لاواتو دوعاي (وسيلة) له دوي نيقامه ت: ﴿عن أبي هريرة ؓ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يَقِيْمُ الصَّلَاةَ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ سُوْلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ رواه ابن السني، واته: هر كاتي ك (أبو هريرة) گوي لي بوايه: بانگدر نيقامه ت ده كا، نهو يش له دوي نيقامه ت- به م وشانه ي رابردو- سه لاواتي لي ده داو دوعاي (وسيلة) ي بؤ پيغه مبه ر ﷺ ده كرد. بپوانه (الاذكار للنواوي) ل (۲۱).

هر به به لگي نهم سئ حه ديسانه: نيمامي (النواوي) و (ابن حجر الهيتمي) ده فهرمون: سوننه ته بانگدر و نيقامه ت كه رو نه وه ي گوي لي له وانيشه: گشتيان له دوي بانگ و نيقامه ت سه لاوات لي بدهن، نينجا دوعاي (وسيلة) ش بكن. بپوانه (تحفة المحتاج) ل (۴۸۲) ب (۱).

﴿هيچي من و هيچي تو﴾

نه ي لاوي موسولمان: كاتي ك (خوارج) گوييان له م به لگه به ميزانه ده بي، هر نه وهنده يان پي ده ميتن، بلين: (خو پيغه مبه ر ﷺ نه يغه رموه: به دهنگ سه لاوات لي بدهن!). توش له وهلامي دا بلي: (خو نه يغه رموه: دهنگ به رز مه كه نه وهو به دهنگ لي مه دهن)، كه وابوو: (هيچي من و هيچي تو).

نينجا بزانه: نيمام (ابن حجر الهيتمي) ده فهرموي: نهم شيوه سه لاوات لي دانه ي دوي بانگ (صلاح الدين) دايناوه و كاري كي باشه، خوا پاداشي چا كه ي بداته وه... نينجا ده فهرموي: ماموستاياني نيمه فتوايان داوه: سه لاواتي دوي بانگ سوننه ته و شيوه كه شي (بدعة) يه. بپوانه (الفتاوى الفقهية) ل (۱۳۱) ب (۱). واته: (البدعة الحسنة) يه.

نه ي لاوي موسولمان: له م فهرموده يه بؤت ناشكرا بوو: هر به هوي داناني (صلاح الدين الايوبي) يه، قوتابيان (ريجنالد) ي (فرنسي) رقيان له سه لاوات لي داني دوي بانگ هه لده ستن، به تايبه تي پيشه واي گومر ابوويان (محمد بن عبد الوهاب) كه ده يگوت: (ان الرُّبَابَةَ فِي بَيْتِ الْخَاطِنَةِ - يَعْنِي الزَّانِيَةَ - أَقْلُ إِثْمًا مِمَّنْ يُنَادِي بِالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ)

على المنائر) واته: دمبکچی له مائی قهچه دا تاوانی که متره له و بانگده ره ی له سهر مناره کان سه لاوات لی ده دا له سهر پیغه مبه رﷺ. بپوانه (الدرر السنیه) ل (٤١) و (روضه المحتاجین) ل (٣٨٤).

که وایو: به کویری چاوی ناحه زانی پیغه مبه رﷺ با به یه که وه شیوه ی سه لاواته که ی (صلاح الدین) بلّین: (أَلْفُ صَلَاةٍ وَسَلَامٍ عَلَيْكَ، عَلَيْكَ وَعَلَى آلِكَ وَأَصْحَابِكَ يَا سَيِّدَنَا وَيَا رَسُولَ اللَّهِ).

﴿باسی قه زاکردنه وی نویژ﴾

ئه ی لاوی موسولمان: به (إجماع) = یه که هنگی زانا یانی ئیسلام، چینی (سلف) و (خلف)، واجبه: نویژ قه زاکریتته وه، جیاوازی نیه: ئه م نویژه به قهستی نه کرابی، یان به هوی خه وتن، یان به هوی له بیرچوون، یان به هوی ریگه نه دانی که سیکی تر، به لگهش ئه م حه دیسه یه: پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: ﴿مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا، لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: هه ر که سیتک له بیر ی چوو نویژتک بکا، هه ر کاتیتک هاته وه بیر ی با نویژه که بکا، هیچ شتیک تاوانی نویژه نه کراوه که لانا با، ته نها کردنی نویژتکی وه ک خوی تاوانه که لاده با. بپوانه (شرح مسلم) ل (٣٨١) ب (٢) و (إرشاد الساری شرح البخاری) ل (٥١٥) ب (١).

﴿پوونکردنه وه یه ک﴾

له م حه دیسه ی (بخاری و مسلم) دا پیغه مبه رﷺ ده فهرموئ: (لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ) هیچ شتیک تاوانی نویژه نه کراوه که لانا با، ته نها کردنی نویژتکی وه ک خوی تاوانه که لاده با. له حه دیستکی تریشدا ده فهرموئ: ﴿يَقُولُ رَبَّنَا عَزَّ وَجَلَّ لِمَلَأَكُنَّه-يَوْمَ الْقِيَامَةِ-: أَتَمُّوا لِعَبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ﴾ رواه أبو داود والترمذي، خوی گه وه له پۆزی قیامه تدا ده فهرموئته فریشته کانی: ناته واوی نویژه واجبه کان و زه کات و... هتد، بۆ به نده ی من ته واو بکه ن له سوننه ته کانی.

جا له بهر ئه وه ی دژایه تی له نیوان ئه م دوو حه دیسه دا هیه و حه دیسه که ی یه که م- که له (بخاری و مسلم) دایه- به هیز تریشه له حه دیسه که ی دووهم، زانا یان- بۆ لابرندی دژایه تی- ده فهرموون: مه به ست به ناته واوی، له حه دیسی دووهمدا ئه وه یه: که له دونیادا له بیر ی چوه (واته: نه یزانیوه نویژه که ناته واوه). ئیمامی (البیهقی) ش ده فهرموئ: ته نها سوننه ته ناته واوه کانی ناو نویژه واجبه کان، به سوننه ته کانی تر ته واو ده کرین، واته: به هیچ جوړتک سوننه ت جیگه ی واجب پړ ناکاته وه. بپوانه (تحفه المحتاج) ل (٢١٩) ب (٢).

ئه ی لاوی موسولمان: ده بیینی چه ند فهریکه خوینده واریکی له خوا نه ترس، له (إجماع) ده رده چن و حه دیسی (بخاری و مسلم) له کار دیخن و به هه واو هه وه سی خویان فهرمووده ی

نیمامی (البیهقی) پښتو ده که نه وه، ده لټن: پټویست نیه نویژ قهزا بکړتیه وه، نه کهر به قهستی نه یکر دبی، که وایو: له وه لایماندا بلن: نایا په وایه: نه وه موو زانایانه ی هر جوار مږه بی (أهل السنة) به هله دا چوبن و له پسته ی (لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ) تینه گیشتن!؟ خو شتیکی ناشکرایه: ووشه ی (کفارة) له قورشان وحه دیسدا- بؤ داپوشه ری گونا هو لاده ری سزا که ی به کار دی، به لام گوته پوچه له که ی نیو وه و ده که یه نن: که نویژنه که ری به قهستی پټویستی به م (کفارة) ه نیه بؤ داپوشینی گونا ه که ی!!! تا کو هر به گونا ه باری بپواته دادگای خوا له پوژی قیامه تدا.

نهی لای موسولمان: له چنه د حدیسیکی (بخاری و مسلم) دا هاتوه: که پیغه مبر ﷺ له غه زای (خندق) دا نویژی عه سری قهزا کردوته وه، له غه زای (خیبر) دا له گه ل (صحابه) کان نویژی سبه ی نه ی قهزا کردوته وه، له غه زای (بَنِي قُرَيْظَةَ) دا (صحابه) نویژی عه سریان قهزا کردوته وه، جگه له مهش: هر له حدیسی (بخاری و مسلم) دا پیغه مبر ﷺ ده رباره ی قهزا کردنه وه ی پوژو و حج ده فهرموئ: ﴿لَقَدْ تَنَبَّأَ اللَّهُ أَنَّ هَؤُلَاءِ هُمُ الَّذِينَ يُقْضَىٰ لَهُمْ فِي هَذِهِ السَّنَةِ أَنْ يَكُونُوا وَفَاةً﴾، واته: قهرزی خوا له پیشتره که بدریته وه. قهرزی خوا بده نه وه، چونکه خوا له پیشتره قهرزی بدریته وه.

نهی لای موسولمان: نه وه فامانه ی ده لټن: نویژ قهزاهه که وه، نایا نویژی نه کراو به قهرزی خوا نازانن، یان سه کهو حج و پوژو- هر به پوکنی نیسلامی داناننن، نایا نه وانه له خوا ناترسینن، نه وانیش سه کو (أبوجهل)- بهر نه وه په شیه بکه ون، که خوا ده فهرموئ: ﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا إِذَا صَلَّى﴾ إلى قوله: ﴿أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى﴾ ۹-۱۴ (العلق)، واته: پیتم بلن: نه وه که سه ی به نده ی خوا له نویژکردن قهده غه ده کا... نایا نازانن خوا ده بیبینی و سزای نه م په فتاره خراپه ی ده داته وه؟.

نهی لای موسولمان: نه کهر کیشه که ته نها له سر (نیة) مینانه، نه وه فهرمووده ی به هیژتری زوړترین زانایان نه وه یه: (نیة تهینانی قهزا کردنه وه واجب نیه، به لکو سوننه ته). واته: ته نها نیته ی نویژکردن واجبه (نیة تهینانیش ته نها به دل واجبه، واته: نیة تهینان به زویان سوننه ته، تا کو زویان یارمه تی دل بدا). پروانه (تحفة المحتاج) ل (۱۲ و ۹) ب (۲).

﴿چونیته ی هه لسانه وه بؤ فاتیه خویندن﴾

نهی لای موسولمان: نه م حدیسه ی ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى الْأَرْضِ كَمَا يَضَعُ الْعَاجِزُ﴾ که پیغه مبر ﷺ بؤ فاتیه خویندن له نویژدا هه لده ستاوه، ده سته کانی خوی داده نا سر زه مین، وه ک پیری به سالد اچوو دایده نن. نیمامی (النواوی) ده فهرموئ: نه مه حدیسیکی بی هیزه، یان پوچه له و هیچ بنچینه یه کی

پاستی نیه. ههروهه ئیمام (ابن حجر العسقلانی)ش دهه فرموی: ئەم هه دیسه
پاست نیه و دروست نیه بکرتیه به لگه.

جا هه ردووکیان دهه فرموی: خو ئەگه هه دیسه که (صحیح) پاستیش بێ، واته ی
(العاجن): پیری به سالدآ چوه، نه که هه ویرشیل، که وابوو: په نجه نوقاندن له کاتی
هه لسانه وه بۆ فاتیه سوننه نیه، بهوانه (المجموع شرح المذهب) ل (٤٤٢) ب (٣)
و (التلخیص الحبر لابن حجر العسقلانی) ل (٤٩١) ب (٣).

﴿جولاندنی په نجه له (تحيات لا)﴾

﴿عن ابن الزبير روى عنه: أَنَّهُ كَانَ يُشِيرُ بِالسَّبَابَةِ وَلَا يُحَرِّكُهَا﴾ رواه احمد وأبو داود
ياسناد صحيح، والنسائي وابن حبان في صحيحه، وصححه البيهقي، واته: پتغه مبه رﷺ
ئاماژه ی به په نجه ی شاده ده کردو نه یده جولاند.

هه به به لگه ی ئەم هه دیسه، ئیمامی (النواوی) له (منهاج) دا دهه فرموی: (وَيَرْفَعُهَا عِنْدَ
قَوْلِهِ: إِلَّا اللَّهُ، وَلَا يُحَرِّكُهَا)، واته: په نجه ی شاده ی له (تحيات) دا به رز ده کاته وه، له و
کاته ی ده لئ: (إِلَّا اللَّهُ) و نایجولیتن.

(ابن حجر الهيتمي) له شهرحی ئەم فرمووده یه دا دهه فرموی: (تا کۆتایی ته حیات
په نجه که ی دانانیتیه وه، مه به ستیشی به م ئاماژه یه ئەوه بێ: خوای په رستراو تا کو
ته نیایه: له زات و سیفت و کرداردا، تا کو له م یه کخوانا سینه دا کۆ بکاته وه: له نیوان
باوه پری دل و گوته ی زمان و کرداری په نجه دا، ته نها په نجه ی شاده ش بۆ ئاماژه کردن
داندراوه، چونکه ده گاته وه ده ماره گانی دل)...

ئینجا له شهرحی (وَلَا يُحَرِّكُهَا) دهه فرموی: (له کاتی به رزکردنه وه نایجولیتن، تا کو ببیته
شوینکه وتنی پتغه مبه رﷺ، ههروهه هه دیسی (صحیح) ی جولاندنیش هه یه، به لام بۆ ئەوه ی
هه ردوو هه دیسه که پتکه وه کۆ بکرتیه وه - ده لئین - مه به ست به م جولاندنه: جولاندنی
به رزکردنه وه یه یه جار - واته: نه که جولاندنی به رده وام -، چونکه فرمووده یه که هه یه:
جولاندنی به رده وام هه پامه و نوێژ به تال ده کا، بۆین ئیمه ده لئین: (جولاندنی نا په سنده).

(تحفة المحتاج) ل (٨٠) ب (٢)، ههروهه (سبل السلام) ل (١٨٩) ب (١).

ئهمه ش هه دیسی جولاندنه: ﴿عن وائل: أَنَّهُ رَفَعَ أَصْبَعَهُ فَرَأَيْتُهُ يُحَرِّكُهَا يَدْعُو
بِهَا﴾ رواه ابن خزيمة وغيره بسند صحيح، وصححه البيهقي. واته: پتغه مبه رﷺ په نجه ی
شاده ی به رز کرده وه و دیتم ده ی جولاندو دوعای پی ده کرد.

ئیمامی (النواوی) دهه فرموی: ئیمامی (البيهقي) فرموویته ی: ده گونجی مه به ست
به جولاندن: ئاماژه پی کردن بێ، نه که جولاندنی به رده وام، که وابوو: ئەم هه دیسه له لگه ل
هه دیسه که ی (ابن الزبير) پتکه ده گاته وه. (المجموع شرح المذهب) ل (٤٢٢) ب (٢).

نهی لای موسولمان: زانایانی هر چوار مه زه بی (اهل السنة) - جگه له نیمام (مالك) - یه کده ننگن: له سهر نه جولاندنی په نجه، به لام نیمام (مالك) ده فهرموی: به لای راسته و چه په دا ده جولینتی، به جولاندیکی سوک.

ثیر بۆت ناشکرا بوو: زانایانی (حدیث) و (فقه) هم هردوو ه دیسه یان به (صحیح) داناونو له دواي ليكولینه وه له هردوکیان، به نه نجام گیشتون.

له گه ل نه وه شدا: (البانی) ی قین له دل به رامبه به (اهل السنة) - هروهک پیشه ی خوی - له په راویزی لاپه ره (١٤٠) ی (صفة صلاة النبي ﷺ) چاپی (١١) دا، هیرشی بئ نه ده بانه ی کردوته سهر پیشه وایانانی (اهل السنة)، جگه له مهش ه دیسه که ی (ابن الزبیر) ی پابردوی به (ضعیف) داناوه و هیچ پزینکی بۆ نه و نیمامانه دانه ناوه: که ه دیسه که یان به (صحیح) داناوه، نه مهش خیانه تیکی گهریه، به م خیانه تهش په رته وازه و ململانه یه کی وای له ناو گه نجه کاندای دروست کردوه: که زانست و کاری پۆژانه یان له دهست چوو .

نهی لای موسولمان: نه وه باوه پ ده که ی: که (البانی) له هه موو نیمامه کانی (اهل السنة) له خواترسترو زانانتر بی؟! (مانگی شهوی چوارده پیویستی به په نجه نیه)، که وایبوو: (مه پری له میگه ل داپراو، خۆراکی گورگه).

(ناگاداری): له ه دیسیکی تردا ده فهرموی: ﴿لَهِيَ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ الْحَدِيدِ، يَعْنِي السَّبَابَةَ﴾، په نجه ی شاده له ناسن به هیزتره بۆ درایه تی شهیتان. واته: (هي) (ضمير مؤنث) وه بۆ (السَّبَابَةَ) ده گه پیتته وه، چونکه نه ویش (مؤنث) ه، نه ک بۆ (التحرير)، چونکه ووشه یه کی (مذكر) ه، ههروهک له (متن) ی ه دیسه که دا ده فهرموی: (يعني السبابَةَ)، واته مه به ست به (هي) په نجه ی شاده یه، نه ک جولاندن.

﴿زیکرو دوعای دواي نویژ﴾

پیغه مبه ره ﷺ ده فهرموی: ﴿مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي ذِكْرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمَدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ﴾ رواه مسلم، وفي الترمذي: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ﴾، واته: هه رکه سیك له دواي هه موو نویژ نکدا، سی وسی جار بلتی: (سُبْحَانَ اللَّهِ)، سی وسی جار بلتی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ)، سی وسی جار بلتی: (اللَّهُ أَكْبَرُ)، بۆ ته واکردنی سه د، جار تکیش بلتی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)، خواي گه وره له گونا هه کانی خوش ده بی، هه رچه ند وه کو که فی ده ریاش زۆربن. وه ده جار بلتی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ).

﴿دوعا و سه لاوات له دواى نويژ﴾

﴿عن فضالة﴾: قال النبي ﷺ لِرَجُلٍ: إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعْدْتَ فَأَحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ، ثُمَّ أَدْعُهُ ﴿رواه أبوداود والترمذي بسند حسن، واته: هر کاتیک نويژت کرد، ئينجا دانیشتی، سوپاسی خواڤک: به و جوړدهی لی ی دوهو شیتته وه، ئینجا سه لاوات له سر من لیټده، ئینجا دوعا بکه.

﴿دهنگ هه ئینان بهم زیکرانه﴾

﴿عن ابن عباس رضی الله عنهما﴾: أَنَّ رَفَعَ الصَّوْتِ بِالذِّكْرِ - حِينَ يَنْصَرِفُ النَّاسُ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ - كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ﴿رواه البخاری ومسلم، واته: دهنگ هه ئینان بهم زیکردهی دواى نويژه واجبه کان- که خه اک له نويژ ده بونه وه- له سرده می پیغه مبهردا ﷺ هه بوو. ئیمامی (الشافعی) ده فرموی: نه گهر ئیمامی نويژ بوو و ده یویست لی ی فییره زیکر بن، دهنگ هه لدینتی تا نه زانی لی ی فییر بوون، ئینجا دهنگی نرم ده کاته وه. بهروانه (شرح مسلم) ل (۲۶۰) ب (۲).

﴿زیکری به کومه ل﴾

﴿إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّارَةً فَضْلًا يَتَّبِعُونَ مَجَالِسَ الذِّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا مَجْلِسًا فِيهِ ذِكْرٌ قَعَدُوا مَعَهُمْ، وَحَفَّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا بِأَجْنَحَتِهِمْ حَتَّى يَمْلَأُوا مَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا...﴾ إلى آخر الحديث، رواه البخاري ومسلم واللفظ له، واته: خوی گهره چهند فریشته به کی گه پیده ی پزرداری هه نه، به شوین دانیشگی زیکرده ده گه پین، هر کاتیک دانیشگی به کیان ده ست که وت: که زیکری خوی تیدایه، نه وانیش له گه ل نه و کومه له دا داده نیشن و به باله کانی خویان ده وره له به کتری ده دن تا نیوان نه و کومه له و نیوان ناسمانی دنیا پر ده کن.

نه ی لاوی موسولمان: لیره دا ته نها مه به ستم نه وه بوو: به لگه بینمه وه: که زیکرو سه لاوات و دوعای دواى نويژو دهنگ هه ئینان و زیکری به کومه ل، (بدعة) نیه، به لکو سوننه تی پیغه مبهردا ﷺ، نه گینا: زیکره کانی تری دواى نويژ نورتن.

﴿نويژکردن به پیلاره وه﴾

نه ی لاوی موسولمان: له چهند حه دیسی (صحیح) دا هاتوه: که پیغه مبهردا ﷺ به پیلاره وه نويژی کردوه و به پیخواسیش نويژی کردوه. ئینجا هر له حه دیسی پیغه مبهردا ﷺ وه رگیراوه: که بق دروستبوونی نويژ به پیلاره وه، دوو مرج پیویستن:

مهرجی یه کهم: نه بی پتلاوه کان پاک بن ﴿عن سید﴾ قال: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ إِذْ خَلَعَ نَعْلَيْهِ... فَقَالَ إِنَّ جَبْرِيلَ -عليه السلام- أَتَانِي فَأَخْبَرَنِي أَنَّ فِيهَا قَذْرًا ﴿رواه ابوداود وأحمد والحاكم بسند صالح، واته: پیغمبره﴾ نویژی به (جماعة) بؤ (صحابه) کان ده کرد، له کاتیکدا که وشه کانی داکه ندن... ثینجا فهرمووی: جوبرائیل -عليه السلام- هاته لامو پیی گوتم: که وشه کان پیسییان پیوه یه.

که وابوو: نهی لای موسولمان: پتلاوه کانی نیستا گشتی پیسی پیوه یه، چونکه کولان و تاوده ستخانه کانی نیستا وه کو سرده می پیغمبره ﴿پاک و شک نین، به لکو گشتی نه ره و ناوی پیس و ته رایه تی پیسی لی نه پرتیه بنی پتلاوه که، که وابوو: نویژی پیوه دروست نیه.

مهرجی دووهم: نه بی بنی پتلاوه که نه وهنده نه رم بی: وه که وشه کانی سرده می پیغمبره ﴿له کاتی سوجه دا بجه میته وه، تا کو زگی په نجه کانی له زه مین گیر بیی، پیغمبره﴾ ده فهرمووی: ﴿أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَغْطَمٍ: الْجِبْهَةِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أُنْفِهِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالرَّجْلَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ﴾ رواه الشيخان واللفظ لمسلم، فهرانم پی کراوه: له سر هفت نیسکان سوجه بیهم: نیوچاوان، نامارزه شی بؤ لوتی کرد، هر دوو له په ده ست، هر دوو نه ژتو، کوتایی هر دوو قاچه کان، واته: زگی په نجه کان. بپوانه (ارشاد الساری) ل (۱۲۰) ب (۲).

نهی لای موسولمان: که وشه کانی سرده می پیغمبره ﴿بنیان نه رم بوو، سره په نجه شیان نیدا دیار بوو، نه توانا به فرمانی نه م حدیسه ره فتار بکړی و په نجه کان له زه مین گیر بکړی، به لام پتلاوه کانی نیستا: وه کلاشو پوتین و قالتاغ، نویژیان پیوه دروست نیه، چونکه له سوجه دا ناچه میته وه و ناگونجی: زگی په نجه کان له زه مین گیر بیی، وه که نه وه وایه: قاچ له ناو سند و قیکدا بی، حدیسه که ی سوجه له سر هفت نیسکانه کانیش، شهر عزانانی هر چوار مه زه ب په فتاریان پی کړوده. بپوانه (مقالات الکوثری) ل (۱۷۸).

﴿نه نندازهی نیوان هر دوو قاچ له نویژدا﴾

نهی لای موسولمان: نیمام (ابن حجر الهیتمی) نه فهرمووی: سوننه ته نیوان هر دو قاچه کان به قد بستیک بی، به پیچه وانه ی فهرمووده ی (أنوار)، که ده فهرمووی: به قد چوار په نجه. (تحفة المحتاج) ل (۲۱) ب (۲).

به لکه: ﴿عن أبي هريرة ؓ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَأْمُرُنَا: إِذَا صَلَّي أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ نَعْلَيْهِ بَيْنَ رَجْلَيْهِ﴾ رواه ابوداود بسند صحيح، پیغمبره ﴿فهرمانی پی کړدین: هر کاتیک یه کیکتان نویژی کرد، با هر دوو که وشه کانی له نیوان هر دوو قاچه کانی دابنی.

واته: نه گهر بلتین: که وشه کان له ته نیشته یه کتری له نیوان قاچه کان دانه ندرین، نه وه نیوانه که بستیک دهرده چی: وه که فهرمووده که ی (ابن حجر)، وه نه گهر بلتین: که وشه کان له

سهر يه کتري داده ندرين، نه وه نيوانه که چوار په نجه دهرده چي: وه ک فهرموده ي (أنوار)، نيتړ نايه وي: وه ک زورانبازي قاچه کاني خوي له مه زياتر ليک دوور بخاته وه.

﴿باسي (قصر) = کورنگردنه وه ي نويز﴾

نه ي لاوي موسولمان: هر پړيواريک سهره که ي دوو قوناغ، واته: (۸۰) کيلومتر دور بي، بوي دروسته نويزي چوار په کعته ي کوردت بکاته وه: بوي دوو په کعته ي، به و مه رجانه ي له کتپه کاني شريعه تدا باسيان کراوه، به لام (إجماع) ي زاناياني هر چوار مه زه به ي (أهل السنة) له سهر نه وه يه: (هر سهر ريک له شه و و پوژيک، واته: له دوو قوناغ که متر بي، دروست نيه (قصر) بکا، واته: نويز کورت بکاته وه بوي دوو په کعته ي، نه مه ش به لکه که يانه: نيمامي (البخاري) له (صحيح) ي خوي دا له سهر ديږي نه م باسه دا ده فهرموي: ﴿باب في كم تقصر الصلاة، وسمي النبي ﷺ: يوماً وَلَيْلَةً سَفَرًا، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - يَقْصُرَانِ فِي أَرْبَعَةِ بُرْدٍ وَهِيَ سِتَّةٌ عَشَرَ فَرَسَخًا﴾ رواه البخاري هكذا معلقة بصيغه الجزم، ورواه البيهقي بسند صحيح موصولاً، ورواه ابن أبي شيبة بإسناد صحيح موقوفاً على ابن عباس - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - بـروانه (ارشاد الساري شرح البخاري) ل (۲۹۱ و ۲۹۲) ب (۲). واته: نه مه باس له وه ده کا: ناي له نه اندازه ي چه نددا نويز کورت ده کړته وه؟ پيغه مبه ر ﷺ شه و و پوژيکي به سهر ناو ناوه، (ابن عمر و (ابن عباس) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - که دوو (صحابه) ي پيغه مبه ر ﷺ - له نه اندازه ي چوار (بريد)، که ده کاته شانزه (فرسخ)، واته: (۸۰) کم، نويزيان کورت ده کړده وه و پوژويان نه ده گرت.

(ابن حجر الهيتمي) ده فهرموي: نه زاندر اوه هيچ (صحابه) يه که به پيچه وانه ي نه م دوو (صحابه) يه په فتاري کړبي، جوړي نه م په فتاره شريعه ش له خويانه وه نه يانکړده. - واته: يان پيغه مبه ريان ﷺ ديتوه، يان گوييان لي بـووه وای کړدوه - بـروانه (تحفة المحتاج بحاشية الشرواني) ل (۲۷۹) ب (۲).

﴿راستگردنه وه ي نه يه ک﴾

نه ي لاوي موسولمان: سهره پای نه و به لکه به هيزانه ي پابردو، ده بيني: چه ند فريکه خوينده واريکي نه م سهرده مه، که نجه کا نمان له ناييني نيسلام دوور ده خنه وه و هلپانده خه له تينن: تا کو له سهره ي زور کورتيشدا (قصر) بکه ن - واته: نويز کورت بکه نه وه - هوي که شي نه وه يه: له چه ند ه ديسيکي (صحيح) دا به هله دا چوون، بوي نمونه: ﴿عن أنس ﷺ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا خَرَجَ مَسِيرَةَ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ أَوْ ثَلَاثَةِ فَرَسَخٍ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ﴾ رواه مسلم، واته: که پيغه مبه ر ﷺ ده چووه سهره، سي (ميل)، يان چوار (فرسخ) ده رچوبا، نويزه که ي ده کړده وه دوو په کعته ي.

نیمامی (النواوی) له شهره نهم حه دیسه دا ده فهرموئ: نه وه مهرج نیه که سه فهره که ته نها نه وه نده دور بوی... ئینجا ده فهرموئ: به لکو پیغه مبه رﷺ بۆ سه فهر ده پویش پئیش هاتنی کاتی نوێژ، ئینجا که سئ (میل)، یان زیاتر ده پویش، کاتی نوێژ ده هات و له و کاته دا نوێژه که ی به کورتکراوه یی ده کرد. بۆی له (المجموع) شدا ده فهرموئ: له هیچ حه دیستکدا به ناشکرای نه هاتوه: که له نه ندازه ی که متر له دوو قوناغ پیغه مبه رﷺ نوێژی کورت کردبیتته وه. بپوانه (شرح مسلم) ل (۲۸۹ و ۲۹۰) ب (۲) و (شرح المذهب) ل (۲۱۶) ب (۴).

ئه ی لاوی موسولمان: نه گهر بیر له (مئن) ی حه دیسه که بکه یه وه، راستی ی فهرمووده که ی نیمامی (النواوی) ت بۆ ده رده که وئ و ده زانی: که سه فهره که نه وه نده کورت نه بوه، چونکه له (مئن) ی حه دیسه که دا ووشه ی (إِذَا خَرَجَ) به کار هاتوه، واته: ههر کاتیک ده چووه ده ره وه، نه ک ووشه ی (إِذَا سَافَرَ) ههر کاتیک ده چووه سه فهر.

﴿باسی (جمع) کوکردنه وه ی دوو نوێژ له یه ک کاتدا﴾

ئه ی لاوی موسولمان: ههر سه فهریک (۸۰) هه شتا کیلومتر دور بئ، دروسته: نوێژی نیوه پۆ له گه ل عه سر، هه م مه غریب له گه ل عیشا، له یه ک کاتدا کۆ بکړینه وه، به و جوړه ی له کتیبه کانی شه ریعه تدا باس کراوه، به لام کوکردنه وه ی دوو نوێژ بۆ که سیك که له سه فهردا نه بئ—بئ هیچ هۆیه ک— له مه زه به کانی (أهل السنة) دا نیه، به لکو مه زه به ی (شیعه) یه، بپوانه (الفقه على المذاهب الخمسة) ل (۹۱).

نیمامی (النواوی) ده فهرموئ: مه زه به ی (شافعی) و (حنفی) و (مالک) و (أحمد) و کۆمه لئ ههره زۆری زانایان نه مه یه: دروست نیه دوو نوێژ له یه ک کاتدا له ماله وه کۆ بکړینه وه، بئ ترس و باران و نه خۆشی و سه فهر. بپوانه (المجموع شرح المذهب) ل (۲۶۹) ب (۴).

پرسیار: ئایا ده رباره ی نهم حه دیسه وه لام چی یه؟ ﴿عن ابن عباس رضي الله عنهما: جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، بِالْمَدِينَةِ مِنْ غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا مَطَرٍ، وَفِي رَوَايَةٍ: وَلَا سَفَرٍ﴾ رواه مسلم، واته: پیغه مبه رﷺ نوێژی نیوه پۆ له گه ل عه سر، هه م مه غریب له گه ل عیشای له (مدینه) دا به یه که وه کۆ کردنه وه، بئ ترس هه بوون و بئ باران و سه فهر؟.

وه لام: راسته (سندی نهم حه دیسه) صحیح ه، به لام زانایانی ههر چوار مه زه به ی (أهل السنة) و کۆمه لئ گه وره ی زانایان په فتاریان به م حه دیسه نه کردوه؟ چونکه دوو جوړه گومان له (مئن) ی نهم حه دیسه دا پوو ده دا:

یه که م:— (راوی) حه دیسه که له کۆتایی دا ده فهرموئ: ﴿أُظُنُّهُ أَخَّرَ الظُّهْرَ وَعَجَّلَ الْعَصْرَ وَأَخَّرَ الْمَغْرِبَ وَعَجَّلَ الْعِشَاءَ﴾ رواه مسلم هکذا، والنسائي جزماً، واته:

وا تیده گه: نوژی نیوه پۆی نهختیک دواخست و عهسریشی نهختیک زوتر کرد، مه غریبی نهختیک دواخست و عیشاشی نهختیک زوتر کرد. واته: مه بهست به (جمع) له م حه دیسانه دا: ئەم دواخستن و زووکردنه یه.

دوووه: (عَدَمُ التَّعْيِينِ) = دیاری نه کردنی (جمع)، هه ر وهك (الصنعانی) ده فره موئ: (جمع) کردنی نوژی له ماله وه دروست نیه... ئەم حه دیسه ش دروست نیه بکریته به لگه، چونکه دیاری نه کردوه: (جمع التقديم) ی مه بهسته، یان (جمع التأخیر)، وه دیاری کردنی به کیک له م دوو مه به ستانه، خۆسه پاندنیک ی بێ به لگه یه... ئینجا نه ویش هه ر نه و واته یه ی دیاری کردوه: که مه بهست دواخستنی نوژی یه که مه و زووکردنی نوژی دووه مه. بپوانه (سبل السلام) ل (٤٣) ب (٢).

﴿ نوژی (جَمْعَه) له چۆل و بیاباندا ﴾

ئیمامی (النواوی) له (المجموع) دا ده فره موئ: نوژی (جمعه) له هیچ شوینیک دروست نیه، ته نها له ناو خانوو هکانی نه و که سانه نه بێ: که تییدا نیشته جێ ده بن: جا شار بێ، یان دی بێ، چونکه نه له سه رده می پێغه مبه ر ﷺ نه له سه رده می هه ر چوار خه لیفه کاند، جومعه نه کراوه، ته نها له ناو شار، یان له ناو دی نه بێ، له هیچ حه دیستیکا نه هاتوه: که جومعه له چۆل و بیاباندا کرابێ، جا نه گه ر دانیشتوانی شار چوونه ده ره وه ی شارو نوژی جومعه یان له ده ره وه کرد، ئەم نوژه دروست نیه. بپوانه (شرح المذهب) ل (٣٧٠) ب (٤) و (تحفه المحتاج) ل (٤٢٣) ب (٢).

ئهی لای موسو لمان: هه ر بۆ پوونکردنه وه ی فره مووده ی ئیمامی (النواوی) ده لێن: هه ر کاتیک پووی دابێ، پێغه مبه ر ﷺ له پۆی هه ینی له ئاوه دانیدا نه بو بێ: جا له چۆل و بیابان، یان له ده ره وه ی شار بو بێ، نه وه نوژی (جمعه) ی نه کردوه، به لکو نوژی نیوه پۆی کردوه ﴿ عن جابر رضي الله عنه في حديث حَجَّةُ الْوَدَاعِ... أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَرَفَةَ... فَخَطَبَ النَّاسَ... ثُمَّ أَذَّنَ ثُمَّ أَقَامَ، فَصَلَّى الظُّهْرَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ﴾ رواه مسلم و ابوداود، واته: پێغه مبه ر ﷺ هاته خاکی (عرفة)، ئینجا وتاری بۆ خه لکه که دا، ئینجا بانگه ر بانگی دا، ئینجا ئیقامه تی نوژی کرد، جا پێغه مبه ر ﷺ نوژی نیوه پۆی کرد، ئینجا جاریکی تریش ئیقامه تی کردو نوژی عهسریشی به (جمع التقديم) کرد. واته: نوژی (جمعه) ی له (عرفة) نه کرد، چونکه ده ره وه ی شاری (مکه) بوو و ئاوه دانێ نه بو، شتیکی ناشکراشه: پۆی (عرفة) ی (حجة الوداع) پێکه وتی پۆی هه ینی بوو.

ئهی لای موسو لمان: جگه له م به لگه یه ش: چه ند به لگه ی تری به میژ هه نه: که پێغه مبه ر ﷺ هه ر به خۆی له (٢٧) بیست و هه فته غه زادا چووه ته ده ره وه، زۆریشی

پیکه وتی پوژی ههینی بووه و جه نگیش پووی نه داوه، نوژی جومعه شی نه کردوه. جا نازانم: سه ره پای ته م هه موو به لگه به میژانه، نه و فهریکه خوینده وارانیه (دوی داده یان لی پژاوه)، به کام به لگه په فتار ده کهن و گه نه کانهان گومرا ده کهن و له پوژی ههینی دا بو سهیران ده یان به نه دهره وهی شار، هر له ویش نوژی (جمعه) یان پی ده کهن؟ خو نه گهر نوژی نیوه پوژ بکهن، دیسان چوونه دهره وه له پوژی ههینی دا - بو شوینیک: که (جمعه) ی لی نه کری - هر حه پامه. پروانه (تحفه المحتاج) ل (۴۱۵) ب (۲).

﴿سونه تی پیش جومعه﴾

تهی لای موسولمان: له پیش نوژی (جمعه) دا: دوو په کعت، یان چوار په کعت سونهت هه نه، نه مهش به لگه کانه:

۱- پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ﴿بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّلَاثَةِ: لِمَنْ شَاءَ﴾ رواه البخاري ومسلم، واته: له نیوان هر بانگو نیقامه تی کدا نوژی کی سونهت ههیه، سی جار وای فهرموو، نیجا له جاری سی یه مدا فهرموی: بو نه وکه سهی حه نه کا. واته: مه به ست به (أَذَانَيْنِ) هه دوو بانگه کی (جمعه) نیه، به لکو مه به ست بانگو نیقامه یه، که واته: ته م حه دیسه - جگه له (جمعه) - نوژی (مغرب) و (عیشا) ش ده گریته وه، هه روه که له حه دیسی دووه مدا:

۲- پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ﴿مَا مِنْ صَلَاةٍ مَفْرُوضَةٍ إِلَّا وَبَيْنَ يَدَيْهَا رَكْعَتَانِ﴾ رواه ابن حبان و صححه، گشت نوژی کی واجب دوو ره کعت سونهت یه له پیشدا ههیه. واته: (جمعه) ش نوژی کی واجب، که وایوو: دوو ره کعتیشی له پیشدا ههیه، پروانه (ارشاد الساری شرح البخاری) ل (۱۹۲ و ۱۹۵) ب (۲).

۳- ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعًا وَبَعْدَهَا أَرْبَعًا، وَكَانَ يَأْمُرُ بِهَا﴾ رواه عبد الرزاق بسند صحيح والترمذي، قال الدكتور هاشم: وهو اثر في غاية الصحة، واته: (ابن مسعود رضي الله عنه) چوار په کعت یه له پیش جومعه دا نه کردو چواریشی له دوی جومعه دا نه کرد، فرمانیشی به خه لکی نه کرد: که واکهن. هر به به لگی ته م حه دیسانه، نیمامی (النواوی) نه فهرموی: له پیش نوژی جومعه دا نه و دوو جوړه سونهت هه نه: که له پیش نوژی نیوه پوژا هه نه، واته: دوو په کعت، یان چوار په کعت. پروانه (تحفه المحتاج) ل (۲۲۴) ب (۲) و (الفقه المقارن) ل (۱۵۴) و (البدعة) ل (۱۱۳).

﴿زیکرو دعای (مُصَافَحَة) = توفه کردن﴾

۱- سوپاسی خواو دعای لیخو شبون، پیغه مبه ر ﷺ نه فهرموی: ﴿إِذَا تَقَى الْمُسْلِمَانِ

فَتَصَافِحَا وَحَمْدُ اللَّهِ وَاسْتَغْفَرَاهُ غُفْرَ لُهُمَا ﴿رواه أبو داود بسند صالح، واته: هر کاتیک دو موسولمان به یه کتری گه یشتن، جا (مصافحه)=توقه یان کردو سوپاسی خویان کردو کوتیان: (الحمد لله) و کوتیان خوا لیمان خوش بی، نه وه خوا لیان خوش نه بی. ۲-سه لاوات لیان، (ابن حجر الهیتمی) نه فرموی: له حدیسیکدا هاتوه: ﴿ما من مُسْلِمٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافِحَانِ وَيُصَلِّيَانِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا لَمْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُمَا ذُنُوبُهُمَا...﴾ أخرجه الحسن بن سفيان وابو يعلى وابن حبان فى الضعفاء، وابن بشكوال، واته: هر دو موسولمانیک: که ده گه نه یه کتری، توقه بکن و سه لاوات له سه ریغهمبره ﷺ لی بدنه، لیك جیانبه نه تا له گونا گه کانیان ده بوردری. بروانه (الفتاوى الفقهية) ل (۱۸۷) ب (۱).

﴿باو هس لیك وهرهینان ویه کتر ماچکردن﴾

(الشروانی) له (مغنی) ده گپرتته وه: سوننه ته پیاو به یه که وه توقه بکن، نافر تهیش به یه که وه توقه بکه ...

ئینجا ده فرموی: (مکروه)=ناپه سنده: باو هس لیك وهرهینان و سه، یان پوی یه کتری ماچ بکن هر چه ند ماچکهر، یان ماچ لیکراو مروقی باشیش بن، به لام: بۆ نه و پئیواره ی له سه فر گه پراوه ته وه، یان ماو هیه کی زور یه کتریان نه دیتبو، نه وه ماچکردن و باو هس لیك وهرهینان هر دو کی سوننه ته. بروانه (حاشیه الشروانی) ل (۲۰۸) ب (۷).

۱-به لگه ی (مکروه)=ناپه سندی ماچکردن: ﴿قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ الرَّجُلُ مَنَّا يَلْقَى أَخَاهُ أَوْ صَدِيقَهُ أَيْتَحَنِي لَهُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: أَقِيلَتْ رُمُهُ وَيُقْبَلُهُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: أَفِيَا خُذُ بِيَدِهِ وَيُصَافِحُهُ؟ قَالَ: نَعَمْ﴾ رواه الترمذي بسند حسن، نه ی پیغهمبری خوا ﷺ مروق ده گاته برای خوی، یان دوستی خوی، نایا سه ری بۆ بجه مینیتته وه؟ پیغهمبره ﷺ فرموی: نا. کوتی: باو هشی لی وهرهینان و ماچی بکا؟ فرموی: نا. کوتی: ده ستی بگری و توقه ی له گه ل بکا؟ فرموی: به لی. واته: له م حدیسه دا مه به ست به یه ککه یشتنی پوزانه یه، تا کو نه م حدیسه دزایه تی نه بی: له گه ل نه م حدیسه نه ی داهاتوو:

۲-به لگه ی ماچکردنی پئیواری گه پراوه له سه فر: ﴿قَدِمَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ الْمَدِينَةَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَرَعَ الْبَابَ فَقَامَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَعْتَقَهُ وَقَبَّلَهُ﴾ رواه الترمذي بسند حسن، واته: (زید) هاته وه (مدینه)، ئینجا هاته مالی پیغهمبره ﷺ له ده رگی دا، پیغهمبره ﷺ بوی هه لساو ماچی کرد.

هه م ﴿وَلَمَّا قَدِمَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنَ الْحَبَشَةِ: تَلَقَّاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَلْتَزَمَهُ وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، واته: له وکاته ی (جعفر) له (حبشه) گه پراوه، پیغهمبره ﷺ پیشوازی لی کردو باو هشی لی وهرهینان و نیوچاوانی ماچ کرد.

﴿ دست ماچ کردن ﴾

(ابن حجرالهیتمی) ده فہرموی: سوننہ تہ دست پیروی چاک و پیروی زانا و پیروی پیزدار ماچ بکا، چونکہ حہزہ تی (أبو عبیدہ) دستی نیمامی (عمری) ماچ کردہ۔ رضی اللہ عنہما (تحفۃ المحتاج) ل (۲۲۹) ب (۹)۔

بہ لگہ: ﴿ عن ابن عمر رضی اللہ عنہما قال: قَبَلْنَا يَدَ النَّبِيِّ ﷺ ﴾ رواہ البخاری فی الأدب المفرد وأبوداود بسند حسن، (ابن عمر) فہرموی: نیّمہ دستی پیغمبرہما ﷺ ماچ کرد۔
 ہر وہا: ﴿ عن زارع ﷺ وَكَانَ فِي وَفْدِ عَبْدِ الْقَيْسِ: لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَجَعَلْنَا تَبَادُرَ مِنْ رَوَاحِلِنَا فَنَقَبِلُ يَدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَجُلَهُ ﴾ رواہ ابوداود و الترمذی بسند صحیح، واتہ: کہ نیّمہ - نوینہ ری (عبدالقیس) - ہاتینہ (مدینہ) ی پیروز، بہ پہلہ لہ ولاغہ کانمان دادہ بہ زین و دست و قاچی پیغمبرہما ماچ دہ کرد۔

﴿ ہہ لسان لہ بہریہ کتری بوزیزلینان ﴾

نیمامی (النواوی) دہ فہرموی: چینی (سلف) بہرہ وام بون لہ سہر نہم پہفتارہ: بوزیزلینان لہ بہر نہ و کہ سہ ہہ لہ دستان: کہ دہ ہاتہ لایان۔ پروانہ (شرح المہذب) ل (۴۷۶) ب (۴)۔
 بہ لگہ - جگہ لہ حہ دیسہ کانی رابردو - : ﴿ عن عائشة - رضی اللہ عنہا: كَانَتْ فَاطِمَةُ - كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهَا - إِذَا دَخَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَامَ إِلَيْهَا فَأَخَذَ بِيَدِهَا فَقَبَّلَهَا وَأَجْلَسَهَا فِي مَجْلِسِهِ وَإِذَا دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهَا قَامَتْ إِلَيْهِ فَأَخَذَتْ بِيَدِهِ وَقَبَّلَتْهُ وَأَجْلَسَتْهُ فِي مَجْلِسِهَا ﴾ رواہ ابوداود و النسانی و الترمذی بسند حسن، کاتی حہزہ تی (فاطمہ) ی کیڑی پیغمبرہما ﷺ دہ چوہ لای پیغمبرہما ﷺ پیغمبرہما ﷺ لہ بہری ہہ لہ دستا و دستی دہ گرت و نیوچاوانی ماچ دہ کردو لہ شوینی خوی دادہ نہی شان، ہر وہا ش کہ پیغمبرہما ﷺ دہ چوہ لای (فاطمہ) رضی اللہ عنہا، نہ ویش لہ بہری ہہ لہ دستا و دستی دہ گرت و ماچی دہ کردو لہ شوینی خوی دادہ نہی شان۔

ہر وہا: ﴿ عن أبي سعيد ﷺ جَاءَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْأَنْصَارِ: قُومُوا إِلَى سَيْدِكُمْ ﴾ رواہ البخاری و مسلم، واتہ: (سعد) ہاتہ خزمہ ت پیغمبرہما ﷺ پیغمبرہما ﷺ فرمانی کردہ (انصار) یہ کان و فہرموی: لہ بہر گہ وری خوتان ہہ لسن۔

ہر وہا: ﴿ عن كعب بن مالك ﷺ فِي قِصَّةِ تَوْبَتِهِ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ حَوْلَهُ النَّاسُ، فَقَامَ طَلْحَةُ ﷺ يُهْرَوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَانِي، فَكَانَ كَغَبُ لَا يَنْسَاهَا لَطْلَحَةَ ﴾ رواہ البخاری و مسلم، (کعب) دہ فہرموی: کہ توبہم لی قبول کرا، چوہ مزگہوت، پیغمبرہما ﷺ (صحابہ) ی لہ دہورہ دانیشتبون، (طلحہ) لہ بہرم ہہ لسا و رای کرد: تا ہات توقہ ی لہ گہ ل کردم و پیروزیابی لی کردم، نینجا (کعب) نہم چاکہ یہ ی (طلحہ) ی لہ بیر نہ دہ چو۔

﴿پوونکردنه وه یهك﴾

ئەى لاوى موسولمان: سەرەپاى ئەو حەدىسە (صحیحە)ى باسماى کردن، چەند كەسىك بهه‌ئەدا چوووه ده‌ئى: هە‌ئسان له به‌ر یه‌كترى حە‌پامه‌و (بدعة)یه، به‌لگەش به‌م حە‌دىسانه‌ دینیتته‌وه:

۱- پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرَّجَالُ قِيَامًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ﴾
رواه الترمذي وابوداود بسند حسن، هەر كەسىك پێى خۆش بێ: پیاو له به‌رده‌ستى پیاوه‌ستن، با جینگەى خۆى له ناگر ئاماده‌ بکا.

وه‌لام: هەر به‌ ناشكرایى دياره‌ ئەم حە‌دىسه‌ باسى له به‌ر هە‌ئسان ناکا، چونكه‌ پرسته‌ى (يَتَمَثَّلُ لَهُ الرَّجَالُ قِيَامًا) واته‌: به‌خۆى دانیشی و پیاوه‌كانیش به‌ پێوه‌ له‌ خزمەتى پیاوه‌ستن. هەر وه‌ك ئىمامى (البیهقى) ئاماژه‌ى بۆ كردوه، كه‌ وابوو: له‌ به‌ر هە‌ئسان وه‌ به‌ پێوه‌ پیاوه‌ستان دوو مه‌سه‌له‌ى لێك جیاوازن. بپوانه‌ (تحفة‌ المحتاج) ل (۲۲۹) ب (۹).

۲- ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَمْ يَكُنْ شَخْصًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانُوا إِذَا رَأَوْهُ لَمْ يَقُومُوا لِمَا يَعْلَمُونَ مِنْ كَرَاهِيَّتِهِ لِذَلِكَ﴾
رواه الترمذي بسند صحيح، (صحابه‌) هه‌چ كەسىكيان له پیغه‌مبەر ﷺ له لا خۆشه‌ويسترنه‌بو، كه‌ ده‌ياندیت له به‌رى هە‌ئنه‌ده‌ستان، چونكه‌ ده‌يانزانى پێى ناخۆشه‌.

وه‌لام: ئەم حە‌دىسه‌ وا ناگە‌یه‌نئ كه‌ له به‌ر هە‌ئسان حە‌پام بێ، چونكه‌ وشەى (كَرَاهِيَّة) واتەى جیا‌یه‌ له‌گە‌ل (حَرام)، كه‌ واته‌: پیغه‌مبەر ﷺ له‌ به‌ر هە‌ئسانی (حَرام) نه‌كردوه، به‌لكو ته‌نها بۆخۆى پێى ناخۆش بووه، له به‌ر زنده‌ ملكه‌چى، نه‌ وه‌ك له‌ پله‌ى خۆى زیاتر به‌رز بكریتته‌وه. بپوانه‌ (غاية‌ المأمول شرح التاج الجامع للاصول) ل (۲۵۵) ب (۵).

(ابن حجرالهيتمي) به‌ به‌لگەى حە‌دىسه‌كانى پرا‌ردوو ده‌فه‌رموئ: له به‌ر هە‌ئسان سوننه‌ته‌: به‌ هۆى پیاوچاكى و زانست و زاوژئ یى و كاربه‌ده‌ستى خۆپاریژ له بێ شه‌رعى. - (ابن عبدالسلام) ده‌فه‌رموئ: - يان چاوه‌پوانى چاكەى لى بكرئ، يان له خراپه‌كارى ی بترسئ، هەرچەند ئەوه‌ى لى ده‌ترسئ، (كافر)ش بێ و لى بترسئ زیانیكى گه‌وره‌ى لى بدا، جا ده‌بێ له به‌ر هە‌ئسان له پەوى چاكه‌و پێزلینان بێ. بپوانه‌ (تحفة‌ المحتاج) ل (۲۲۹) ب (۹).

پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنْ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ - تَعَالَى -: إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ﴾
رواه ابوداود بسند حسن، به‌ پاستى به‌شێك له به‌گوره‌ ناسینی خوا ئەوه‌یه: پێز له پیری پیش سپى ی موسولمان بندرئ، پێز له‌ و قورپان خوینته‌ بندرئ: كه‌ له سنورى قورپان ده‌رناچئ وه‌

(متشابهاات) ناكوئیتتهوهو له خوئندنیشی دور ناكه ویتتهوه، هم پیز له كاربه دهستی دادپهروهو بندری.

كه وابوو: پتویسته له دهست ماچكردن و له بهر ره لسان و خواردن و خواردنهوهو دهست پیکردنی راسته و پویشتنی پیکه وو... هتد، ئەم پیزلێتانه په چاو بکړئ، ههروه پیتغه مبهړ ﷺ ده فهرموئ: ﴿أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ﴾ رواه مسلم وابوداود، ئەم خه لکه پلهی خویان بدهئ. واته: به قهه پلهی خویان پیزیان لی بنین... کوئایی.

منیش بهندهی گونا هبار: (عبدالله عبدالعزيز هه رته لی)، شوکری خوا ده کهم و ده لیم: أحمـدک اللـهـم علی نعمک والآتک وأصلی وأسلم علی سیدنا محمد خاتم أنبیائک وعلی آله واصحابه الی یوم لقائک. رب اغفر لی ولوالدیی وأرحمهما کما ربیانی صغیرا. سوپاس بو تو ئەی خودایه: که یارمه تیت دام په پتوکی (چه ند گوئیک له گوئزاری ئیسلام) بکه م به چه پکه گول و (پیشکش به گه نجی نه ونه مام) ی بکه م، خودایه له خو م و دایک و باوکم و خو شه ویستانم خو ش بیه و به گول و گوئزاری به هه شت شادمان بکه و به دیتنی خو ت و پیتغه مبهرت (محمد ﷺ) دلخوشمان بکه، آمین.

ته و او بوو له شهوی سی شه ممه (۲۹) ی ذی الحجهی (۱۴۱۷) کوچی، به رامبه ر (۶) ی ئایاری (۱۹۹۷) ی زایینی، له شاری هه ولیتر- له کوردستان. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّم عَلَی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ اِجْمَعِیْنَ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ، وَحَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِیْلُ.

عبدالله عبدالعزيز هه رته لی

هه ولیتر- کوردستان

(۲۹) ی ذی الحجه- ۱۴۱۷- کوچی

(۱۶) ی گولان- ۲۶۹۷- کوردی

(۶) ی ئایار- ۱۹۹۷- زایینی

ناوهړوکی گونډاری نیسلام

لاپهړه

لاپهړه بابته

بابته

۴۵..... باسی پیغه مبهړ (❀)	۲..... پېشه کی
۴۷..... گړی پیغه مبهړ (❀)	۵..... دهر دو دهرمان
۴۷..... (صلاح الدین الایوبی) و پیلانکی پوچه لکړاو	۵..... باشتړین دهرمانخانه
۵۰..... زیاره تی گړی پیغه مبهړ (❀)	۶..... (السلف الصالح) پېشینه باشه کان
۵۲..... خیری (فاتحه) بۆ مردوو	۷..... زنجیره ی زانستی ئیمامی (حنفی)
۵۴..... گړ له ناو مزگه وتدا	۷..... دژایه تی (البانی) له گه ل ئیمامی (حنفی)
۵۵..... دایک و باوکی پیغه مبهړ (❀)	۹..... ئیمام (مالک)
باسی (توسل) پارانه وه له خوا:	۱۰..... ئیمام (الشافعی)
۵۹..... به خاتری پیغه مبهړ ❀ پیاوچاک	۱۰..... ئیمام (احمد بن حنبل)
۶۶..... ژانی پیغه مبهړان علیه السلام له ناو گړدا	پیلانی (کفر) به رامبهړ نم
۶۸..... باسی (مولود) = له دایک بونی پیغه مبهړ ❀	۱۱..... چوارمه زه به
۷۰..... سه لاوات لیډان له دواي بانگو ئیقامه ت	۱۲..... (حارب الاسلام بالاسلام)
۷۲..... قه زاگردنه وی نویژ	۱۶..... (ابن تیمیة)
۷۳..... چۆنیه تی هه لسانه وه بوقاتیحه خویندن	۱۷..... (اجماع) به کده نگی زانایانی نیسلام
۷۴..... جولاندنی په نجه له (تحیات) دا	۱۸..... (اجماع) و حه دیسی پیغه مبهړ ❀
۷۵..... زیکرو، دوعای دواي نویژ	۲۰..... جیاوازی مه زه به له سه رده می پیغه مبهړ ❀
۷۶..... نویژکردن به پېلاوه وه	۲۱..... بی مه زه به بی پردی بی دینیه
۷۷..... نه دازه ی نیوان پی به کان له نویژدا	۲۲..... به لگای شوینک و تنی نم چوار مه زه به
۷۸..... باسی (قصر) و (جمع)	۲۴..... پیناسه ی (ته قلید)
۸۰..... نویژی (جمعه) له چول و بیاباندا	۲۶..... پیناسه ی مه زه به بی (الاشعری)
۸۱..... سونه تی پیش جومعه	۳۰..... باسی (خوارج)
۸۱..... زیکرو دوعای (مصافحه) توقه کردن	۳۲..... باسی (وهابی)
۸۲..... باوهش لیکوه ره یان و ده ست ماچ کردن	۳۶..... باسی (سلفی)
۸۳..... هه لسان له بهر به کتر بۆ پزلینان	۳۷..... نیشانه کانی (خوارج)
۸۵..... کوتایی	۴۲..... باسی (مجسمه)
	۴۴..... باسی (بدعه)